

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce

Helena Šavrňáková

Logopedické pomůcky a jejich uplatnění v logopedické intervenci
u klientů mladšího školního věku

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Logopedické pomůcky a jejich uplatnění v logopedické intervenci u klientů mladšího školního věku“ zpracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a zdroje, které jsou obsaženy v seznamu literatury, jenž je součástí této diplomové práce.

V Olomouci dne

.....

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Helena Šavrnáková
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	PhDr. Renata Mlčáková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Logopedické pomůcky a jejich uplatnění v logopedické intervenci u klientů mladšího školního věku
Název v angličtině:	Speech therapy aids and their use in speech therapy of primary school children
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá logopedickými pomůckami, které jsou využívány při logopedické intervenci u klientů mladšího školního věku. V teoretické části práce je obsažena klasifikace pomůcek, organizace logopedické intervence v České republice, přehled logopedických zařízení a logopedických organizací v České republice a zahraničí. Praktická část se zaměřuje na využívání logopedických pomůcek v logopedické škole, ve speciálněpedagogickém centru, u klinického a školního logopeda a také na to, jaké pomůcky využívají žáci při logopedické intervenci nejraději. V závěru práce jsou uvedeny výsledky výzkumného šetření.
Klíčová slova:	logopedické pomůcky, logopedická intervence, mladší školní věk, narušená komunikační schopnost, klinický logoped, speciálněpedagogické centrum, klasifikace logopedických pomůcek, logopedické organizace a pracoviště, rozhovor, dotazník
Anotace v angličtině:	The diploma thesis deals with speech therapy aids, which are used in speech therapy intervention for clients of younger school age. The theoretical part of the thesis contains the classification of aids, the organization of speech therapy intervention in the Czech Republic, an overview of speech therapy facilities and speech therapy organizations in the Czech Republic and abroad. The practical part focuses on the use of speech therapy aids in the speech therapy school, in the special education center and at the clinical and school speech therapist, as well as on what aids pupils prefer to use in speech therapy intervention. At the end of the work are the results of the research survey.
Klíčová slova v angličtině:	speech therapy aids, speech therapy intervention, younger school age, impaired communication ability, clinical speech therapist, special pedagogical center, classification of speech therapy aids, speech therapy organizations and workplaces, interview, questionnaire
Přílohy vázané v práci:	Online dotazník pro učitele 1. stupně základních škol logopedických
Rozsah práce:	105 s., V
Jazyk práce:	Český

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Renatě Mlčákové, Ph.D., za odborné, trpělivé a vstřícné vedení mé diplomové práce. V neposlední řadě také děkuji všem respondentům, kteří mi poskytli potřebné informace pro zdárné dokončení diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 OBOR LOGOPEDIE	10
2 POMŮCKY A PŘÍSTROJE V LOGOPEDII	11
2.1 Klasifikace logopedických pomůcek	11
2.1.1 Stimulační pomůcky	11
2.1.2 Motivační pomůcky	11
2.1.3 Didaktické pomůcky	11
2.1.4 Derivační pomůcky	12
2.1.5 Podpůrné pomůcky	12
2.1.6 Názorné pomůcky	12
2.1.7 Registrační pomůcky	13
2.1.8 Diagnostické pomůcky	13
2.1.9 Pomůcky pro AAK	13
2.2 Přístroje v oblasti logopedické diagnostiky a terapie	13
2.3 Význam logopedických pomůcek	14
3 ORGANIZACE LOGOPEDICKÉ INTERVENCE V ČESKÉ REPUBLICE	16
3.1 Logopedická pracoviště v resortu zdravotnictví (MZ)	16
3.2 Logopedická pracoviště v resortu práce a sociálních věcí (MPSV)	18
3.3 Logopedická pracoviště v resortu školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)	19
3.4 Logopedické organizace v České republice a v zahraničí	22
3.4.1 Asociace logopedů ve školství (ALŠ)	22
3.4.2 Asociace klinických logopedů (AKL)	23
3.4.3 Logopedická společnost Miloše Sováka (LSMS)	24
3.4.4 Slovenská asociácia logopedov (SAL)	26
3.4.5 American Speech-Language-Hearing Association (ASHA)	26
3.4.6 Standing Liaison Committee of E. U. Speech and Language Therapists and Logopedists (CPLOL)	27
3.4.7 International Association of Logopedics and Phoniatrics (IALP)	27
4 PŘEHLED LOGOPEDICKÝCH ZAŘÍZENÍ	29
4.1 Pedagogicko-psychologické poradny	29

4.2	Speciálněpedagogická centra pro žáky s vadami řeči (SPC logopedická)	30
4.3	Seznam speciálněpedagogických center pro žáky s vadami řeči	32
4.3.1	Hlavní město Praha.....	32
4.3.2	Jihočeský kraj.....	32
4.3.3	Plzeňský kraj	32
4.3.4	Karlovarský kraj	33
4.3.5	Ústecký kraj.....	33
4.3.6	Liberecký kraj.....	33
4.3.7	Královéhradecký kraj.....	33
4.3.8	Pardubický kraj.....	34
4.3.9	kraj Vysočina.....	34
4.3.10	Jihomoravský kraj.....	34
4.3.11	Olomoucký kraj	34
4.3.12	Zlínský kraj	35
4.3.13	Moravskoslezský kraj	35
4.4	Mateřské školy logopedické a základní školy logopedické	36
4.5	Seznam vybraných MŠ a ZŠ logopedického typu.....	36
4.5.1	Základní škola LOPES Čimice, Praha 8	36
4.5.2	Církevní ZŠ a MŠ logopedická Don Bosco	37
4.5.3	Základní škola logopedická Týn nad Vltavou.....	39
4.5.4	Základní škola logopedická a Mateřská škola logopedická, Praha 10	40
4.5.5	Logopedická základní škola, Měcholupy 1, příspěvková organizace	41
4.5.6	ZŠ logopedická a MŠ logopedická Choustníkovo Hradiště	42
4.5.7	SŠ, ZŠ a MŠ, Základní škola logopedická Hradec Králové	44
4.5.8	Základní škola a Mateřská škola logopedická Brno	44
4.5.9	Základní škola a Mateřská škola logopedická Olomouc	46
4.5.10	ZŠ pro žáky s SPU a MŠ logopedická Schola Viva, o. p. s.	48
4.5.11	SŠ, ZŠ a MŠ logopedická Frýdek – Místek	49
4.5.12	Základní škola Logopedická s. r. o.....	51
4.5.13	Základní škola pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí.....	53
4.5.14	Základní škola logopedická, Liberec	55
4.6	Přehled služeb školských zařízení	57
5	ZÁKLADNÍ KATEGORIE NARUŠENÉ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTI	58

6 LOGOPEDICKÁ INTERVENCE U OSOB S NARUŠENOU KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTI.....	59
6.1 Principy v rámci edukace žáků s NKS na prvním stupni základní školy	60
6.1.1 Princip komplexnosti	60
6.1.2 Princip individuálního přístupu	60
6.1.3 Princip včasného zákroku	60
6.1.4 Princip týmové péče.....	61
6.1.5 Princip imitace normálního řečového vývoje.....	61
6.1.6 Princip preferování obsahové stránky řeči před formální a zvukovou	61
6.1.7 Princip sociálního aspektu.....	61
6.1.8 Princip přístupu hrou	61
6.2 Principy využitelné zejména v rámci logopedické intervence	62
6.2.1 Princip polysenzorického přístupu	62
6.2.2 Princip využívání mechanických pomůcek.....	62
PRAKTICKÁ ČÁST.....	63
7 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	63
7.1 Cíle výzkumného šetření.....	63
7.2 Výzkumné otázky a hypotézy	63
7.3 Metodologie výzkumného šetření.....	64
7.3.1 Rozhovor	64
7.3.2 Dotazník	65
7.4 Výzkumný vzorek.....	67
8 REALIZACE VÝZKUMU	68
8.1 Základní škola logopedická.....	68
8.2 Speciálněpedagogické centrum	69
8.3 Ambulance klinického logopeda	70
8.4 Kabinet školního logopeda.....	71
9 ANALÝZA VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	74
9.1 Pomůcky využívané ve speciálněpedagogickém centru	74
9.2 Pomůcky využívané školním logopedem.....	74
9.3 Pomůcky využívané klinickým logopedem	74

9.4	Pomůcky využívané v ZŠ logopedických.....	75
9.4.1	Vyhodnocení jednotlivých otázek z dotazníkového šetření.....	75
10	VÝSLEDKY ŠETŘENÍ	91
11	DISKUZE	93
11.1	Limity studie	94
	ZÁVĚR.....	95
	SEZNAM ZKRATEK.....	97
	SEZNAM TABULEK	99
	SEZNAM GRAFŮ	100
	SEZNAM ZDROJŮ A ODBORNÉ LITERATURY	101
	PŘÍLOHY	I
	Příloha I: Online dotazník pro učitele 1. stupně základních škol logopedických (nestandardizovaný dotazník vlastní konstrukce).....	I

ÚVOD

V současné době skoro každé dítě v předškolním ale i mladším školním věku vykazuje známky narušené komunikační schopnosti. Narušená komunikační schopnost má různé podoby, od lehkých odchylek v artikulaci až po úplnou ztrátu schopnosti komunikovat. Jedinec, který má narušenou komunikační schopnost si ji v mnohých případech neuvědomuje, ale někteří si ji uvědomovat mohou. Narušení je buď dominantním projevem, nebo symptomem jiného dominantního postižení, což značí symptomatickou poruchu řeči. Nejčastěji se však u dětí jedná o poruchu artikulace. S touto poruchou artikulace se setkáváme jak u dětí a žáků v běžných mateřských a základních školách, kteří většinou docházejí do ambulance klinického logopeda, tak také v logopedických školách, kde k této poruše mají většinou přidruženu ještě nějakou další poruchu, ať už specifickou poruchu učení, poruchu pozornosti nebo jiný druh narušené komunikační schopnosti.

Ke vzniku diplomové práce na téma *Logopedické pomůcky a jejich uplatnění v logopedické intervenci u klientů mladšího školního věku* mě inspirovala logopedická praxe v rámci studia, kterou jsem vykonávala na základní škole logopedické. Při této praxi jsem viděla a mohla vyzkoušet velkou část logopedických pomůcek, když jsem pod dohledem paní učitelky vedla hodiny logopedické intervence. Ve většině případů šlo o pomůcky didaktické, stimulační, motivační a názorné. Cílem této práce je zjistit, jaké pomůcky využívají učitelé na základních školách logopedických, logoped ve speciálněpedagogickém centru a klinický logoped ve své ambulanci a jaké jsou nejoblíbenější logopedické pomůcky u žáků na 1. stupni ZŠ z pohledu jejich pedagogů. Jako výzkumná metoda byl zvolen rozhovor a posléze i online dotazník.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části je vymezen obor logopedie, je zde uvedena klasifikace logopedických pomůcek. Je v ní popsána logopedická intervence a principy v rámci edukace žáků s narušenou komunikační schopností a principy využitelné zejména v rámci logopedické intervence. Popisuje organizaci logopedické péče v jednotlivých resortech a představuje charakteristiku a seznam logopedických zařízení. Praktická část práce popisuje realizaci a průběh výzkumného šetření, výzkumný vzorek, a výsledky výzkumného šetření.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Obor logopedie

Logopedie neboli speciální pedagogika osob s narušenou komunikační schopností (angl. Speech and Language Therapy, Speech-Language Pathology) patří mezi speciálněpedagogické vědní obory. Věnuje se zákonitostem vzniku, eliminaci a prevenci narušené komunikační schopnosti. Tato speciálněpedagogická vědní disciplína se zajímá o jedince s narušenou komunikační schopností.

Logopedie je transdisciplinární obor, který se neobejde bez vzájemné komunikace, spolupráce a souladu všech zúčastněných oborů. Jedná se o obory lékařské (otorinolaryngologie, foniatrie a audiologie, neurologie, ortodontie a plastické chirurgie), jazykovědné (fonetiku a fonologii), psychologické a další. (Vitásková in Vitásková, Peutelschmiedová, 2005)

Terapií narušené komunikační schopností se zabývá řada dalších vědeckých oborů jako je psychologie, foniatrie, neurologie, psychiatrie atd. Cíleně a souhrnně se jí, jak v teorii, tak v praxi nejvíce věnuje ale právě logopedie. Proto Lechta (2011) charakterizuje logopedii jako interdisciplinární vědní obor, jehož předmětem jsou zákonitosti vzniku, odstranění a prevence narušené komunikační schopnosti. Dodává však, že v moderním pojetí je logopedie vědou, která zkoumá narušenou komunikační schopnost u osob z hlediska příčin, projevů, následků, možností diagnostiky, terapie i prevence. Komunikační schopnost u jedinců považujeme za narušenou, pokud je narušena některá z jazykových rovin, což působí rušivě s ohledem na komunikační záměr. Jedná se o narušení jazykové roviny foneticko-fonologické, morfologicko-syntaktické, lexikálně-sémantické a pragmaticko-komunikační, přičemž informátor a příjemce zprávy používají stejný kód – tedy společný jazyk. Nejedná se o případy, kdy se jedinec snaží mluvit cizím jazykem, ale neovládá jej dokonale.

Dvořák (2001, str. 112) ve svém Logopedickém slovníku charakterizuje logopedii jako: *„Zdravotnický obor, zabývající se fyziologií a patologií mezilidské komunikace (rozvoj různých forem komunikace, výzkum, diagnostika, terapie, prevence, profylaxe) ve všech aspektech, který se opírá o nozologické jednotky MKN; protože jde o klinickou práci, je nutné získat klinickou kompetenci, bez ohledu na resort, ve kterém logoped pracuje.“*

2 Pomůcky a přístroje v logopedii

2.1 Klasifikace logopedických pomůcek

Sovák systematicky rozdělil logopedické pomůcky a přístroje na stimulační, motivační, didaktické, derivační, podpůrné, názorné a registrační. Lechta doplnil Sovákovu klasifikaci ještě o víceúčelové a diagnostické pomůcky.

Aplikováním pomůcek a přístrojů jako pomocného prostředku v logopedické praxi zvýšíme úspěšnost logopedické intervence. Při výběru logopedické pomůcky bychom měli respektovat věk, pohlaví, typ a rozsah narušené komunikační schopnosti (NKS), vzdělání a zaměstnání (nebo bývalé zaměstnání) klienta a také jeho zájmy. Stávající úroveň komunikační schopnosti klienta a také dostupnost pomůcky (včetně finanční) ovlivňuje volbu pomůcek. (Mlčáková in Michalík a kol., 2011)

2.1.1 Stimulační pomůcky

Stimulační pomůcky používáme s cílem vyvolat u klienta imitaci, napodobování zvuků, promluvu, aktivizaci respirace, fonace, rezonance a artikulace. Jsou to především hudební nástroje (např. housle, kytara, klavír), Orffovy nástroje (ozvučná dřívka, tamburína, dřevěný blok), pomůcky ke stimulaci foukání (bublifuk), sání, zvukové hračky, maňasci aj.

2.1.2 Motivační pomůcky

Motivační pomůcky mají za úkol motivovat klienta k lepší spolupráci s logopedem, podporovat vzájemnou komunikaci. Do této kategorie patří např. společenské hry, stavebnice, dětský telefon a konkrétní předměty, které klienta zaujmou a motivují ho ke komunikaci. Vitásková (2005) dodává, že v této skupině pomůcek převládají pomůcky pro děti předškolního a mladšího školního věku. Na trhu chybí pomůcky pro dospívající a dospělé klienty. Chybí hlavně běžné didaktické pomůcky jako je obrazový materiál, cvičné nebo logopedické texty. Při výběru pomůcky klademe důraz na ilustrativnost, estetičnost, životnost pomůcky, její udržovatelnost a bezpečnost.

2.1.3 Didaktické pomůcky

Mezi didaktický materiál patří soubory slov, vět, testů, písní, básní, písní s pohybem, hádanek, říkanek, rozpočítadel. Do této kategorie logopedických pomůcek zařazujeme i logopedické kostky, logopedická pexesa, soubory fotografií, soubory symbolů – piktogramy,

cvičné texty ke čtení a další práci s textem, obrazový materiál se slovními či větnými popisky. U tohoto typu pomůcek platí to stejné, co u motivačních, a sice, že tyto pomůcky jsou převážně určeny pro děti předškolního a mladšího školního věku. Pro adolescenty a dospělé zcela chybí obrazový materiál, cvičné i logopedické texty. (Vitásková, 2005)

2.1.4 Derivační pomůcky

Derivační pomůcky, jejichž smyslem je odpoutání pozornosti od vlastního mluvního projevu, zejména u klientů s koktavostí. K tomuto účelu se používá např. aplikace tzv. bílého šumu do sluchátek, když osoba s koktavostí mluví (Lechta, 1990). Klient se pak více soustředí na šum a odpoutá se od vlastního způsobu mluvy. Bílý šum je zvukově podobný prodloužené hlásce Š a využívá se např. při audiometrii jako maskovací signál na nevyšetřovaném uchu (Dvořák, 2007).

2.1.5 Podpůrné pomůcky

Podpůrné pomůcky napomáhají nácviku artikulace, upravují koktavost aj. Do této kategorie pomůcek se řadí dřevěná špátle, která se používá např. k úpravě čelistního úhlu, nebo k polohování jazyka. Spadají sem pomůcky pro zlepšení orální stereognozie – vnímavosti ústní dutiny a pohyblivosti jazyka. Logopedické sondy či rotavibrátory lze řadit mezi podpůrné logopedické pomůcky. Vitásková (2005) dodává, že v této skupině zatím nebyla zaznamenána výrazná proměna v rámci České republiky. Možnou změnu přinesou nově aplikované speciální terapeutické přístupy, např. orofaciální stimulace dle Castillo-Morales. Lechta (1990) do této kategorie pomůcek řadí i Lee efekt a pomůcky na bázi tzv. umělého efektu. Tyto přístroje využívají zejména osoby s poruchami plynulosti řeči, mohou sloužit také pro diferenciální diagnostiku nebo terapii obou příznakově velice podobných poruch (balbuties, tumultus sermonis). Zprostředkovaná opožděná zvuková zpětná vazba může projev jedince s koktavostí výrazně zlepšit, u breptavosti naopak zhoršit. V České republice je tato kategorie pomůcek zastoupena přístroji Logo-help I a II a to jak ve stolní tak i přenosné verzi.

2.1.6 Názorné pomůcky

Pro úpravu výslovnosti logoped obvykle používá pomůcky názorné – velké logopedické zrcadlo a bzučák, který pomáhá klientovi zlepšit rozlišování krátkých a dlouhých tónů, rozvinout schopnost rytmické reprodukce – opakování slyšených rytmických struktur a rozvinout či zlepšit schopnost vnímání dlouhých a krátkých slabik.

2.1.7 Registrační pomůcky

Pokud potřebujeme pořídit zvukový záznam mluvního projevu klienta, můžeme k tomu použít diktafon, případně videokameru, kterou lze pořídit audiovizuální záznam. Touto formou registrace mluvního projevu klienta pak můžeme lépe analyzovat mluvní projev klienta a dokumentovat tak i výsledky logopedické intervence.

2.1.8 Diagnostické pomůcky

Při logopedické diagnostice jednotlivých NKS uplatňujeme diagnostické pomůcky, jako jsou např. testové metody – soubor pomůcek pro Zkoušku laterality podle Matějčka a Žlaba, Žlabova zkouška jazykového citu, Zkouška čtení podle Matějčka, Test 3F – dysartrický profil od autorů Hedánka a Roubíčkové, speciální testy afázie – např. Token test.

Při logopedické intervenci se mohou uplatnit i počítačové programy, např. program Sona Speech II, MENTIO, Rytmická reprodukce, Rychlé čtení, Gramatik, Počítání s Albertem, DysCom, Brepta, výukový software DysEdice.

2.1.9 Pomůcky pro AAK

Aktuální nabídku pomůcek pro alternativní a augmentativní komunikaci (AAK) nalezneme na stránkách Sdružení pro augmentativní a alternativní komunikaci - <https://saak-os.cz/stranka-pujcovna-pomucek-4>. Mohou to být například velkoplošné klávesnice, dotykové obrazovky, alternativní myši, pomůcky s hlasovým výstupem. Výukové programy přímo pro účely AAK nesou název Altík a Boardmaker, pomocí těchto programů je možné zhotovit komunikační tabulky, které podle potřeb klienta umožňují doplňovat různé pojmy a symboly. Informace o těchto dvou programech jsou k nalezení na stránkách občanského sdružení Petit - <https://www.petit-os.cz/>, jehož sídlo je v Olomouci. (Mlčáková in Michalík a kol., 2011)

2.2 Přístroje v oblasti logopedické diagnostiky a terapie

Aplikace přístrojů, tedy především počítačové techniky má specifické postavení v komplexním pojetí logopedie. Použití těchto přístrojů nalezneme spíše v oblasti logopedického výzkumu a je také značně finančně náročné. Výzkum je nedílnou součástí logopedie a jeho podstatou je důraz na transdisciplinární přístup a také schopnost logopeda umět číst výsledky speciálních vyšetření.

Do oblasti logopedické diagnostiky výrazně zasáhly zobrazovací metody, např. výpočetní tomografie (CT), pozitronová emisní tomografie (PET), jedno-fotonová pozitronová emisní tomografie (SPECT), funkční magnetická rezonance (fMRI) apod. Tyto metody vedou

k urychlení a zpřesnění vstupního logopedického vyšetření. Diferenciální diagnostika v logopedii se důsledkem technického pokroku také zpřesňuje. Další skupinou jsou pomůcky pro specifické logopedické terapeutické přístupy a techniky. Např. pomůcky pro orální myofunkční terapii (myometr, gumové kroužky, UV světlo) a pomůcky pro orofaciální stimulaci (štetce, ledové kuličky, masážní pomůcky).

Při použití logopedických pomůcek a přístrojů by měl logoped dodržovat zásady hygieny a bezpečnosti práce. Jedná se o používání rukavic při práci v dutině ústní nebo v celé orofaciální oblasti. V mnoha případech se využívají právě přímé manuální techniky. V neposlední řadě by měl mít každý logoped psací potřeby a kresebné náčiní, vhodné jsou i magnetické tabule, flip-charty, anebo omyvatelné psací tabulky.

Mezi moderní přístrojové metody, které jsou využívány v oblasti diagnostiky a intervence narušení motoriky artikulačních orgánů, patří elektropalatografie a artikulografie. Elektropalatografie (EPG) vizuálně monitoruje chování artikulačních orgánů během produkce řečových i neřečových zvuků především v rámci lingvopalatálního kontaktu. Artikulografie hodnotí artikulační pohyby pomocí speciálně vytvořených registračních metod. Jedná se o elektromagnetickou artikulografie (EMA) případně o 3D artikulografii.

Multimediální počítačový software lze využít v mnoha oblastech logopedie (narušení grafické formy řeči, narušení článkování řeči, afázie apod.). Výhodou je atraktivita programu, možnost snadného ovládání, flexibilita, individualizace nastavení pro potřeby jednotlivých klientů, možnost vedení evidence osobních údajů, průběžných výkonů klientů. Mnoho programů umožňuje samostatnou práci, není tedy vždy potřeba dohled logopeda, postačí i dohled rodiče. Některé programy jsou upraveny pro jedince s různými formami zdravotního postižení. Jedná se o programy např. FONO, Speechviewer, Altík, Rychlé čtení nebo Rytmičká reprodukce. (Vitásková in Vitásková, Peutelschmiedová, 2005)

2.3 Význam logopedických pomůcek

Lechta (1990) charakterizoval význam logopedických pomůcek ve třech základních bodech.

Logopedická pomůcka jako **kompenzační činitel**. Používá se v případě, kdy jedinec nedisponuje určitou schopností, která je potřebná k odstranění chyby a poruchy (např. logopedické sondy, které kompenzují při odstraňování dyslálie motorickou neobratností mluvidel).

Logopedická pomůcka jako **motivační činitel**. Různé přístroje a pomůcky s působivým designem pomáhají zejména v dětském věku výrazně podněcovat klienty k ochotnější spolupráci a nácviku.

Logopedická pomůcky jako **urychlující prostředek**. Pomocí těchto pomůcek se zvyšuje efektivnost logopedické terapie (např. chromografie, která umožňuje při komplikované dyslálii rychlou a přesnou diagnózu s následnou cílenou logopedickou terapií.).

3 Organizace logopedické intervence v České republice

Logopedická intervence je v České republice poskytována v rámci tří resortů. Jedná se o ministerstvo zdravotnictví (MZ), ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Tato intervence může být poskytována jak ve státních zařízeních, tak i soukromých a nestátních. Mezi státní zařízení patří např. kliniky nebo oddělení nemocnic, lázně, polikliniky, školy a školská poradenská zařízení. Do soukromých jsou řazeny kliniky a privátní ambulance klinických logopedů a do nestátních spadají zařízení charitativní, církevní a městské.

Logopedové pracují s klienty všech věkových kategorií, to znamená, že logopedická intervence je poskytována dětem předškolního věku, školákům, adolescentům ale i dospělým a klientům seniorského věku. Odborné poradenské služby logopedického charakteru mohou být poskytovány v rámci rané péče klientům se zdravotním postižením a jejich rodinám a dětem, které mohou být ohrožené v sociálním, biologickém a psychickém vývoji v období od narození do tří let věku nebo do nástupu dítěte do školní instituce, tedy rámcově do sedmi let věku klienta. (Mlčáková in Michalík a kol., 2011)

3.1 Logopedická pracoviště v resortu zdravotnictví (MZ)

V rámci resortu Ministerstva zdravotnictví ČR je logopedická péče obstarávána tzv. klinickými logopedy a je hrazena zdravotní pojišťovnou (ale bohužel ne vždy v plném a potřebném rozsahu).

Většina osob mladšího školního věku s NKS dochází v rámci terapie NKS do logopedických ordinací klinických logopedů. Nebo mohou docházet do specializovaných logopedických klinik např. v Praze, Brně, Brandýse nad Labem – klinika LOGO. (Neubauer, 2007)

Působení logopeda ve zdravotnictví podléhá určitým podmínkám, které jsou dány legislativními normami. Na stanovování těchto podmínek se spolupodílí Asociace klinických logopedů ČR a příslušné zdravotní pojišťovny, s nimiž mají logopedové uzavřeny smlouvy.

Odborná logopedická péče je v rámci resortu zdravotnictví prováděna klinickými logopedy a logopedy v těchto zařízeních:

- soukromé logopedické ambulance,
- logopedická pracoviště,
  - na foniatrických odděleních a klinikách,

- na neurologických odděleních a klinikách,
- na odděleních dětské psychiatrie, psychiatrických klinikách a při psychiatrických léčebnách,
- na odděleních a klinikách otorinolaryngologie,
- v rehabilitačních ústavech pro cévní mozkové choroby, rehabilitačních centrech, rehabilitačních klinikách, na rehabilitačních odděleních nemocnic, v rehabilitačních stacionářích pro tělesně a mentálně postižené a odborných léčebnách pro děti a dospělé,
- na neurochirurgických odděleních,
- při nemocnicích a poliklinikách,
- na geriatrických odděleních,
- na soukromých klinikách,
- při lázních,
- na geriatrických odděleních. (Mlčáková in Michalík a kol, 2011)

Logoped ve zdravotnictví neboli klinický logoped pracuje na poliklinikách, ale v současné době více v soukromých ordinacích. Pokud je potřeba, jsou logopedové součástí týmu i na klinikách, na jednotlivých odděleních, např. neurologie, psychiatrie, foniatry nebo rehabilitace. Veškerou potřebnou logopedickou péčí poskytují logopedické ambulance dětem i dospělým. Některá logopedická pracoviště jsou kromě toho specializována na určitý problém. Základním kvalifikačním požadavkem pro práci klinického logopeda ve zdravotnictví je ukončené vysokoškolské vzdělání speciální pedagogiky, státní závěrečná zkouška z logopedie a povinná atestace z oboru. Atestace je zároveň podmínkou i pro otevření soukromé praxe a navázání smluv s pojišťovnami.

Zdravotní pojišťovny plně hradí standardní péči. Na konzultaci s klinickým logopedem je třeba se předem objednat a na první návštěvu si klient musí sebou vzít průkaz zdravotní pojišťovny (na jméno klienta, který potřebuje konzultaci) a také písemné doporučení od dětského nebo jiného lékaře. Klient si může s logopedem dohodnout i nadstandardní péči, která spočívá v některých metodách a testech, které zdravotní pojišťovny nehradí. (Kutálková, 2005)

Jak je uvedeno výše, kliničtí logopedové nepracují jen s dětmi, ale i s dospělými a osobami v seniorském věku. Mezi klientelu se řadí jedinci s přetrvávající dyslálií, se získanou narušenou komunikační schopností – dysartrie, afázie, poruchy plynulosti řeči, psychogenní poruchy řeči a také klienti s demencí, Alzheimerovou chorobou, schizofrenií apod. Klinická

logopedie v posledních letech zaměřuje svoji pozornost na terapii dysfagie, která se u většiny klientů projevuje na základě různých onemocnění a poškození centrální nervové soustavy.

Dalšími klienty logopedických ambulancí v resortu ministerstva zdravotnictví jsou i mluvní profesionálové, což jsou osoby, u kterých se při výkonu jejich profese předpokládá komunikační schopnost, která splňuje akustické i artikulační normy jazyka. Jsou to zejména herci, moderátoři, pedagogové a osoby z dalších oblastí, např. managementu. (Klenková, 2006)

3.2 Logopedická pracoviště v resortu práce a sociálních věcí (MPSV)

Logopedická intervence v tomto resortu je součástí ucelené rehabilitace klientů v denních nebo týdenních stacionářích a v domovech pro osoby se zdravotním postižením. Tato zařízení poskytují sociální služby klientům, kteří mají většinou mentální postižení těžšího stupně nebo vícenásobné postižení. To znamená, že jsou zde klienti s mentálním postižením těžšího stupně a tělesnou nebo smyslovou vadou, najdeme tu také klienty s poruchami autistického spektra či jiným zdravotním postižením.

Úkolem logopeda ve stacionářích či domovech pro osoby se zdravotním postižením je rozvoj komunikační schopnosti dle možností a schopností daného klienta. Logoped má možnost aplikovat také systémy augmentativní a alternativní komunikace. (Mlčáková in Michalík a kol., 2011)

Logoped v sociálním resortu může působit v mnohých zařízeních kombinujících sociální a zdravotnické služby. V současné době v tomto resortu narůstá vyšší míra zapojování pedagogických či specificky speciálně-pedagogicko-andragogických aktivit. Pokud logoped pracuje v zařízení sociálních služeb, je jeho přístup ovlivňován především nezbytným zaměřením se na kontext zdravotního postižení jako celku, jelikož se často jedná o práci s klienty s kombinovaným nebo těžším postižením. Práce logopeda je ovlivňována širokým rozptylem věkových skupin, se kterými je v kontaktu, většinou se jedná o klienty od raného věku až po seniory. Samotný logoped je ovlivňován také vyšším předpokladem negativního působení neúplnosti užší sociální skupiny a ohrožení sociálněpatologickými jevy a samozřejmě zde hraje svou roli i nepříznivá a méně přehledná situace v oblasti finančního ohodnocení a profesního začlenění logopeda, který působí v resortu MPSV do systému postgraduálního, specializačního zvyšování kvalifikace (atestace). (Mlčáková, Vitásková, 2013)

Logopedovi jeho práci často komplikuje přidružené mentální postižení klienta, v důsledku čehož je značně ztížena či zcela znemožněna vědomá spolupráce klienta při logopedické intervenci, obtížně se hledá subjektivní motivace apod. Většinou převažuje zastoupení závažnějších diagnóz, např. Downův syndrom, duální sensorická postižení,

kombinace diagnóz s poruchami hybnosti s přímou etiologickou souvislostí s poruchami v orofaciální oblasti. Na logopeda v tomto resortu je kladen větší důraz, aby měl znalosti týkající se alternativních a augmentativních komunikačních systémů. (Mlčáková, Vitásková, 2013)

Logopedická péče v zařízeních sociální péče je aktuálně více strukturovaná a upřednostňovaná v zařízeních pro děti a mládež s tělesným a mentálním postižením. Část těchto zařízení má logopedická pracoviště na úrovni resortu školství a tím pro své klienty může zabezpečit rozvoj kvalitní diagnostické a terapeutické práce. (Neubauer in Neubauer a kol., 2018)

3.3 Logopedická pracoviště v resortu školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)

Působení logopedů v resortu MŠMT ČR se řídí podle určitých podmínek daných aktuálními legislativními normami, zejména tzv. „školským zákonem“ (zákon číslo 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání) a příslušnými vyhláškami. Dokument Metodické doporučení j. č. 14 712/2009-61 k zabezpečení logopedické péče ve školství vymezuje podmínky organizačního zabezpečení logopedické péče v resortu školství, dále koordinaci logopedické péče, kvalifikační předpoklady a také rozsah kompetencí logopedů a logopedických asistentů, kteří poskytují logopedickou péči ve školství. V tomto dokumentu můžeme nalézt informace týkající se koordinace logopedické péče i kompetence krajského koordinátora pro logopedickou péči. V Metodickém doporučení jsou taktéž uvedeny informace o povinném vzdělání logopedů.

V resortu MŠMT funguje logopedická péče v těchto zařízeních:

- Speciálněpedagogická centra logopedická, která poskytují péči klientům s vadami řeči, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením, které vzdělávají tyto žáky.
- Mateřské školy logopedické, základní školy logopedické, základní školy pro žáky se specifickými poruchami učení, jejichž klientelu tvoří převážně děti a žáci s NKS.
- Logopedické třídy při mateřských/základních školách.
- Specializované třídy pro žáky se specifickými poruchami učení při základních školách.
- Logopedi pracují také v:

- mateřských a základních školách pro sluchově postižené,
  - mateřských školách speciálních,
  - v základních školách speciálních,
  - v mateřských a základních školách pro tělesně postižené.
- Speciální pedagogové – logopedi mohou působit i v některých pedagogicko-psychologických poradnách, kde poskytují logopedickou péči zpravidla klientům se specifickými vývojovými poruchami učení. (Mlčáková in Michalík a kol., 2011)

Neubauer (2018) ve své knize podrobněji popisuje logopedickou péči v jednotlivých zařízeních – základní a speciální školy logopedické, předškolní zařízení, základní a speciální školy a logopedickou péči v rámci pedagogicko-psychologických poraden.

Programy v základních a speciálních školách logopedických zaručují propojení logopedické péče a školní výuky, některé školy jsou internátní s celodenním výchovným programem. Výuka probíhá za sníženého počtu žáků ve třídě, udává se sedm až čtrnáct žáků a do vyučování je zařazena individuální logopedická péče. Neubauer uvádí, že žáci se závažnými řečovými poruchami zůstávají v péči tohoto zařízení po dobu jednoho roku, pokud je k tomu opodstatněný důvod, zůstávají i déle, po roce se vrací zpět do své kmenové základní školy, v místě bydliště.

Logopedická péče v rámci předškolních zařízení neboli mateřských škol je zajišťována učitelkami, které mají kvalifikaci logopedického asistenta a spolupracují s dalšími logopedickými pracovišti. V současné době existují specializované třídy mateřských škol pro děti s narušenou komunikační schopností, tyto třídy zaručují individuální a skupinovou péči ve třídách, ve kterých je snížen počet dětí na čtrnáct. V těchto třídách působí kliničtí logopedové či logopedové ze speciálněpedagogických center. Některé MŠ, které jsou specializované na logopedickou péči mají i své speciálně pedagogické centrum pro děti s NKS.

V běžných základních a speciálních školách probíhá logopedická péče výukou individuální logopedické péče nebo komunikační schopnosti v rozsahu nejčastěji dvou hodin za týden. Tuto výuku obstarávají učitelé s logopedickým vzděláním na různém stupni. V některých školách jsou zřízena pracoviště logopedické péče, kde pracuje logoped na pozici terapeuta, který se stará o žáky s poruchami řečové komunikace. Toto pracoviště je zřizováno především ve školách pro sluchově postižené a také ve školních zařízeních pro žáky s více vadami. Jelikož se tato zařízení snaží o zabezpečení rozvoje komunikačních dovedností žáků, umožňuje jim to zařazení logopeda do svého týmu.

Školní logoped prozatím není běžnou součástí pedagogických sborů v běžných základních školách. Přitom komunikační schopnosti významným způsobem ovlivňuje školní úspěšnost nebo neúspěšnost žáka, sociální adaptaci a budoucí uplatnění na trhu práce. S rozvojem inkluzivního vzdělávání narůstá počet žáků s narušenou komunikační schopností (nejčastěji se jedná o dyslálii), kteří nastupují do prvního ročníku základní školy. Prakticky každé dítě se zdravotním postižením má narušenu komunikační schopnost. Ve většině případů je možno za příznivých podmínek narušenou komunikační schopnost upravit nebo alespoň zmírnit její obtíže. Většina dětí s NKS mají potíže i v oblasti percepce a motoriky. U těchto dětí bývá narušeno sluchové/zrakové vnímání, grafomotorika, vizuomotorika a pravolevá orientace. U většiny se také projevují nedostatky v koncentraci pozornosti a v krátkodobé paměti. Školní logoped žákům pomáhá se zlepšením srozumitelnosti mluvy a se zlepšením obsahové stránky řeči. Zabraňuje psychickým obtížím, které mohou vzniknout v kolektivu spolužáků a zlepšuje sluchovou percepci a tím i psaní. Zřízení pozice školního logopeda je v kompetenci ředitele školy, který na ni však nedostává od zřizovatele navýšený rozpočet. Financování se většinou řeší snížením nenárokových složek platu ostatním zaměstnancům školy nebo prostřednictvím rozvojových programů MŠMT. (Vrbová in Michalík a kol., 2015)

Logoped ve školství může být učitel speciální školy nebo pracovník poradenského centra při speciální škole nebo pracovník pedagogicko-psychologické poradny. Logopedi, kteří pracují v poradnách, jsou většinou specialisté na poruchy učení a logopedické problémy, které mají souvislost se školní docházkou. I logoped ve školství musí mít vysokoškolské vzdělání, může se tedy oprávněně věnovat celé šíři problematiky. Do poraden se klient musí také objednat, ale nepotřebuje písemné doporučení od lékaře. O konzultaci mohou požádat rodiče/zákonní zástupci dítěte nebo škola se souhlasem rodičů/zákonných zástupců žáka. Základní péče je hrazena z rozpočtu MŠMT.

Pro žáky s poruchami komunikace jsou zřízeny speciální třídy (např. dyslektické) nebo školy, kde pedagogové musí mít absolutorium se státní zkouškou z logopedie. Toto pravidlo platí i pro mateřské školy logopedické.

V posledních letech vznikají různá centra při speciálních školách i soukromé aktivity v oblasti logopedického poradenství. Za dostatečnou kvalifikaci pracovníků zodpovídá ředitel centra. (Kutálková, 2005)

3.4 Logopedické organizace v České republice a v zahraničí

Mlčáková a Vitásková (2013, str. 31) ve své publikaci uvádí přehled logopedických organizací v ČR a v zahraničí.

„V České republice v současné době působí tři hlavní logopedické organizace:

- *Asociace logopedů ve školství (ALŠ)*,
- *Asociace klinických logopedů (AKL)*,
- *Logopedická společnost Miloše Sováka (LSMS, dříve Česká logopedická společnost)*.

Do oblasti narušené komunikační schopnosti zasahují svými aktivitami i následující odborné společnosti či školicí a vzdělávací pracoviště:

- *Česká společnost Dyslexie (kdysi dyslektologická sekce České logopedické společnosti)*
- *Institut pedagogicko-psychologického poradenství (IPPP)*,
- *Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (IPVZ)*.

V zahraničí existuje mnoho různých logopedických organizací, ať již profesních, odborných či sdružujících samotné osoby s narušenou komunikační schopností, jejich rodiny či přátele a příznivce. Za všechny jmenujme některé vybrané:

- *Slovenská asociácia logopedov (SAL)*
- *American Speech-Language-Hearing Association (ASHA)*
- *Standing Liaison Committee of E. U. Speech and Language Therapists and Logopedists (CPLOL, Stálá styčná komise logopedů při EU)*.

Dále se narušenou komunikační schopností zabývají např.

- *The International Association of Logopedics and Phoniatrics (IALP)*,
- *International Dyslexia Association (IDA)*,
- *British Dyslexia Association (BDA)*.“

3.4.1 Asociace logopedů ve školství (ALŠ)

Asociace logopedů ve školství (ALŠ) je dobrovolným, nezávislým sdružením logopedů České republiky, kteří pracující v resortu školství a jsou zaměřeni na děti a žáky s poruchou v oblasti komunikačního procesu. Asociace vznikla roku 2006, kdy v prostorách MŠMT proběhl sněm, který ustanovil Asociaci logopedů ve školství. Náplní práce této asociace je pomoc školským logopedům v jejich práci, zvýšit jejich společenský a profesionální kredit

v oblasti celospolečenské i profesní. V první fázi je úkolem ALŠ vypracování systému vzdělávání, je velmi důležité, aby měl systém vzdělávání školských logopedů konkrétní cíle pro všechny zúčastněné, ať už v podobě kvalifikačního nebo finančního růstu, nejlépe obojí. Asociace se nijak nevymezuje vůči ostatním organizacím podobného zaměření, spíše se snaží o navázání výhodné spolupráce. (www.alos.cz, 2020, [online])

3.4.2 Asociace klinických logopedů (AKL)

Asociace klinických logopedů České republiky (AKL ČR) je dobrovolná a nezávislá asociace, která sdružuje klinické logopedy. Vznikla kvůli potřebě zakotvit obor klinické logopedie do resortu zdravotnictví. Klinická logopedie byla roku 1992 uznána jako samostatný obor v resortu zdravotnictví. (Škodová, Jedlička a kol., 2003)

Cílem AKL ČR je chránění profesních zájmů klinických logopedů, rozvoj oboru klinické logopedie v teoretické i praktické rovině, záruka odborné úrovně vzdělání klinických logopedů, aby mohly být klientům poskytovány služby v souladu s aktuálními standardy péče o pacienty. AKL ČR sdružuje klinické logopedy a logopedy pracující ve zdravotnictví a také logopedy, kteří jsou zařazeni do předatestační přípravy v oboru klinické logopedie.

AKL ČR je členem mezinárodních organizací CPLOL a IALP (o těchto organizacích viz níže). Pravidelně se zúčastňuje při zasedání těchto organizací, spolupodílí se na koordinaci mezinárodní spolupráce odborníků v logopedii a účastní se odborných jednání.

Prvořadým cílem činnosti asociace je hájit a prosazovat oprávněné profesní zájmy svých členů, koordinovat jejich činnost a v etické rovině korigovat výkon logopedické praxe. Za tím účelem AKL ČR zejména:

- jedná jménem svých členů s orgány státní správy, spolupůsobí v legislativních procesech, vyřizuje základní organizační otázky apod., to vše tak, aby postavení klinických logopedů bylo společensky důstojné a relevantní srovnatelným odbornostem,
- aktivně spolupůsobí při vytváření takového stavu, aby klinická logopedie byla vykonávána osobami k tomu odborně i morálně způsobilými, způsobilost k výkonu průběžně kontroluje,
- vytváří podmínky ke stálému zvyšování odbornosti svých členů, zpracovává zásadní koncepční a metodickou problematiku,
- navenek zajišťuje šíření takové osvěty, aby byla zajištěna náležitá komunikace s veřejností při vymezení specifík a společenského poslání klinické logopedie.

Předmětem činnosti spolku je:

- pořádání odborných kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí, včetně lektorské činnosti,
- podíl na přípravě právních předpisů v oblasti zdravotnictví, které mají vztah k oboru klinická logopedie,
- jednání s orgány státní správy, zejména s Ministerstvem zdravotnictví ČR a krajskými úřady ve věcech týkajících se oboru klinická logopedie a při obhajobě profesních zájmů klinických logopedů i pacientů,
- jednání se zdravotními pojišťovny při obhajobě a prosazování profesních zájmů klinických logopedů i pacientů,
- vydavatelská a nakladatelská činnost. (www.klinickalogopedie.cz, 2020, [online])

3.4.3 Logopedická společnost Miloše Sováka (LSMS)

Logopedická společnost Miloše Sováka byla založena v roce 1970. Je odbornou společností, která sdružuje kolem čtyř set logopedických pracovníků, učitelů v různých typech škol a dalších odborníků s různými profesemi. LSMS má členy z řad odborníků i v zahraničí. Společnost bohatě publikuje (vydává sborníky nejméně jednou za rok, informační materiály), pořádá semináře a různé vzdělávací akce. Každoročně připravuje celostátní konference, většinou se zahraniční účastí. Součástí konferencí je nabídka odborné literatury, různých materiálů a pomůcek, za které bere LSMS odbornou garanci.

Účelem LSMS je sdružování osob zabývajících se oblastí teorie a praxe oboru logopedie, surdopedie a mezilidské komunikace.

Hlavním účelem, jakož i principy a posláním LSMS je zejména:

- rozvoj činnosti v různých oblastech logopedické a surdopedické teorie i praxe, řešení otázek oboru logopedie a surdopedie s cílem respektovat potřeby a zájmy osob s narušeným komunikačním procesem a důrazem na etický přístup k těmto osobám,
- napomáhání šíření a uplatňování vědeckých poznatků z oblasti mezilidské komunikace,
- organizování výměny poznatků z logopedické a surdopedické teorie a praxe, včetně šíření zahraničních poznatků a zkušeností,
- podpora zvyšování kultury mluveného projevu,
- odborný růst členů LSMS,

- organizace vzdělávacích a zájmových akcí,
- přednášková, recenzní, konzultační i poradenská činnost,
- rozvoj logopedické prevence organizováním vzdělávacích a osvětových akcí pro veřejnost, pro širší pedagogickou veřejnost, pro rodiče i pro osoby se speciálními potřebami v oblasti komunikace,
- podpora rozvoje oboru logopedie, surdopedie i logopedických a surdopedických institucí, napomáhání vědecké a výzkumné činnosti,
- aktivní participace na zpracování různorodých koncepcí péče o osoby se speciálními potřebami v oblasti komunikace, podpora vzniku nových institucí nebo jiných způsobů rehabilitace či socializace osob se speciálními potřebami v oblasti komunikace s cílem dosáhnout jejich účinnější životní i pracovní integrace,
- sledování a konzultace různých způsobů odborné vysokoškolské i postgraduální přípravy a dalšího vzdělávání logopedických a surdopedických odborníků, a to ve všech resortech, kde tito odborníci působí,
- vydávání propagačních, periodických i neperiodických publikací, zajišťování propagace oboru i své činnosti dostupnými mediálními prostředky,
- podpora rozvoje a realizace logopedických a surdopedických pomůcek a přístrojů, jakož i jejich propagace, udělování osvědčení a vlastního loga ověřeným a schváleným logopedickým a surdopedickým pomůckám a literatuře,
- spolupráce se správními a odbornými institucemi pro zajišťování komplexní péče o osoby se speciálními potřebami v oblasti komunikace,
- spolupráce s logopedickými a surdopedickými pracovišti, školami, s dobrovolnými zájmovými organizacemi (občanskými i církevními), které se zabývají rehabilitací či socializací osob se speciálními potřebami v oblasti komunikace, a to na území České republiky i v zahraničí. (www.logopedicka-spolecnost.cz, 2020, [online])

Logopedická společnost Miloše Sováka byla založena z potřeby sdružovat logopedické pracovníky, hájit jejich zájmy, starat se o jejich odborný růst a reprezentovat logopedii na veřejnosti. Společnost prošla za léta své existence značným vývojem. V současné době je Logopedická společnost Miloše Sováka odbornou společností, která sdružuje odborné pracovníky teorie a praxe v oboru logopedie a dalších disciplín speciální pedagogiky. Podílí se na organizaci a koncepci vysokoškolského studia speciální pedagogiky. Udržuje pracovní

styky s příbuznými organizacemi i institucemi a organizuje výměnu názorů o problémech logopedické teorie a praxe a jedná o aktuálních otázkách rozvoje speciálněpedagogické péče v České republice. LSMS je členem mezinárodní organizace sdružující logopedy IALP.

Podmínky členství, práva a povinnosti členů LSMS jsou dány Stanovami LSMS. Členy LSMS jsou i zahraniční odborníci a odborníci z příbuzných oborů z České republiky. V jednotlivých regionech byly zřízeny pobočky LSMS. (Škodová, Jedlička a kol., 2003)

3.4.4 Slovenská asociácia logopedov (SAL)

SAL vznikla v roce 1992, jedná se o mimovládní meziresortní organizaci, která sdružuje odborníky, kteří se zabývají narušenou komunikační schopností. V čele asociace stojí prezident a jejím cílem je zpřístupnění nejnovějších informací z oboru logopedům pomocí různých odborných aktivit, vydávání odborných publikací a za pomoci spolupráce se spřátelenými organizacemi. Od svého založení SAL navázala kontakty s evropskými i zámořskými organizacemi.

Členové SAL se podílejí aktivně na školicích akcích pořádaných AKL ČR, mohou se zúčastňovat vybraných školicích akcí pořádaných v ČR pouze pro členy AKL ČR. Členy SAL mohou být i logopedi z České republiky. (Škodová, Jedlička a kol., 2003)

Cílem SAL je:

- sdružovat odborníky zabývající se narušenou komunikační schopností,
- zvyšování úrovně odborné přípravy členů sdružení, zvyšování povědomí o významu logopedie ve společnosti a tím zkvalitňovat péči o osoby s NKS,
- organizace vědeckého a odborného setkání s cílem výměny teoretických a praktických vědomostí z oblasti NKS a rozvoje logopedie jako vědního oboru,
- realizace ediční činnosti věnované otázkám NKS,
- vytváření a udržování kontaktů a spolupráce s organizacemi podobného zaměření doma i v zahraničí (www.sal.cz, 2020, [online])

3.4.5 American Speech-Language-Hearing Association (ASHA)

„Jedná se o národní profesní, vědecké sdružení audiologů, logopedů a vědců zabývajících se rozpoznáváním, posouzením, terapií a prevencí poruch řeči, jazyka, sluchu, včetně poruch polykání.“ (Valenta, 2015, str. 18)

V současné době má tato organizace, jejíž název se překládá jako Americká asociace logopedů, dvě stě jedenáct tisíc členů a přidružených společností. Členové jsou audiologové,

odborníci na patologii řeči – logopedi, vědci zabývající se řečí, jazykem a sluchem, dále podpůrný personál pro audiologii a také studenti. Audiologové se specializují na prevenci a hodnocení poruch sluchu a rovnováhy, na poskytování audiologické léčby, včetně sluchových pomůcek. Patologové řeči (logopedi) identifikují, hodnotí a léčí řečové a jazykové problémy, včetně poruch polykání. (www.asha.org, 2020, [online])

3.4.6 Standing Liaison Committee of E. U. Speech and Language Therapists and Logopedists (CPLOL)

CPLOL je do českého jazyka možno přeložit jako Stálá styčná logopedicko-ortofonická komise Evropské unie. Tato organizace byla založena roku 1988 v Paříži jako mezinárodní nevládní organizace sdružující řečové terapeuty ze zemí Evropské unie. CPLOL užívá jazyk anglický a francouzský jako hlavní jednacích jazyky. Cílem této organizace je sjednocení profesních organizací řečových terapeutů a vytvoření evropského profesionálního profilu (standardu). (Škodová, Jedlička, 2003)

CPLOL je výrazně aktivní v záležitostech vědecko-organizačních (realizace vědeckých konferencí) ale i v oblasti dlouhodobých průzkumů stavu vzdělávání logopedů v zemích EU a realit v oblasti organizace a přístupnosti péče o osoby s poruchami komunikace v EU.

Česká republika je v CPLOL zastoupena Asociací klinických logopedů ČR na úrovni ostatních členů organizace. Z pohledu CPLOL patří Česká republika mezi země, které mají potíže s dostupností logopedické péče z hlediska dostupnosti logopedické péče pro osoby s poruchami komunikace. (Neubauer, 2018)

3.4.7 International Association of Logopedics and Phoniatics (IALP)

Mezinárodní společnost pro logopedii a foniatrii byla založena roku 1924 ve Vídni, jejím zakladatelem byl MUDr. Emil Fröeschels. Jedná se o nejstarší a doposud nejvýznamnější organizaci, která reprezentuje mezinárodní výzkum a profesní snahy v oblasti péče o osoby s poruchami řečové komunikace, hlasu, sluchu a s dysfagií. Celosvětový dopad této organizace se projevuje v postupném přesunu jejího původně evropského působení do dalších částí světa. V posledních letech se její těžiště přesouvá do angloamerické a asijské části světa. (Neubauer, 2018)

IALP je nezisková, nepolitická a nevládní celosvětová organizace, která má dvě hlavní odvětví působnosti – logopedii a foniatrii. Oblastí jejího zájmu je sdružování terapeutů a dalších odborníků, jejichž profese je spojena s osobami s poruchami řeči, jazyka, hlasu, sluchu a polykání. IALP přijala zásady nediskriminační politiky, což znamená, že nerozlišuje podle

rasy, národnosti, náboženství, zdravotního postižení a pohlaví. Má dvě formy členství – přidružené – kam jsou řazeny národní asociace pro patologii a audiologii a individuální – sem jsou zařazeny osoby profesně vzdělané nebo zkušené v oboru poruch lidské komunikace a v příbuzných vědách. (Škodová, Jedlička, 2003)

4 Přehled logopedických zařízení

4.1 Pedagogicko-psychologické poradny

Pedagogicko-psychologické poradny (PPP) jsou ve vyhlášce č. 72/2005 Sb. (novela 248/2019 Sb.) vymezeny jako školská poradenská zařízení, jejichž specializací je pomoc při výchově a vzdělávání žáků. Klientelu tvoří děti, žáci a studenti a také jejich zákonní zástupci, školy a školská zařízení. Standartní činnosti poraden jsou diagnostická, intervenční, informační a metodická činnost. PPP spolu s SPC jsou v současnosti podle legislativy garanty diagnostiky pro zařazení žáka se zdravotním postižením, tedy i žáka s SPU/SPCH, do některé z forem speciálního vzdělávání. PPP však nezajišťují jen diagnostické vyšetření. Z vyšetření by měl vzniknout podrobný podklad, na jehož základě škola či jiné pracoviště realizuje péči. V poradně je dále sledován průběh odstraňování příznaků SPU/SPCH a je aktualizován obsah nápravné péče. (Šauerová, Špačková, Nechlebová, 2012)

Standartní činnosti PPP můžeme rozčlenit do tří skupin – komplexní nebo zaměřená psychologická a speciálně pedagogická diagnostika, psychologická a speciálněpedagogická intervence a informační a metodická činnost.

V komplexní diagnostice se PPP zabývá např. speciálněpedagogickou diagnostikou školní zralosti dětí v předškolním věku, individuální psychologickou a speciálně pedagogickou diagnostikou dětí předškolního věku, žáků základních a středních škol např. s problémy s adaptací, s výchovnými a výukovými problémy včetně specifických poruch učení, dále se zabývá diagnostikou jako podklad pro integraci nebo návrhy na zařazování a přeřazování žáků se specifickými poruchami učení a chování do škol a tříd s upraveným vzdělávacím programem. PPP může provádět diagnostiku pro doporučení volby dalšího vzdělávání a profesní orientace, diagnostiku sociálního klimatu třídy pro tvorbu nápravných programů atp.

PPP provádí intervenci u dětí předškolního věku a žáků základních a středních škol, u jejich rodičů a pedagogických pracovníků v životní krizi nebo nouzi. Poskytuje pomoc při zpracování této krize v souvislosti se vzděláváním dítěte. PPP pracuje individuálně s dětmi a žáky s nerovnoměrným vývojem, s obtížemi v adaptaci, se sociálně-vztahovými problémy i osobnostními, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání.

Informační a metodická činnost spočívá v přípravě podkladů pro vzdělávací opatření, metodickém vedení výchovných poradců a školních metodiků prevence na základních a středních školách. PPP připravuje podklady pro integraci žáků s SPU/SPCH do základních a středních škol, tříd, oddělení či studijních skupin s upravenými vzdělávacími programy.

Odborníci v PPP poskytují konzultace pedagogickým pracovníkům, zpracovávají zprávy o žácích pro jejich zákonné zástupce, pomáhají metodicky při tvorbě preventivních programů škol. Mezi PPP a středisky výchovné péče je vytvořena úzká spolupráce. (Bendová, 2015)

4.2 Speciálněpedagogická centra pro žáky s vadami řeči (SPC logopedická)¹

V resortu MŠMT ČR je logopedická intervence zajišťována speciálně pedagogickými centry (SPC) pro žáky s vadami řeči (VŘ). SPC pro VŘ patří mezi školská poradenská zařízení, což znamená, že není jejich primárním úkolem zajišťovat logopedickou terapii u dětí mladšího školního věku s narušenou NKS. Jejich kompetence jsou přesně vymezeny školským zákonem č. 561/2004 a Vyhláškou č. 72/2005 (novelizace – vyhláška č. 248/2019) o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Mezi pracovníky SPC pro VŘ patří speciální pedagog – logoped, psycholog a sociální pracovník. Tito pracovníci spolupracují v průběhu logopedické intervence dle potřeby s dalšími odborníky z resortu MZ ČR, jako je pediatr, foniatr, neurolog atd. Pracovníci centra mohou také spolupracovat s odborníky z resortu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Mezi ně patří kurátoři, pracovníci úřadů práce aj. SPC pro VŘ poskytuje poradenskou činnost klientům od tří do osmnácti let, respektive do ukončení vzdělání, pokud to daný jedinec potřebuje.

SPC pro VŘ napomáhají s integrací dětí školního věku s NKS do běžných základních škol a to:

- logopedickou depistáží dětí/žáků s NKS,
- komplexní speciálně pedagogickou – logopedickou diagnostikou (komplexní diagnostika je provedena jak logopedem, tak i psychologem, případně participuje i sociální pracovník),
- tvorbou plánu péče o dítě/žáka s NKS,
- dopomocí při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu,
- prací s žáky s potřebou logopedické péče nevyžadující úpravu vzdělávacího programu,
- aplikací logopedických stimulačních, edukačních, reedukačních a terapeutických postupů do edukačního procesu dětí s NKS,
- péči o děti cizinců,

---

¹ Vyhláška č. 72/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 248/2019 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, označuje uvedená zařízení jako speciálněpedagogická centra poskytující služby žákům s vadami řeči. Metodické doporučení č. j. 14 712/2009-61 k zabezpečení logopedické péče ve školství uvádí označení speciálněpedagogická centra logopedická.

- řešením výchovných problémů žáků s NKS,
- instruktáží pro zákonné zástupce a pedagogické pracovníky,
- vedením logopedických deníků,
- zpracováním a vedením záznamů o individuální logopedické péči,
- tvorbou didaktických a metodických materiálů pro rozvoj komunikace, tvorbou pracovních listů apod.,
- zapůjčováním logopedických pomůcek a odborné literatury atp. (Bendová, 2011)

Speciálněpedagogická centra jsou obvykle umístěna při logopedických školách. V těchto SPC pracovníci poskytují ambulantní logopedické, psychologické a speciálněpedagogické poradenství. Pro odborné poradenské služby je potřeba podání písemné žádosti a písemného souhlasu žáka, pokud je žák nezletilý, pak souhlas jeho zákonného zástupce. Pracovníci ve speciálněpedagogickém centru provádějí logopedickou diagnostiku a intervenci u klientů s poruchami komunikace, poskytují poradenskou službu pro rodiče dětí a žáků s poruchami komunikace, spolupracují se školami, pedagogicko-psychologickými poradnami a se zdravotnickými institucemi. V SPC je možno provádět psychologická vyšetření, kdy psycholog spolu s logopedem posuzují připravenost dětí k zahájení povinné školní docházky. Logopedi provádějí komplexní ale i dílčí logopedická vyšetření svých klientů. Do tohoto vyšetření patří zjišťování anamnézy, orientační vyšetření sluchu, vyšetření fonematické diferenciaci, vyšetření porozumění řeči a vyšetření řečové produkce, kam patří posouzení projevů z hlediska jazykových rovin, dále vyšetření čtení, psaní, počítání, vyšetření laterality, motoriky, motoriky mluvních orgánů, posouzení úrovně grafomotoriky a vizuomotoriky, rytmické reprodukce, sluchové analýzy a syntézy, vizuální percepce a také prozkoumání sociálního prostředí.

K včasnému odhalování poruch řeči a jiných obtíží, které by mohly ohrozit školní úspěšnost dětí, dochází formou depistáže pracovníků SPC logopedického v mateřských školách. U vytipovaných klientů je možné zahájit včasnou logopedickou intervenci a tím předcházet rozvoji narušené komunikační schopnosti a také následného nepříznivého ovlivňování školního vzdělávání. V kompetenci pracovníků SPC je i raná péče, v rámci této péče mohou poskytovat psychologické a logopedické poradenství rodině dítěte raného věku.

Odborníci v SPC provádějí vstupní, průběžnou a výstupní diagnostiku klientů, tedy dětí a žáků mateřských a základních škol logopedických.

SPC pomáhá s integrací dětí a žáků do mateřských, základních a středních škol. Pracovníci v SPC vypracovávají návrhy na zařazení dítěte nebo žáka do režimu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (Mlčáková in Michalík a kol., 2011)

4.3 Seznam speciálněpedagogických center pro žáky s vadami řeči

Všechny kontaktní údaje na SPC pro žáky s vadami řeči (SPC logopedická) lze najít na webové stránce www.apspc.cz (Asociace Pracovníků Speciálně pedagogických Center), ze které jsou čerpány následující informace.

4.3.1 Hlavní město Praha

SPC pro děti a mládež s VŘ se zaměřením na AAK, sro

adresa: Jivenská 7, Praha 4, 140 00

telefon: 222 518 280, 604 459 699

e-mail: spcvadyreci@seznam.cz.

SPC pro žáky s VŘ

adresa: Libčická 8/399, Praha 8 – Čimice, 181 00

telefon: 233 544 611

e-mail: spc.libcicka@volny.cz

4.3.2 Jihočeský kraj

SPC pro VŘ

adresa: Sakařova 342, Týn nad Vltavou, 375 01

telefon: 385 731 824

e-mail: spc@zslogopedicka-tnv.cz

webová stránka: <http://www.zslogopedicka-tnv.cz>

4.3.3 Plzeňský kraj

SPC pro VŘ

adresa: Ke Špitálskému lesu 3, Plzeň, 312 00

telefon: 377 260 069

e-mail: specms@mybox.cz

4.3.4 Karlovarský kraj

SPC Karlovy Vary

adresa: Mozartova 7, Karlovy Vary, 360 20

Telefon: 775 891 113, 351 161 312

e-mail: spc-vadyreci.kvary@seznam.cz

4.3.5 Ústecký kraj

SPC Měcholupy (VŘ, MP, TP, KV, SP)

adresa: Měcholupy 1, Měcholupy, 439 31

telefon:415 722 508

e-mail: specialniskola@lzs-mecholupy.cz, bednar@lzs-mecholupy.cz

webová stránka: <http://www.lzs-mecholupy.cz>

Odloučené pracoviště SPC Měcholupy – SPC Chomutov

adresa: Školní 3587, Chomutov, 430 01

telefon:474 624 108

e-mail:spcsluch@seznam.cz

4.3.6 Liberecký kraj

SPC pro VŘ, SP

adresa: E. Krásnohorské 921, Liberec 14, 460 01

telefon: 482 416 440, 482 416 441, 482 416 402

E-mail:spc@ssplbc.cz

webová stránka: <http://www.ssplbc.cz/>

4.3.7 Královéhradecký kraj

SPC pro VŘ

adresa: Štefánikova 549, Hradec Králové, 500 11

telefon:495 267 734

e-mail:spc@neslhc.com

webová stránka: <http://www.neslhc.com>

SPC Náchod (VŘ, MP, PAS)

adresa: Smiřických 1237, Náchod, 547 01

telefon: 491 420 946, 777 005 792
e-mail: spc.nachod@worldonline.cz
webová stránka: <http://www.zsjzemana.cz>

4.3.8 Pardubický kraj

SPC Skuteč

adresa: Rubešova 531, Skuteč, 539 73
telefon: 731 557 442
e-mail: spc@spzs-skutec.cz
webová stránka: <http://www.spzs-skutec.cz>

4.3.9 kraj Vysočina

SPC při ZŠ a SŠ Březejc (TP, MP, KV, VŘ)

adresa: U Tržiště 219/3, Velké Meziříčí, 594 01
telefon: 773 245 732
e-mail: spcvm@seznam.cz, spcvm.koordinator@seznam.cz
webová stránka: <http://www.skoly-brezejc.cz/>
popis činnosti: Krajské koordinační centrum logopedické péče ve školství

SPC Jihlava (ZP, SP, TP, MP, VŘ, KV, PAS)

adresa: Demlova 28, Jihlava, 58601
telefon: 567 323 512
e-mail: smsji@seznam.cz

4.3.10 Jihomoravský kraj

SPC pro VŘ

adresa: Veslařská 234, Brno, 637 00
telefon: 543 234 627
e-mail: vr-veslarska@iol.cz

4.3.11 Olomoucký kraj

SPC pro VŘ

adresa: Tř. Svornosti 37/900, Olomouc, 779 00
telefon: 585 158 926

e-mail: spc@logopaed.cz

webová stránka: <http://www.logopaed.cz/>

SPC pro VŘ

adresa: Erbenova 16, Šumperk, 78701

telefon: 583 222 324

e-mail: balgova@seznam.cz

webová stránka: <http://www.spc-sumperk.cz>

4.3.12 Zlínský kraj

SPC pro VŘ a SP

adresa: Vsetínská 454, Valašské Meziříčí, 757 01

telefon: 576 809 839

e-mail: spc.sluch.valmez@seznam.cz, odstrcilikova@val-mez.cz

4.3.13 Moravskoslezský kraj

SPC pro MP a VŘ

adresa: Komenského 614, Karviná – Nové Město, 735 06

telefon: 596 314 923

e-mail: spc.karvina@seznam.cz

webová stránka: <http://zvskarvina.cz>

SPC pro PAS a VŘ při ZŠ

adresa: ulice Kpt. Vajdy 1a, Ostrava-Zábřeh, 700 30

telefon: 596 768 131

e-mail: SPC.Vajdy.Ostrava@seznam.cz

webová stránka: <http://www.zskptvajdy.cz>

SPC pro VŘ

adresa: Havlíčkova 1, Opava, 746 01

telefon: 553 627 004

e-mail: spclogo.opava@seznam.cz

webová stránka: <http://www.zshavlickova.opava.cz>

4.4 Mateřské školy logopedické a základní školy logopedické

Mateřskou školu logopedickou a základní školu logopedickou navštěvují děti a žáci převážně s NKS, která bývá indikací pro zařazení do školy logopedického typu. Ve většině případů jde o závažnější poruchy komunikace, které se nedaří odstranit ambulantní logopedickou péčí. Jedná se například o opožděný vývoj řeči, specificky narušený vývoj řeči neboli vývojovou dysfázii, mnohočetnou patlavost, dysartrii, koktavost, rinolalii, palatolalii, poruchy fonace, kombinované vady řeči, obtíže v grafomotorice, specifické obtíže ve čtení a psaní a také lehčí sluchové postižení.

Cílem těchto logopedických škol je rozvinutí komunikační schopnosti dětí a žáků a také úprava a minimalizace komunikačních obtíží.

Žáci navštěvují základní školu logopedickou denně, některé z těchto škol poskytují možnost internátního pobytu pro žáky. Obsah výuky na základní škole logopedické je stejný jako na základní škole běžného typu, navíc je zařazena výuka individuální logopedické péče a ve třídách je snížený počet žáků. Veškeré aktivity jsou směřovány k podpoře a rozvoji komunikačních funkcí, učitelé se snaží o maximální rozvoj mluvené, čtené a psané řeči. Všechny tyto aktivity prolínají vyučováním, tedy všemi předměty. Po skončení výuky se dětem věnují vychovatelé ve školní družině a vychovatelé na internátě. Vychovatelé spolupracují a vše konzultují s učitelem.

Stejně jako Neubauer (2018) tak i Mlčáková (Mlčáková in Michalík a kol., 2011) uvádí, že děti a žáci navštěvují školu logopedického typu po nezbytně potřebnou dobu, pokud pominou důvody k zařazení do logopedické školy nebo pokud nastanou jiné důvody, odchází žák do své kmenové školy v místě bydliště. Doporučení k dalšímu zaškolení žáka navrhuje SPC.

4.5 Seznam vybraných MŠ a ZŠ logopedického typu

4.5.1 Základní škola LOPES Čimice, Praha 8

Základní škola LOPES Čimice

Libčická 399/8

Praha 8, 181 00

telefon: 602 526 249, 771 121 412

e-mail: reditel@zslogopedicka.cz

webová stránka: <http://www.zslogopedicka.cz/>

Základní škola LOPES Čimice je plně organizovaná škola, což znamená, že má první i druhý stupeň. Tuto školu navštěvují a plní si povinnou školní docházku žáci, kteří patří do skupiny žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními a jsou ve školském zákoně specifikováni v § 16 odst. 9 jako žáci s vadami řeči nebo žáci s mentálním postižením (lehké mentální postižení).

Škola přijímá především děti s řečovými vadami – dyslalií, palatolalií, vývojovou dysfázií, koktavostí (balbuties) a děti s mentálním postižením.

Ve škole je žákům poskytována individuální i skupinová logopedická péče, tato péče prolíná celou výukou, napříč všemi vyučovacími předměty. Vzhledem k faktu, že mají žáci řečové či mentální postižení, se zařízení zaměřuje na sportovní, hudební a výtvarnou výchovu.

Škola preferuje výchovně vzdělávací činnost, kdy převažuje individuální působení na žáka, rozvoj jeho osobnosti a rozumových schopností s ohledem na jeho momentální možnosti a schopnosti.

Pedagogové využívají přirozené činnosti k rozvoji potenciálu myšlení žáků tak, aby docházelo k pozitivní orientaci, snaží se žáky stimulovat k různým aktivitám a také k chuti zapojit se do života a práce, a i do společenského života.

Každoročně se škola soustředí na oslavu Vánoc, Velikonoc a dalších významných dní, pořádá výtvarné a recitační soutěže žáků.

V odpoledních hodinách mají žáci možnost navštěvovat různé kroužky.

Škola má zpracovaný minimální preventivní program „Škola bez drog“, který průběžně školní metodička prevence aktualizuje.

Školní družina individuální výchovnou péčí zajišťuje žákům především dostatek pohybu venku – v areálu školní zahrady a školního hřiště. U dětí se snaží posílit sociální a hygienické návyky, jedinci jsou vedeni k vhodnému trávení volného času hrou, sportem, kreslením, péčí o životní prostředí a výchovou ke zdravému životnímu stylu. (www.zslogopedicka.cz, 2020, [online])

4.5.2 Církevní ZŠ a MŠ logopedická Don Bosco

Církevní základní škola logopedická a mateřská škola logopedická Don Bosco

Doláková 555/1

Bohnice, Praha 8, 181 00

telefon: 233 556 677 (ZŠ), 233 542 796 (MŠ)

e-mail: info@donbosco.cz, skolka@donbosco.cz

webová stránka: <http://www.donbosco.cz/>

Na této **základní škole** je poskytována komplexní speciálně pedagogická a logopedická péče v oblasti výuky, výchovy a zájmových aktivit žáků s poruchami řeči, komunikace a učení od prvního do devátého ročníku. Žáci jsou do zařízení přijímáni na základě doporučení školského poradenského zařízení. Ve třídách je snížený počet žáků na deset a výuka je vedena speciálním pedagogem. Tradiční personální obsazení školy je doplněno o školního psychologa, školního kaplana a zdravotní sestru. Školní vzdělávací plán s názvem Škola porozumění klade důraz na komunikaci a její rozvoj dle individuálních potřeb a možností žáků. Proto je do rozvrhu zařazen samostatný předmět logopedická intervence, který probíhá dvakrát týdně, ale zároveň se prolíná všemi vyučovacími předměty.

Vyučování je vedeno v klidné a přátelské atmosféře, v duchu křesťanských hodnot. Cílem je dosažení kvalitních výukových výsledků, odpovídajících individuálním možnostem žáků a jejich úspěšnost v dalším osobním životě.

Od třetího ročníku je do výuky zařazen anglický jazyk, od sedmého ročníku je to jazyk ruský. V rámci matematiky je do vyučování zařazen ve druhém a třetím ročníku výukový program Figurková školička. Od prvního do třetího ročníku žáci procházejí plaveckým výcvikem. Žáci druhého stupně absolvují každý rok týdenní výjezdový kurz etické výchovy, pracují v žákovském parlamentu. Škola se v nadstandartní míře věnuje prevenci sociálně patologických jevů a environmentální výchově, dále nabízí bohatou škálu zájmových útvarů a mimoškolních aktivit. Každý rok žáci pracují na velkém celoškolském projektu. Společně se žáci učí pomáhat potřebným doma i ve světě. Škola poskytuje možnost bydlení žáků na internátě, který není jen zařízením sloužícím pro přespání a stravu, ale také zařízením pro volný čas, který dětem plánují a naplňují paní vychovatelky.

V **mateřské škole** je poskytována speciálně pedagogická a logopedická péče v oblasti výchovy a předškolní přípravy dětem od tří do šesti let s různými typy narušení komunikační schopnosti. Děti jsou do mateřské školy přijímány na základě doporučení školského poradenského pracoviště. Ve třídě je deset dětí, režim a logopedický program je veden speciálními pedagogy. Školní vzdělávací plán s názvem Brána dětem otevřená vychází z rytmu ročních období a je zaměřen na všestranný rozvoj komunikace.

Speciální program je zaměřen na každodenní individuální a skupinovou logopedickou intervenci, stimulační metody, intenzivní přípravu pro předškoláky a bohatou škálu zájmových aktivit pro děti. Ve třídě je snížený počet dětí, který umožňuje individuální přístup a rodinný charakter celé mateřské školy. Speciální pedagogové – logopedi edukačně vedou celou rodinu, řídí domácí terapii, organizují rodičovské dílny a podpůrné skupiny. V každé třídě mateřské školy je přítomen asistent pedagoga. (www.donbosco.cz, 2020, [online])

4.5.3 Základní škola logopedická Týn nad Vltavou

Základní škola logopedická Týn nad Vltavou

Sakařova 342

Týn nad Vltavou, 375 01

telefon: 385 731 466 (kancelář), 385 731 188 (ředitelna)

e-mail: kancelar@zslogopedicka-tnv.cz

webová stránka: <http://www.zslogopedicka-tnv.cz/>

Základní škola logopedická, jejímž zřizovatelem je Jihočeský kraj se nachází v centru města. Má za cíl prostřednictvím celého výchovně vzdělávacího procesu vybudovat řeč sluchovou cestou a připravit tak žáky k zařazení do běžných škol a také ke vstupu do života. Škola je malotřídní, tedy obsahuje pouze první stupeň základní školy. Pedagogové pracují podle školního vzdělávacího programu ŠVP ZŠ. Škola je internátního typu s nadregionální působností. Škola má kapacitu čtyřicet pět míst, z toho třicet míst je pro žáky ubytované na internátě školy s týdenním cyklem odjezdů.

Do základní školy logopedické jsou přijímáni žáci od šesti let věku na nezbytně nutnou dobu s řečovými a kombinovanými vadami, kdy jejich nedostatky nelze odstranit foniatickou ani logopedickou ambulantní péčí. Většinou se jedná o nejtěžší poruchy řeči a nejrůznější poruchy nemluvnosti. Mezi nejčastější diagnózy dětí, které jsou přijímány do ZŠ logopedické patří opožděný vývoj řeči s dysfatickými rysy, vývojová dysfázie při postižení řečových oblastí centrální nervové soustavy, mnohočetná dyslalie, operace patra – rozštěpy patra různého typu (palatolálie), nejrůznější formy mutismu, koktavosti a breptavosti, poruchy plynulosti řeči aj. Po odstranění či zmírnění řečové vady a komunikačních obtíží se žáci vrací zpět do své kmenové školy v místě bydliště.

Ve všech předmětech, ale i v celém výchovně vzdělávacím procesu a při mimoškolní činnosti pedagogové a vychovatelé dbají na správnou výslovnost jednotlivých hlásek, které jsou vyvozovány v hodinách systematické logopedické péče. Při sníženém počtu žáků ve třídě je možno ke každému jedinci přistupovat individuálně. Ve výuce pedagogové používají nejrůznější názorné metody a pomůcky. Obsah výuky je stejný jako na běžných ZŠ, ale výuka je rozšířena o dvě hodiny logopedické péče v týdnu. Škola je vybavena čtyřmi třídami s odděleními prvního stupně, počítačovou učebnou, logopedickou pracovnou, cvičebnou a hernou s televizí.

Na této základní škole logopedické je kladen velký důraz na rozvoj řeči a rozvoj motorických dovedností, neboť motorika a řeč spolu úzce souvisí. Žáci rozvíjejí své motorické

dovednosti při hodinách výtvarné a pracovní výchovy, při hudebně pohybových a sportovních aktivitách v době mimo vyučování. K těmto účelům slouží rozlehlá zahrada, kterou žáci často využívají, v přístavbě školy se nachází cvičebna a počítačová třída. Uplatňuje se zde těsná spolupráce mezi pedagogy a vychovatelkami, odpolední činnosti navazují na výuku ve škole. Pedagogický sbor tvoří čtyři učitelky, pět plně kvalifikovaných vychovatelek a paní ředitelka.

Základní škola logopedická má své SPC, které provádí vstupní, průběžnou i výstupní diagnostiku žáků. Na škole působí také psycholog. Žádost o přijetí žáka do této školy podává zákonný zástupce žáka, tato žádost musí obsahovat doporučení ze školského poradenského zařízení a žádost zákonného zástupce žáka. (<http://www.zslogopedicka-tnv.cz>, 2020, [online])

4.5.4 Základní škola logopedická a Mateřská škola logopedická, Praha 10

Základní škola logopedická a Mateřská škola logopedická

Moskevská 29

Praha 10, 101 00

telefon: 271 720 585

e-mail: reditelka@logopedickaskola.cz

webová stránka: <https://www.logopedickaskola.cz/>

Pracoviště MŠ: Sasanková 12, Praha 10, 106 00

telefon: 272 652 612

e-mail: mssasankova@seznam.cz

Základní škola logopedická a Mateřská škola logopedická jsou státní školy zřízené Hlavním městem Prahou. Tato **základní škola** logopedická je jednou z mála škol v Praze, která zajišťuje pomoc dětem s vadami řeči už od předškolního věku v rámci školních vzdělávacích programů, aby bylo možné zařazení žáků do kmenových základních škol nejpozději po pátém ročníku. Kolektivu učitelů s náležitou logopedickou kvalifikací ve spolupráci s klinickými logopedy se daří u dětí a žáků odstranit nejen řečové vady, ale i překonat psychické zábrany, kterým jsou jedinci s vadou řeči často vystavováni tím, že zahajují předškolní a školní docházku ve standartních vzdělávacích zařízeních. Žákům je poskytována stejná úroveň výuky a srovnatelná nabídka zájmové činnosti jako na kterékoli běžné základní škole.

Ve třídě je maximálně 10 žáků s výukou individuálního charakteru. Ve třídách je nastavitelný žakovský nábytek a relaxační koutek. Pro žáky je k dispozici počítačová učebna. Tato učebna je hojně využívána o přestávkách, dále mohou žáci o přestávkách využít tělocvičnu

a školní hřiště. Klidná atmosféra je zaručena tím, že se třídy mateřské a základní školy nacházejí v různých budovách.

Mateřská škola je dislokovaným pracovištěm Základní školy logopedické a Mateřské školy logopedické Praha 10, Moskevská 29. Nachází se rovněž v Praze 10, v Zahradním Městě. Budovy mateřské školy logopedické jsou umístěny v pěkném klidném prostředí, obklopeny velkou zahradou, která zaručuje dětem dostatek volného a bezpečného pohybu.

Pro děti je zajištěno celodenní stravování a pitný režim, samozřejmě je dostatek pohybu i odpočinku. Mateřská škola je vybavena moderním nábytkem a hračkami a má dostatek pomůcek pro řízené i odborné činnosti. Děti mají v mateřské škole potřebné zázemí, klid, bezpečí i soukromí.

Vztahy mezi učitelkami a rodiči jsou založeny na oboustranné důvěře, otevřenosti, porozumění i respektu a ochotě spolupracovat.

Do mateřské školy logopedické jsou přijímány děti s poruchou řeči na základě zápisu v řádném termínu. Rodiče musí podat přihlášku a k ní doložit doporučení od odborníka z oboru logopedie nebo foniatrie. Všechny děti musí projít vyšetřením v pedagogicko-psychologických poradnách nebo ve speciálněpedagogických centrech s doporučujícím závěrem k umístění do mateřské školy logopedické.

Kapacita mateřské školy je padesát dětí ve čtyřech učebnách. O děti se stará pedagogický sbor s odborným vzděláním – speciální pedagogové, logopedi a samozřejmě také provozní zaměstnanci.

V mateřské škole logopedické je zajištěna speciální péče, kterou zajišťují odborníci. Jsou to učitelky mateřské školy, které získaly potřebné vzdělání studiem speciální pedagogiky. Specifická péče neboli intenzivní logopedická péče je prováděna každý den školními logopedkami s vysokoškolskou kvalifikací ve spolupráci s učitelkami. Logopedická péče prostupuje veškerým děním v mateřské škole logopedické. Úkolem školy je všestranné podněcování dětí k mluvení, zdokonalování mluvní pohotovosti, rozvíjení slovní zásoby a smyslového vnímání a také pohybové obratnosti. Logopedky poskytují dětem každodenní individuální logopedickou péči podle individuálních programů pro každé jednotlivé dítě. Ve škole jsou kromě individuální logopedické péče prováděna i pravidelná a systematická skupinová logopedická cvičení podle ročního časově tematického plánu. (www.logopedickaskola.cz, 2020, [online])

4.5.5 Logopedická základní škola, Měcholupy 1, příspěvková organizace

Logopedická základní škola, Měcholupy 1, příspěvková organizace

Měcholupy, 439 31

telefon: 415 722 508

e-mail: specialniskola@lzs-mecholupy.cz

webová stránka: <http://www.lzs-mecholupy.cz/>

Logopedická základní škola se nachází v Měcholupech u Žatce. Škola se zaměřuje na vzdělávání žáků s vadami řeči, se specifickými poruchami učení a s kombinovaným postižením. Škola je pouze pro první stupeň, tedy pro první až pátý ročník, a navíc je zde zavedena přípravná třída. Obsah výuky odpovídá výuce na běžné základní škole, ale je rozšířen o logopedickou péči. Od školního roku 2006/2007 probíhá výuka podle vlastního rámcově vzdělávacího plánu. Kapacita školy je osmdesát žáků. Ve školním roce 2019/2020 školu navštěvovalo padesát osm žáků. Součástí školy je internát s kapacitou čtyřicet devět lůžek a školní družina s kapacitou čtrnáct žáků. Na internátě jsou žáci rozděleni do pěti výchovných skupin.

Logopedická škola nabízí přípravný ročník s rozšířenou individuální logopedickou péčí, základní vzdělávání v prvním až pátém ročníku, ubytování na internátě s celodenním stravováním, individuální péči a nízký počet žáků ve třídě, výuku pod vedením speciálních pedagogů – logopedů, od třetího ročníku výuku anglického jazyka, individuální logopedickou péči v samostatných vyučovacích hodinách, logopedický trénink v odpoledních hodinách, využití moderní počítačové učebny včetně interaktivní tabule, výběr z mnoha kroužků, práci v keramické dílně, rehabilitační bazén, zdravotní tělesnou výchovu pod vedením odborníka, pravidelná prohlídka dětským lékařem, pořádání různorodých aktivit. (www.lzs-mecholupy.cz/, 2020, [online])

4.5.6 ZŠ logopedická a MŠ logopedická Choustníkovo Hradiště

Základní škola logopedická a Mateřská škola logopedická

Choustníkovo Hradiště 161

Choustníkovo Hradiště, 544 42

telefon: 499 392 806, 777 005 791

e-mail: zslogo@specskola.cz

webová stránka: <http://www.specskola.cz/>

Do školy jsou přijímáni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, primárně s logopedickým postižením. Škola je tvořena mateřskou školou a prvním až pátým ročníkem základní školy.

Škola je rozdělena ve dvou budovách. První budova tzv. "Domeček" slouží ke vzdělávání žáků během školního vyučování. Ve druhé budově se nachází mateřská škola, internát, školní družina a školní jídelna. K objektu školy patří velký pozemek s parkovištěm a dětskými hřišti, část parkoviště je přebudována na dopravní hřiště pro malé cyklisty a chodce.

Tato **základní škola** logopedická nabízí svým žákům ubytování na internátě. Ve školním roce 2019/2020 tohoto ubytování využily dvě třetiny žáků. O děti pečují vychovatelky, které se svým přístupem snaží dětem jejich rodinu nahradit.

Hlavním úkolem této školy je vybudování řeči u žáků a jejich vybavení poznatky pro zvládnutí dalšího pokračování školní docházky v běžné základní škole v místě bydliště žáka. Všestranný rozvoj žáků probíhá při všech činnostech i v době mimo vyučování, kde se neustále rozvíjí pohybová a s ní spojená řečová obratnost a správná výslovnost vyvozených hlásek. Uplatňuje se zde úzká spolupráce mezi logopedkou, učitelkami i vychovatelkami.

Škola má svůj Nadační fond Jazýček, který napomáhá při realizaci aktivit určených žákům školy. Stále častěji se projevuje tíživá finanční situace v některých rodinách. Tento Nadační fond získává finanční příspěvky především za sběr starého papíru a z výstav, které škola připravuje v období Vánoc a Velikonoc.

Obsah výuky odpovídá výuce na běžné základní škole, je však rozšířen o logopedickou péči a o předmět komunikační dovednosti. Výuka probíhá od 1. září 2016 podle Školního vzdělávacího programu „Řečí k lidství“, ale v případě potřeby je žák vzděláván podle individuálního vzdělávacího plánu, který vychází z daného školního vzdělávacího programu. Ve školním roce 2019/2020 pracovala v každé třídě asistentka pedagoga. Speciální pedagog – logoped pracuje se žáky individuálně.

V **mateřské škole** probíhá individuální logopedická péče dvě hodiny denně a na základní škole dvě hodiny týdně. Ve všech předmětech, v celém výchovně vzdělávacím procesu a při mimoškolní činnosti je kladen důraz na správnou výslovnost jednotlivých hlásek, které jsou vyvozovány při hodinách systematické logopedické péče. Nižší počet žáků ve třídách zaručuje individuální přístup ke každému žákovi. V úspěšné logopedické péči žákům pomáhají nejrůznější názorné metody a pomůcky, které jsou při vzdělávacím procesu používány.

Základní škola logopedická a mateřská škola logopedická nabízejí:

- výchovu a vzdělávání v děti v MŠ a žáků v 1. – 5. ročníku,
- pro děti a žáky ze vzdáleného bydliště ubytování na internátě s celodenním stravováním,
- individuální péči a snížený počet dětí a žáků ve třídě,

- výuku pod vedením speciálních pedagogů – logopedů,
- individuální logopedickou péči v samostatných vyučovacích hodinách, v MŠ denně dvě hodiny individuální péče s logopedem,
- využití počítačové učebny včetně interaktivní tabule,
- výběr z mnoha školních i mimoškolních aktivit,
- práci s keramickou hlinou,
- plavecký výcvik. (www.specskola.cz, 2020, [online])

4.5.7 SŠ, ZŠ a MŠ, Základní škola logopedická Hradec Králové

Střední škola, Základní škola a Mateřská škola

Základní škola logopedická Hradec Králové

Štefánikova 549

Hradec Králové, 500 11

telefon: 606 776 422, 495 272 394

e-mail: info@zs-logopedicka.cz, i.privratska@gmail.com

webová stránka: <http://www.zs-logopedicka.cz/>

Motto školy: „Věříme, že všichni žáci mohou dosáhnout úspěchu.“

Jedná se o moderní školu, do které se děti těší a zažívají úspěch ze své práce.

Logopedická škola poskytuje vysoce odbornou péči v oblasti vzdělávání žáků s vážnými logopedickými problémy. Je založená na přátelské atmosféře, moderních výukových metodách a individuálním přístupem.

Zajišťuje úplné základní vzdělání, možnost přestupu žáka v průběhu školního roku, vzdělávání žáků s řečovými vadami, vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení.

Nabízí logopedickou péči, individuální logopedickou péči, kolektivní logopedickou péči, internátní ubytování, stravování v moderní školní jídelně.

Garantuje snížený počet žáků ve třídě, moderní výukové metody, individuální přístup k žákům, specifický přístup při hodnocení, příspěvek žákům na školní pomůcky. (www.zslogopedicka.cz, 2020, [online])

4.5.8 Základní škola a Mateřská škola logopedická Brno

Základní škola a Mateřská škola logopedická

Veslařská 234

Brno, 637 00

telefon: 517 543 100, 517 543 105

e-mail: info@zslogo.cz, milada.kondlerova@zslogo.cz

webová stránka: <http://www.zslogo.cz/>

Základní škola si jako hlavní úkol klade vybudování řeči u dětí a vybavení dětí a žáků poznatky pro zvládnutí základní školy.

Diagnostiku vstupní, průběžnou a výstupní provádí SPC při škole, tato diagnostika je spojena i s poradenskou činností. U žáků je řeč rozvíjena jako hlavní prostředek komunikace a duševního rozvoje.

Obsah výuky je rozšířen o logopedickou péči, ale odpovídá výuce na běžných základních školách. Základní škola logopedická vyučuje podle vzdělávacího programu „Základní škola“. O zařazení žáka do logopedické školy rozhoduje ředitel školy na základě doporučení školského poradenského zařízení a souhlasu zákonného zástupce. Žáci musí absolvovat zápis a jsou do školy zařazeni na základě pokynů o zařazování žáků do základní školy.

Hodnocení výsledků žáků na vysvědčení je vyjádřeno klasifikačním stupněm, slovně, anebo kombinací obou způsobů. Škola je schopna převádět slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která používá odlišný hodnotící systém, a to na žádost té dané školy nebo zákonného zástupce.

Do základní a mateřské školy logopedické přicházejí děti a žáci s narušenou komunikační schopností, kterou není možno odstranit foniatickou ani logopedickou ambulantní péčí. Z velké části se jedná o nejtěžší poruchy řeči, nejrůznější formy mutismu, opožděný vývoj řeči, těžké dyslálie, vývojové dysfázie, palatolalie, lehčí sluchové postižení a specifické poruchy učení, které přetrvávají po reedukaci řečové vady. Žáci pobývají ve škole po nezbytně nutnou dobu, která je potřeba k odstranění narušené komunikační schopnosti, těžké řečové vady a komunikačních obtíží. Individuální a kolektivní logopedická péče prolíná veškerou vzdělávací a výchovnou činností tak, aby se narušená komunikační schopnost upravila v co nejkratší době.

Zvýšený důraz se klade na individuální logopedickou péči během dopoledního vyučování i v odpolední přípravě na vyučování. Počet dětí a žáků je dán kapacitou školy, internátu a školní družiny. Ve školním roce 2019/2020 bylo ve třídách šest až čtrnáct žáků. O počtu dětí a žáků ve třídě rozhoduje ředitelka školy po domluvě s třídní učitelkou. Ke každému žákovi je přístupováno individuálně a jsou zohledněny všechny jeho zvláštnosti. Na základě včasné diagnostiky je stanoveno další vhodné vzdělávání dětí a žáků v určitém typu školy.

Internát, který je součástí školy, je umístěn v nové, moderní přístavbě školy. Je přizpůsoben k ubytování dětí různých věkových kategorií. Pokoje jsou dvoulůžkové s hygienickým zázemím pouze pro čtyři děti. V každé výchovné skupině jsou děti přibližně

stejného věku. Do odpolední činnosti jsou zahrnuty aktivity spojené s přípravou na vyučování, každodenní logopedická intervence, pobyt venku, návštěvy kulturních akcí, knihovny, muzeí a aktivity dle výběru žáků a pedagogických pracovníků, které se konají ve městě Brně. Žáci si mohou vybrat ze široké nabídky zájmových kroužků. Dále mají k dispozici vybavení herny a také prostornou chodbu internátu, která je uzpůsobena k relaxačním činnostem. Děti mohou využívat počítačovou učebnu, tělocvičnu a bazén školy.

Školní družina zajišťuje žákům především odpočinek po výuce, a hlavně zajímavé využití volného času. Školní družina se ve svých činnostech snaží o rozvoj dovedností potřebných pro život ve společnosti. Dále přispívá k posilování osobnosti každého dítěte, k odstranění únavy, k regeneraci duševních i tělesných sil dětí a k získávání nových poznatků o životě kolen nás, o přírodě apod.

V **mateřské škole** učitelé pracují s dětmi podle školního vzdělávacího programu, vypracovaného na základě Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, rozšířeného o individuální a skupinovou logopedickou péči. Pedagogové využívají projekty, které jsou zaměřeny převážně na reedukaci, kompenzaci a rehabilitaci. Cílem mateřské školy je formou skupinové a individuální logopedické péče zmírnit a odstranit projevy narušené komunikační schopnosti. Školní vzdělávací program je upravený podle speciálních potřeb dětí a respektuje jejich postižení.

Děti jsou do mateřské školy přijímány na základě zápisu v řádném termínu a na základě doporučení SPC, popř. dalších odborníků z resortu zdravotnictví. Zákonní zástupci nově přijatých dětí obdrží „Rozhodnutí o přijetí do MŠ“.

Mateřská škola má režim dne přizpůsoben podmínkám, respektuje dobu příchodu a odchodu, stupeň narušené komunikační schopnosti, věkové zvláštnosti a náročnost prováděných činností. Denně před svačinou a v odpoledních hodinách probíhají řízené činnosti, které vede pedagog, tyto činnosti jsou zaměřeny na logopedickou péči. Veškerou hrou prolínají prvky logopedické péče. (www.zslogo.cz, 2020, [online])

4.5.9 Základní škola a Mateřská škola logopedická Olomouc

Základní škola a Mateřská škola logopedická Olomouc

Svornosti 37/900

Olomouc, 779 00

telefon: 585 158 950, 585 158 921

e-mail: skola@logopaed.cz

webová stránka: <http://www.logopaed.cz/>

Základní škola logopedická Olomouc je zřízena Olomouckým krajem jako školská instituce pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Hlavním úkolem školy je pomáhat dětem a žákům v překonávání nedostatků řečových funkcí, což znamená nedostatků v mluvení, čtení a psaní speciálními vzdělávacími prostředky.

Do základní školy logopedické jsou přijímány děti a žáci s vadami mluvené řeči, tedy s opožděným vývojem a specificky narušeným vývojem řeči, s nesprávnou výslovností, s koktavostí a huhňavostí, s potížemi ve čtení a psaní, nedoslýchavé, ve věkové a schopnostní kategorii žáků běžné spádové základní školy.

Speciální výchovně-vzdělávací činnosti jsou organizovány v malých skupinách, zpravidla v počtu šesti až čtrnácti žáků. Škola se snaží, aby při těchto činnostech byla u žáků rozvíjena řečová funkce a jejich předpoklady k úspěšnému začlenění mezi vrstevníky do spádových škol, případně do středních škol. Zvláštností vyučování je jeho průběžné využívání ve prospěch logopedického programu, podpory vývoje řečových funkcí zvláště v hodinách individuální logopedické péče, rozvoje komunikačních schopností na prvním stupni a rozvoje gramatických a čtenářských dovedností na druhém stupni. Školní rok je zahájen týdnem intenzivní logopedické péče, kde probíhají speciálně pedagogické činnosti dle plánu a pod vedením třídního učitele – logopeda.

Budovy školy, tedy základní škola, mateřská škola, internát, tělocvična a školní družina, jsou umístěny v obnoveném areálu bývalé pavilonové olomoucké městské školy. Všechny prostory prošly celkovou rekonstrukcí a vyhovují současným hygienickým požadavkům. Základní škola má patnáct tříd, počítačovou učebnu, školní dílnu, žákovskou kuchyňku, keramickou pracovnu, pracovny pro učitele a sklady pro školní pomůcky.

Na internátě je k dispozici dvacet dvoulůžkových pokojů se samostatným hygienickým zařízením a klubovna pro skupinovou práci s ubytovanými žáky, Provoz je organizován v týdenním režimu.

Školní jídelna zajišťuje pro děti a žáky celodenní stravu včetně dietních variant a bezlepkové stravy.

Mateřská škola logopedická poskytuje speciální výchovně vzdělávací – logopedickou péči předškolním dětem ve věku čtyři až sedm let s různými vadami řeči. Provoz probíhá ve dvou třídách, výuku a speciálně pedagogickou – logopedickou péči zajišťují čtyři učitelky.

Do mateřské školy logopedické jsou děti přijímány na základě žádosti zákonných zástupců a doporučení poradenského zařízení. (www.logopaed.cz, 2020, [online])

4.5.10 ZŠ pro žáky s SPU a MŠ logopedická Schola Viva, o. p. s.

Základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení a Mateřská škola logopedická Schola Viva, o. p. s.

Erbenova 16

Šumperk, 787 01

telefon: 583 214 153

e-mail: viva@schola-viva.cz

webová stránka: <http://www.schola-viva.cz/>

Základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení a mateřská škola logopedická Schola Viva, o. p. s. je plně organizovaná škola s devíti postupnými ročníky. Třídy, i paralelní, jsou otevírány podle aktuálního stavu a počtu dětí. Školní družina a školní klub zajišťují péči o žáky v době mimo vyučování a také volnočasové aktivity.

Nedílnou součástí základní školy je mateřská škola, která je zaměřena na přípravu dětí do prvního ročníku základní školy a kompenzaci převážně logopedických vad a dalších oslabení.

Celý areál školy se nachází v klidném prostředí městského parku, nachází se zde i školní hřiště, travnaté herní plochy, pískoviště a různé herní prvky.

Kapacita v mateřské škole je 26 dětí, v základní škole 150 žáků.

Školu navštěvují žáci nejen ze Šumperka, ale také z okolních obcí, mnohdy i desítky kilometrů vzdálených. Při zařízení pracuje speciálně pedagogické centrum, které zajišťuje odbornou péči.

Na základní školu jsou přijímáni žáci, kteří vyžadují změnu v celkovém systému péče, intimnější prostředí, využití speciálních pomůcek a alternativních přístupů.

Pedagogové jsou kvalifikováni v oborech speciální pedagogiky. Pedagogický sbor je tvořen speciálními pedagogy, asistenty pedagoga, vychovatelkami ve školní družině a učitelkami v mateřské škole. Sbor je smíšený, avšak s převahou žen. I když jde o základní školu, v širokém měřítku integruje všechny druhy postižení – specifické poruchy učení (dyslexie, dysgrafie, dysortografie), poruchy chování, smyslová postižení (sluchová, zraková) a tělesná postižení.

Mateřská škola byla založena v roce 1992 a je součástí nestátní základní školy pro děti se specifickými poruchami učení Schola Viva o. p. s. Tato mateřská škola se zaměřuje na logopedickou prevenci, reedukaci řeči a vytváří podmínky pro přirozený vývoj komunikačních dovedností, rozvoj osobnosti dítěte a jeho úspěšný start ve škole. Školní

logopedka se stará o pravidelnou individuální logopedickou intervenci. Logopedické chvílky prolínají každodenními činnostmi, jejichž součástí jsou dechová a artikulační cvičení, gymnastika mluvidel a sluchové a pohybové hry.

Vzdělávací program je zpracován jako celoroční projekt, který zasahuje do všech oblastí vývoje dětí. Obsah představuje kompletní, uspořádanou a postupně navazující řadu tematických celků, které nejsou časově omezené. Děti tedy plynule prochází jednotlivými celky, jejichž společným prvkem je prožitek, poznání, chování a komunikace dětí k sobě samým a ostatním kamarádům a dospělým. Děti rozvíjí své dovednosti, upevňují postoje a získávají nové hodnoty.

Kromě logopedické intervence má škola zpracovány i další podpůrné a doplňující programy, které pomáhají dětem v rozvoji motoriky mluvidel, hrubé a jemné motoriky celého těla. Programy se vzájemně prolínají a jsou součástí hlavního programu mateřské školy.

Kapacita mateřské školy je celkem 26 dětí. Do mateřské školy jsou přijímány děti se speciálními vzdělávacími potřebami, děti s odkladem školní docházky zpravidla ve věku od pěti do sedmi let. Některé děti při odchodu z mateřské školy pokračují dále v základní škole pro žáky se specifickými poruchami učení, jiné odcházejí do jiných základních škol. (www.schola-viva.cz, 2020, [online])

4.5.11 SŠ, ZŠ a MŠ logopedická Frýdek – Místek

Střední škola, Základní škola a Mateřská škola logopedická

Pionýrů 2352

Frýdek-Místek, 738 01

telefon: 774 433 525, 558 433 525 (ZŠ)

e-mail: ruzovka@ruzovka.eu (ZŠ)

webová stránka: <http://www.ruzovka.eu/>

telefon: 558 432 367, 603 585 055 (MŠ)

e-mail: ms@ruzovka.eu (MŠ)

Střední škola, Základní škola a Mateřská škola logopedická se nachází v místecké části města Frýdku-Místku a vzdělávání probíhá také na odloučeném pracovišti. Ředitelství školy se nachází na ulici Pionýrů 2352.

Všechny školy jsou bezbariérové. Škola přijímá děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, s mentálním postižením různého stupně a v kombinaci s více vadami a žáky s poruchami autistického spektra.

Výuka probíhá v těchto typech škol – Mateřská škola, Základní škola, Základní škola speciální, Praktická škola jednoletá a Praktická škola dvouletá.

Součástí logopedické školy je Speciálně pedagogické centrum pro děti, žáky a studenty s tělesným postižením, které sídlí na ulici 28. října 1884.

Škola zajišťuje výuku žáků s mentálním postižením, s kombinací vad, s poruchami autistického spektra, s vadami řeči a výchovné poradenství prostřednictvím školního psychologa, výchovného poradce a školního metodika preventivní strategie, také poradenskou službu ve speciálním pedagogickém centru pro tělesně postižení, možnost strávit čas po vyučování ve školní družině, výuku v odborných pracovnách, učebnách, ve školní zahradě, na školních pozemcích a ve školním skleníku a stravování ve školních jídelnách.

V **základní škole** je poskytováno základní vzdělání žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Hlavním cílem a posláním základní školy logopedické je vybavit absolventy takovými dovednostmi, schopnostmi, znalostmi a vědomostmi, aby našli uplatnění v praktickém životě, a to občanském, rodinném i profesním. Zásadní je rozvoj sociálních, komunikačních a praktických dovedností.

S ohledem na rozdílnou úroveň rozumových schopností žáků, schopnosti učení a pracovních výsledků, je ke každému žákovi přistupováno individuálně, je nutné respektovat jeho zdravotní stav a možnosti. Každý i sebemenší pokrok v rozvoji osobnosti žáka je pozitivně hodnocen. Předpokladem úspěchu je aktivní tvořivé učení s uplatňováním různých přístupů, metod a forem práce s využíváním mnoha didaktických, audiovizuálních a interaktivních pomůcek.

Mateřská škola nabízí speciálně pedagogickou péči dětem s řečovými, sluchovými a dalšími zdravotními problémy.

Škola je zařazena do sítě škol podporujících zdraví. Výchova a vzdělávání je zajištěna realizací Školního vzdělávacího programu s názvem „Objevujeme svět pro zdravý život“ podporující zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj dítěte se zaměřením na rozvoj komunikačních schopností.

Je sledována úroveň rozvoje řeči se snahou o odstraňování vadné výslovnosti hlásek s každodenní logopedickou výukou, která je doplněna metodou „Dobrého startu“.

Pedagogové se zaměřují na pečlivou diagnostiku, s dětmi pracují podle individuálních plánů a programů ve spolupráci s rodiči a odborníky. S dětmi ve třídách se pracuje v malém třídním kolektivu, ve kterém se dětem věnují speciální pedagogové s přihlédnutím k jejich individuálním potřebám. Každá třída má svou místnost sloužící k veškerým celodenním činnostem včetně odpoledního odpočinku, koupelnu, WC a šatnu.

Mateřská škola je vybavena moderním logopedickým pracovištěm, pracovnou pro výuku dětí s poruchou autistického spektra, počítačovou učebnou se speciálními výukovými programy zaměřenými na rozvoj řeči. Třídy jsou vybaveny interaktivní tabulí.

Jemnou motoriku si děti procvičují výtvarnými činnostmi v keramické dílně vybavené keramickou pecí.

Součástí školy je i zahrada, dvě pískoviště a plocha umožňující pohybové aktivity (jízda na dětských dopravních prostředcích).

Základní škola speciální na ulici 28. října 1884, Frýdek-Místek je určena žákům se středně těžkým, těžkým a hlubokým mentálním postižením, žákům s více vadami a žákům s poruchami autistického spektra.

Praktická škola jednoletá je určena žákům s těžkým mentálním postižením, souběžným postižením více vadami a autismem.

Praktická škola dvouletá je určena žákům se středně těžkým mentálním postižením, případně s lehkým mentálním postižením v kombinaci s dalším zdravotním postižením.

Žáci základní školy speciální mají možnost navštěvovat školní družinu.

Nacházejí se zde různé odborné pracovny – minitělocvična, keramická dílna, cvičná kuchyň, relaxační místnost, školní zahrada se skleníkem, pergolou a tartanovým hřištěm. V učebnách se vyučuje pomocí interaktivních tabulí, které pomáhají zkvalitnit výuku našich žáků. (www.ruzovka.eu, 2020, [online])

4.5.12 Základní škola Logopedická s. r. o.

Základní škola logopedická s.r.o.

Aviatiků 462, U Prodejny 1661/4

Ostrava – Hrabůvka, 700 30

telefon: 555 222 054, 604 725 839

e-mail: h.juricova@zs-klokanek.eu

webová stránka: <https://www.zs-klokanek.cz/>

ZŠ logopedická, s.r.o. vzdělává žáky od prvního do devátého ročníku. Vzdělávací program školy odpovídá obsahu i náročnosti programů v běžných ZŠ, je však rozšířen o cílenou logopedickou péči. Jedná se o soukromou základní školu logopedickou.

V menším kolektivu a pod vedením speciálních pedagogů – logopedů se děti snaží úspěšně překonat své komunikační bariéry, které jim často znemožňují úspěšné zahájení školní docházky v běžné škole. Promyšlený rozvoj komunikačních schopností v průběhu školní

docházky zvyšuje pravděpodobnost, že absolventi dobře obstojí nejen při dalším studiu, ale také v osobním a profesním životě.

Vizí školy je heslo „Komunikuji, tedy jsem“ – základní škola logopedická s. r. o poskytuje kvalitní vzdělávání. Klade nadstandardní důraz na rozvoj českého jazyka (individuální a skupinová logopedie, čtení s porozuměním, komunikace slovem i písmem). V cizím jazyce pak na zvládání běžných komunikačních situací. ŠVP je orientováno na nové metody a formy práce. Učitelé učí žáky uplatňovat získané vědomosti, připravují je na praktický život. Škola si zakládá na dobrých vztazích a týmové spolupráci. Individuální rozvoj každého dítěte je prioritou školy.

Děti, které do této školy přicházejí, jsou mnohdy velmi dobře rozumově nadané, ale slovní projev jejich nadání tak úplně neodpovídá. Problémy mají nejen ve výslovnosti hlásek, ale také ve vyjadřovacích dovednostech. Nejsou-li myšlení a řeč v rovnováze, je pravděpodobné, že dítě se s tím bude potýkat po celý život.

Vedle propracovaných a osvědčených postupů rozvoje řeči a vyjadřování se pedagogové snaží nalézat i nové cesty rozvoje myšlení. Na 1. stupni logopedická škola začala vyučovat matematiku podle metody profesora Hejného, která je namísto nudného a stereotypního nácviku založena na aktivním hledání řešení problémových úloh. Tento přístup děti nejen baví, ale současně je učí i logicky a systematicky myslet.

Shoda školy s běžnými základními školami – je poskytováno základní vzdělání, školní vzdělávací program vychází stejně jako ŠVP běžných základních škol z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Žáci se mohou po absolvování devátého ročníku hlásit na jakékoliv střední školy (záleží jen na jejich studijních výsledcích, nadání, zájmech a zdravotním stavu), příp. po 5. ročníku na víceletá gymnázia.

Specifika školy – ve škole je snížený počet žáků ve třídách (osm až dvanáct dětí). Je kladen nadstandardní důraz na výuku českého jazyka (včetně kvalitní písemné formy a čtení s porozuměním) a na zajišťování individuální logopedické péče přímo ve škole (jedenkrát až dvakrát týdně). Pedagogové se zaměřují na skupinový rozvoj komunikačních dovedností, logopedické chvílky, artikulační a dechová cvičení. V rámci hudební výchovy je zařazena hra na zobcovou flétnu. Běžná výuka je vedena pedagogy s vysokoškolským vzděláním v oblasti logopedie, což je zásadní zejména při výuce čtení a psaní v prvních ročnících. Ve škole je zaměstnáno 15 logopedů se státní zkouškou z logopedie a dále několik logopedických asistentů a řečových preventistů, logopedie tedy není záležitostí zájmového kroužku, ale skutečně prolíná celou výukou. Žáci této školy i jejich rodiče mohou bezplatně využívat služeb školního psychologa, a to včetně diagnostiky rizika poruch učení, zpracování profilu

intelektových předpokladů apod. (www.zs-klokanek.cz/skola/informace-o-skole, 2020, [online])

4.5.13 Základní škola pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí

Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené

Vsetínská 454

Valašské Meziříčí, 757 14

telefon: 576 809 862 (ředitelna), 576 809 836 (zástupkyně ředitele)

e-mail: spsk@val-mez.cz

webová adresa: <http://www.val-mez.cz/>

Základní škola pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí poskytuje komplexní péči žákům se speciálními vzdělávacími potřebami v oblasti výchovy a vzdělání. Ve škole jsou vzděláváni žáci s vadami řeči od prvního až po devátý ročník. Výuka těchto žáků probíhá podle Školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání s názvem "Otevřeme se světu", který byl aktualizován 1. 9. 2017.

Logopedické třídy navštěvují žáci slyšící, u kterých není ukončena náprava řeči před nástupem do základní školy. Nejčastěji se jedná o špatnou výslovnost hlásek, koktavost, breptavost, nebo o opožděný vývoj řeči. Žáci s přetrvávající logopedickou vadou se zde mohou vzdělávat podle osnov základní školy a zároveň odstraňovat své řečové problémy. Odborná logopedická péče prolíná celým vyučovacím procesem. Žákům v logopedických třídách škola nabízí intenzivní logopedickou péči, individuální přístup v malém kolektivu, v rámci hudební výchovy je vyučována hra na flétnu a všem žákům je k dispozici školní družina a školní klub.

Cílem této základní školy je pomoci žákům se speciálními vzdělávacími potřebami překonat komunikační překážky, vzdělávat je podle jejich schopnosti, nadání a všestranně rozvíjet jejich osobnost a připravit je na studium na středních odborných nebo učňovských školách.

Ve škole kromě pedagogů pracuje výchovný poradce, psycholog, školní speciální pedagog a sociální pracovnice. Všichni výše jmenovaní úzce spolupracují s učiteli, vychovateli i rodiči. V sociální oblasti spolupracuje škola s dětským domovem a sociální péčí. Škola intenzivně spolupracuje s rodiči a pravidelně pro ně organizuje "Dny otevřených dveří". Rodiče mají možnost sledovat své dítě během celého vzdělávacího procesu a konzultovat své dotazy a požadavky s přímo učiteli a vychovateli.

Škola každoročně pro své žáky pořádá ozdravné a poznávací pobyty u moře, lyžařské kurzy, různé vědomostní soutěže, sportovní soutěže nejen v rámci kraje, ale v rámci celé České republiky a také žáci navštěvují různá divadelní představení, besedy a exkurze.

Komplexní péči v oblasti výchovy a vzdělávání zajišťují aprobovaní učitelé a vychovatelé se surdopedickým a logopedickým vzděláním. Pedagogičtí pracovníci spolupracují s PdF UP Olomouc, PdF MU Brno a Ostravskou univerzitou. Vedou řízené praxe studentů vysokých a středních škol. Většina pedagogických pracovníků podnikla celou řadu zahraničních cest do speciálních škol v Dánsku, Německu, Rakousku, Holandsku, Slovinsku, Estonsku, Řecku, Belgii, Francii, na Kypru. Do základní školy pro sluchově postižené do logopedických tříd jsou žáci přijímáni na základě doporučení SPC. (<http://zs.val-mez.cz/>, 2020, [online])

Třídy **mateřské školy** navštěvují děti předškolního věku (4–6 let). Pedagogové se zde zabývají logopedickou péčí u dětí s patlavostí, koktavostí a dysfázií. U některých dětí se vyskytují i kombinované vady. Mateřská škola nabízí individuální intenzivní logopedickou péči v malém kolektivu dětí. Činnosti probíhají podle Rámcového vzdělávacího programu pro MŠ. Učitelky se zaměřují hlavně na kompetence v oblasti řeči a jazyka – náprava a rozvoj řeči. Činnosti v MŠ jsou zaměřeny na rozvoj správného dýchání, artikulační, rytmické a kinestetické cvičení. Dětem je umožněn pobyt v příjemném a klidném prostředí, mají dostatek podnětů k tvořivým činnostem a prožitkům. Je podporován rozvoj dětské fantazie, zájmů a nadání. Pokud děti nápravu zvládnou v průběhu roku, mohou se vrátit zpět do své kmenové mateřské školy. Hlavním cílem MŠ je vytvářet podnětné prostředí k výchovně vzdělávacím činnostem, naučit děti základním dovednostem a schopnostem důležitým pro další život a zabezpečení kvalifikované specializované péče ve specializovaných třídách. Děti jsou vedeny k tomu, aby v přirozeném prostředí skupiny vrstevníků cestou výchovy a vzdělání dovedly být samostatné, zdravě sebevědomé, tvořivé, k sobě navzájem i k okolí ohleduplné, se schopností umět pomoci druhým. Zároveň jsou v dětech vytvářeny základy pro otevřený a odpovědný postoj k životnímu prostředí. Snahou je u dětí podporovat vzájemnou toleranci a individualitu, ohleduplnost, umění naslouchat druhým, hravost a dobrou náladu, zdravé sebevědomí. Mateřská škola umožňuje dětem pobyt v příjemném a klidném prostředí. Pedagogové nabízejí dostatek podnětů k tvořivým činnostem a prožitkům. (<http://ms.val-mez.cz/>, 2020, [online])

Dětem a žákům ze vzdálených míst je poskytováno ubytování na **internátě**. Internát slouží k ubytování dětí z mateřské školy a žákům základní školy. Cílem pedagogických pracovníků je vytvořit klima internátu, které by se přiblížilo prostředí domova. Internát je vybaven dvou a třílůžkovými pokoji hotelového typu, společnými místnostmi výchovných

skupin – klubovny s televizory, videorekordéry, x-box, studovna, počítačová místnost, kuchyňka s dostatečným množstvím společenských her a hraček.

Stálou osnovou denního života v internátu je režim dne, v jehož rámci probíhají pravidelné, denně se opakující úkony. Pro každého ubytovaného žáka na internátě je závazný „Vnitřní řád internátu“, který vytváří prostor pro organizovanost, pořádek a vytváří pro děti bezpečné prostředí. (<http://internat.val-mez.cz>, 2020, [online])

Součástí je také **střední škola**. Studenti mají na výběr z osmi oborů – Počítačové systémy a aplikovaná elektrotechnika (maturitní obor), Elektrikář (učební obor), Elektrotechnické a strojně montážní práce (učební obor), Zahradnictví (maturitní obor), Zahradník (učební obor), Zahradnické práce (učební obor), Mechanik elektrotechnik (nástavbové studium). Studentům je k dispozici internát přímo v budově školy. Ubytování mají k dispozici učebny výpočetní techniky, místnost s technikou pro virtuální realitu i sportovní areál, kde pod dohledem vychovatelů mohou trávit část svého osobního volna. (<http://ss.val-mez.cz/>, 2020, [online])

Při MŠ, ZŠ a SŠ Valašské Meziříčí je zřízeno **SPC pro žáky s vadami řeči**. Toto centrum poskytuje individuální logopedickou intervenci pro děti a žáky se závažnými vadami řeči. Pracovníci v tomto centru zjišťují speciální vzdělávací potřeby žáků s narušenou komunikační schopností, vydávají zprávu a doporučení za účelem stanovení podpurných opatření.

Centrum poskytuje kariérové poradenství žákům s narušenou komunikační schopností, speciálně-pedagogickou a psychologickou diagnostiku a poradenské služby se zaměřením na pomoc při řešení problémů ve vzdělávání, v psychickém a sociálním vývoji žáků s narušenou komunikační schopností, na zjištění individuálních předpokladů a vytváření podmínek pro uplatňování a rozvíjení schopností, nadání a na začleňování do společnosti. Pedagogičtí pracovníci a zákonní zástupci se mohou na centrum obrátit kvůli poradenství v oblasti vzdělávání žáků s narušenou komunikační schopností. Centrum nabízí metodickou podporu škole, informační, konzultační, poradenskou a metodickou podporu zákonným zástupcům žáků, reedukační programy pro děti předškolního a mladšího školního věku, sluchový screening pomocí obrázkového audiologického přístroje a garanci odborné speciálněpedagogické péče o děti zařazené do logopedických tříd. (<http://spc.val-mez.cz/>, 2020, [online])

4.5.14 Základní škola logopedická, Liberec

ZŠ a MŠ Logopedická Liberec

E. Krásnohorské 921

Liberec 14, 460 01

telefon: 777 421 701 (ředitelna), 778 536 642 (kancelář)

e-mail: karasek@ssplbc.cz

webová stránka: <https://www.ssplbc.cz/>

Do **základní školy** jsou přijímáni žáci s těžkou poruchou komunikačních schopností, kterou nelze kompenzovat běžnou logopedickou či foniatrickou ambulantní péčí. Jedná se o nejtěžší poruchy řeči – dysfázie, různé formy mutismu, palatolalie, balbuties nebo těžké formy dyslalie a verbální dyspraxie.

O zařazení žáka je rozhodováno na základě jeho diagnózy, závažnosti poruchy a míry nutných podpůrných opatření, které jedinec potřebuje.

Vzhledem ke speciálnímu zaměření školy je podmínkou pro přijetí na ZŠ logopedickou doporučení poradenského zařízení (speciálně pedagogického centra pro vady řeči nebo sluchu).

Základní škola logopedická je určena pouze pro žáky, u kterých prokazatelně přetrvává logopedická vada, sluchová vada, případně specifické poruchy učení. Na prvním stupni základní školy jsou vyhledáváni žáci, kteří mají svou poruchu na tolik kompenzovanou, že jsou schopni plnit požadavky běžné základní školy. Žáci nejčastěji odchází po absolvování třetího ročníku. Žáci s jiným typem postižení jsou přijímáni výjimečně, pokud charakter jejich postižení je slučitelný s podmínkami vzdělávání ve stávajícím třídním kolektivu.

Školní kuchyně a jídelna je součástí areálu školy. Žákům s denní docházkou je zajištěn oběd, žákům ubytovaným na internátě je zajištěno celodenní stravování.

Interiéry **internátu** jsou přizpůsobeny k ubytování dětí a žáků různých věkových kategorií. Pokoje i chodby jsou vyzdobeny výtvarnou tvorbou ubytovaných, jsou vybaveny dvěma až třemi lůžky a mají hygienické zázemí. Ve výchovné skupině jsou děti přibližně stejného věku. Činnosti skupiny jsou řízeny paní vychovatelkou nebo panem vychovatelem, zahrnuje aktivity spojené s přípravou na vyučování, pobyty venku, sociální učení, návštěvy kulturních představení a krajské vědecké knihovny, bazénu a podobně. Žákům od dvanácti let jsou umožněny i samostatné vycházky do města za předpokladu, že k tomu dají jejich rodiče souhlas. Internát zajišťuje zájmové činnosti nejen pro ubytované, ale i pro žáky z Liberce a blízkého okolí. Jedná se o sportovní kroužky, např. fotbal, basketbal, florbal, kroužek keramiky nebo informatiky. Ubytovací kapacita internátu je čtyřicet osm lůžek. Děti jsou ubytované ve dvou patrech. (<https://www.ssplbc.cz>, 2020, [online])

4.6 Přehled služeb školských zařízení

V tabulce je zpracován přehled služeb jednotlivých vybraných školských zařízení.

škola	internát	jen ZŠ	ZŠ i MŠ	SŠ	jen 1. stupeň	SPC
LOPES, Praha 8	-	ano	-	-	-	ano
Don Bosco, Praha 8	ano	-	ano	-	-	-
Moskevská, Praha 10	-	-	ano	-	-	-
Týn nad Vltavou	ano	ano	-	-	ano	ano
Měcholupy	ano	ano	-	-	ano	ano
Choustníkovo Hradiště	ano	-	ano	-	ano	-
Hradec Králové	ano	ano	-	-	-	-
Brno	ano	-	ano	-	-	ano
Olomouc	ano	-	ano	-	-	ano
Frýdek – Místek	-	-	ano	ano	-	ano
Šumperk	-	-	ano	-	-	ano
Ostrava – Hrabůvka	-	ano	-	-	-	-
Valašské Meziříčí	ano	-	ano	ano	-	ano
Liberec	ano	-	ano	-	-	ano

Tabulka 1: Přehled služeb školských zařízení

zdroj: vlastní

5 Základní kategorie narušené komunikační schopnosti

Prof. Lechta uspořádal jednotlivá NKS do deseti okruhů. Aplikoval tzv. symptomatické hledisko při třídění NKS. Tato klasifikace definuje jednotlivé typy NKS na základě projevu – symptomu, který je pro daný typ NKS nejcharakterističtější.

1. **Vývojová nemluvnost** (vývojová afázie)
2. **Získaná orgánová nemluvnost** (afázie)
3. **Získaná psychogenní nemluvnost** (mutismus, elektivní mutismus)
4. **Narušení zvuku řeči** (rinolalie, palatolalie)
5. **Narušení (fluence) řeči** (kockavost, breptavost)
6. **Narušení článkování řeči** (dyslalie, dysartrie)
7. **Narušení grafické stánky řeči** (dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie)
8. **Symptomatické poruchy řeči** (doprovázejí jiné dominující postižení, narušení nebo onemocnění, vyskytují se u osob s mentální retardací, se zrakovým postižením, se sluchovým postižením, se somatickým postižením, s poruchou autistického spektra, u osob s neurologickým onemocněním, u lidí s psychickým onemocněním aj.)
9. **Poruchy hlasu** (dysfonie)
10. **Kombinované vady a poruchy řeči** (kombinace vad z výše uvedených okruhů NKS)

Předpona dys- označuje částečný deficit funkce (např. dyslalie) nebo vývojovou poruchu (např. dyslexie), poruchu dosud nevyvinuté funkce. Tato předpona také dle desáté revize Mezinárodní klasifikace nemocí Světové zdravotnické organizace z roku 1992 (MKN-10), naznačuje menší poruchu, obtížnosti, menší narušení či zeslabení (jak vývojové, tak i získané).

Předpona a- vyjadřuje neexistenci, ztrátu schopnosti (afonie). Dle MKN-10 tato předpona ve složených slovech označuje velmi závažnou nebo těžkou poruchu (vývojovou i získanou).

6 Logopedická intervence u osob s narušenou komunikační schopností

Pojem intervence lze chápat jako zásah, zákrok v něčí prospěch, nebo také snahu o ovlivnění nějakého jevu nebo procesu. Logopedická intervence je proces neboli specifická aktivita logopeda uskutečněná na třech vzájemně se prolínajících úrovních – logopedická diagnostika, logopedická terapie a logopedická prevence. V rámci logopedické intervence má logoped za úkol identifikovat, eliminovat, zmírnit nebo alespoň překonat narušenou komunikační schopnost, anebo aplikovat preventivní opatření před tímto narušením. (Lechta, 2011)

Lechta (2002) dělí metody logopedické terapie na stimulující nerozvinuté a opožděné řečové funkce, korigující narušené řečové funkce a reedukující ztracené (nebo zdánlivě ztracené), dezintegrované řečové funkce.

Logopedická intervence u dětí s NKS školního věku probíhá v institucích, které spadají jednak do resortu Ministerstva zdravotnictví ČR, a jednak pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Logopedická intervence u dětí mladšího školního věku by měla vždy probíhat za aktivní účasti zákonného zástupce, který by měl terapii sledovat a následně být klinickým logopedem informován, jak s dítětem s NKS pracovat na jejím zmírnění či odstranění. Rodič či zákonný zástupce se stává koterapeutem, což znamená osobou, která se systematicky podílí na terapii NKS dítěte. Zákonný zástupce by také měl být prostředníkem mezi klinickým logopedem a pedagogickými pracovníky základních škol jako jsou učitelé či asistenti pedagoga, v oblasti přenosu prvků terapie NKS do školního prostředí. Zákonný zástupce/rodič by také měl škole podávat informace o přístupu k žákovi s NKS v průběhu jeho edukace.

Logopedická intervence je složitý proces, který je ovlivněný a podmíněný mnoha faktory. Jeho provedení má tři cíle – logopedickou diagnostiku, logopedickou terapii a logopedickou prevenci. Je obtížně od sebe tyto jednotlivé úrovně odlišit, z toho důvodu, že se mnohdy diagnostika, terapie i prevence prolínají, a proto je nelze přesně odlišit.

6.1 Principy v rámci edukace žáků s NKS na prvním stupni základní školy

V rámci edukačního procesu žáků s NKS je třeba dodržovat alespoň některé z logopedických zásad, které zvyšují efektivitu logopedické intervence a v mnoha případech ji usnadňují a optimalizují. Tyto zásady se také pozitivně odrážejí i do výchovně-vzdělávacího procesu dětí s NKS a pokud jsou dodržovány pedagogy, asistenty pedagoga i rodiči, mohou vést k odstranění či zmírnění symptomů NKS.

Jedná se o principy, které jsou snadno realizovatelné ve výuce žáků s NKS na prvním stupni základní školy. (Bendová, 2011)

6.1.1 Princip komplexnosti

U dítěte s NKS je třeba zohledňovat jeho vývojová i osobnostní specifika v oblasti zdravotní, sociální i psychologické. Je třeba pamatovat na to, že změny v jedné z těchto oblastí mohou vyvolat a zpravidla také vyvolávají změny i v dalších oblastech. U jedince s NKS se proto nelze soustředit pouze na eliminaci či zmírnění narušení komunikační schopnosti, nesmí se zapomínat na rozvoj dalších složek osobnosti žáka. (Bendová, 2011)

6.1.2 Princip individuálního přístupu

Ke každému dítěti s NKS by měl být v současné době integrativního/inkluzivního vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami již samozřejmostí individualizovaný přístup. Je tedy nutné respektovat nejen specifika NKS ale také přístup, který je vyžadován v rámci logopedické intervence. Musíme vždy respektovat také specifika osobnosti dítěte a specifika třídního kolektivu. (Bendová, 2011)

6.1.3 Princip včasného zákroku

O tomto principu lze hovořit v případě, pokud reaguje pedagog bezprostředně na jevy narušené komunikační schopnosti žáka. Například při zápisu do první třídy nebo následně ve vyučovacím procesu tím, že naváže spolupráci s rodiči v oblasti terapie dané NKS v průběhu edukačního procesu dítěte s NKS a pokusí se minimalizovat důsledky NKS v průběhu vyučovacím procesu žáka s NKS, kdy by se měl snažit maximálně podpořit naplnění komunikačního záměru ze strany dítěte/žáka s NKS v jeho průběhu. (Bendová, 2011)

6.1.4 Princip týmové péče

Do logopedické péče by se kromě dítěte s NKS a logopeda měli zapojit také rodiče, učitelé ZŠ, případně asistenti pedagoga, jako tzv. koterapeuti, kteří se do logopedické intervence zapojují na různých úrovních a v různém rozsahu podle instrukcí, které získávají od logopeda, případně od zákonných zástupců dítěte s NKS. (Bendová, 2011)

6.1.5 Princip imitace normálního řečového vývoje

Ve školním prostředí musíme respektovat přirozený model ontogenetického vývoje dětské řeči. Při práci s dítětem s NKS ve škole je nutné počítat s tím, že žák s NKS musí projít všemi vývojovými stádii řeči, i když s určitým časovým posunem. (Bendová, 2011)

6.1.6 Princip preferování obsahové stránky řeči před formální a zvukovou

Důraz by měl být kladen na to, „co“ dítě vysloví, ne „jak“ to vysloví. Preferujeme tzv. obsahový rámeček řeči. Výslovnost nelze většinou hodnotit ve vztahu k mentálnímu věku dítěte s NKS. Snažíme se o využití všech dostupných prostředků v zájmu realizace komunikačního záměru dítěte, a to i na bázi nonverbální komunikace či prostředků alternativní a augmentativní komunikace. (Bendová, 2011)

6.1.7 Princip sociálního aspektu

Škola by měla být místem, které slouží k podpoře rozvoje všech jazykových rovin mluvního projevu žáka s NKS, důraz je kladen na pragmatickou jazykovou rovinu. V rámci vlastní logopedické péče nemusíme vytvářet reálné modelové situace, můžeme využít přirozené komunikační – školní – prostředí. (Bendová, 2011)

6.1.8 Princip přístupu hrou

Prostřednictvím hry se dítě učí a zdokonaluje si své schopnosti, dovednosti a osvojuje si nové poznatky v oblasti komunikace. Hry jako takové mají za úkol rozvíjet komunikační schopnosti dítěte a lze je zařadit do všech vzdělávacích oblastí. Když má dítě pocit, „že si hraje“, tak většinou nevnímá terapeutický podtext hry a je schopno koncentrovat pozornost dostatečně dlouho. Také je ochotno dlouhodobě spolupracovat s pedagogem, asistentem pedagoga, rodičem či logopedem a není tak unavitelné. (Bendová, 2011)

6.2 Principy využitelné zejména v rámci logopedické intervence

6.2.1 Princip polysenzorického přístupu

Jde o princip, který preferuje tzv. „vnímání všemi smysly“. Při terapii dyslalie je k vyvození hlásky využíváno zraku (obrázky, modely, ukázky logopedem atd.), sluchu (ukázka logopedem, CD) a hmatu (odhmatávání „vibrací“, „špulení úst“ u dětí se zrakovým či sluchovým postižením atd.). Tento přístup lze využívat k podpoře komunikačních schopností jedince s NKS i v průběhu edukačního a výchovného procesu dětí s NKS, a to i s ohledem na jejich konkrétní diagnózu. (Bendová, 2011)

6.2.2 Princip využívání mechanických pomůcek

Tento princip se uplatňuje zejména v logopedické praxi. V rámci terapie NKS jsou užívány nejrůznější špachtle, sondy, rotavibrátor, bzučák a jiné pomůcky, které mají za úkol usnadnění terapie NKS dítěte.

Kromě všech těchto principů je vhodné, aby učitel navázal v rámci realizace logopedické intervence kontakt s rodinou dítěte a byl informován o průběhu logopedické intervence, také o specifických postupech a metodách, které by mohl zařadit do výuky v rámci podpory eliminace narušené komunikační schopnosti. Pokud je učitel dostatečně kreativní, dokáže některé logopedické postupy a metody zahrnout do práce s třídním kolektivem tak, aby žák s NKS nebyl v průběhu edukace při „terapii“ narušené komunikační schopnosti nijak vyloučen. (Bendová, 2011)

PRAKTICKÁ ČÁST

7 Charakteristika výzkumného šetření

Výzkum v této diplomové práci byl zaměřen na problematiku logopedických pomůcek, které jsou využívány v rámci logopedické intervence u klientů mladšího školního věku. Zaměřuje se konkrétně na logopedické pomůcky využívané v logopedických školách, ve speciálněpedagogickém centru, u klinického a školního logopeda. Dílčí částí výzkumu je zjištění, které konkrétní logopedické pomůcky používají klienti při logopedické intervenci nejraději z pohledu jejich učitelů. Jako výzkumná metoda byly zvoleny nestrukturované rozhovory a elektronický dotazník.

7.1 Cíle výzkumného šetření

Hlavním cílem práce je zjistit, jaké konkrétní logopedické pomůcky využívají pedagogové na základních školách logopedických, klinický a školní logoped a logoped ve speciálněpedagogickém centru.

Dílčím cílem práce je zjistit, jaké logopedické pomůcky jsou nejoblíbenější u žáků na prvním stupni v základní škole logopedické pohledem jejich pedagogů.

7.2 Výzkumné otázky a hypotézy

Pro praktickou část této diplomové práce byly formulovány výzkumné otázky a hypotézy vycházející ze stanoveného cíle této práce. Tyto výzkumné otázky a hypotézy byly ověřovány na základě použitých metod rozhovoru a dotazníku při výzkumu.

Výzkumná otázka č. 1: Používají pedagogové na prvním stupni základních logopedických škol logopedické pomůcky při logopedické intervenci se žáky?

V návaznosti na výzkumnou otázku č. 1 byla stanovena následující hypotéza a k ní hypotéza nulová:

H1: Pedagogové na prvním stupni základní školy logopedické využívají logopedické pomůcky při logopedické intervenci se žáky.

H0: Pedagogové na prvním stupni základní školy logopedické nevyužívají logopedické pomůcky při logopedické intervenci se žáky.

Výzkumná otázka č. 2: Jaké logopedické pomůcky využívají učitelé při logopedické intervenci se žáky prvního stupně základní školy?

Výzkumná otázka č. 3: Jaké logopedické pomůcky využívá školní logoped při logopedické intervenci s klienty mladšího školního věku?

Výzkumná otázka č. 4: Jaké logopedické pomůcky využívá logoped ve speciálněpedagogickém centru při logopedické intervenci s klienty mladšího školního věku?

Výzkumná otázka č. 5: Jaké logopedické pomůcky využívá klinický logoped při práci s klienty mladšího školního věku?

Výzkumná otázka č. 6: Jaké logopedické pomůcky jsou u žáků prvního stupně základní školy logopedické nejoblíbenější z pohledu jejich pedagogů?

7.3 Metodologie výzkumného šetření

7.3.1 Rozhovor

Metoda rozhovoru byla zvolena z důvodu poskytnutí přesnějších a žádaných informací o logopedických pomůckách.

Rozhovor je nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu. Můžeme jej definovat jako nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním výzkumným pracovníkem pomocí několika otevřených otázek. (Švaříček, Šed'ová, 2007)

Chráska (2016) definuje rozhovor jako metodu shromažďování dat o pedagogické realitě. Rozhovor spočívá v bezprostřední verbální komunikaci tazatele a respondenta. Výhodou je navázání osobního kontaktu s respondentem, můžeme sledovat jeho reakce na kladené otázky a podle reakcí usměrňovat jeho další průběh. Nevýhodou může být to, že ne všichni respondenti odpovídají za naprosto stejných podmínek. Úspěšnost rozhovoru z velké části závisí na schopnosti výzkumníka, zda dokáže navázat přátelský vztah k dotazovanému a také vytvořit otevřenou atmosféru. Rozhovor může být strukturovaný, polostrukturovaný a nestrukturovaný. Nestrukturovaný rozhovor se přibližuje přirozené komunikaci mezi lidmi. Tazatel musí vědět, které informace chce od respondenta získat. Konkrétní formulace otázek a jejich sled je ponechán na výzkumníkovi.

Při rozhovoru jde o kontakt tváří v tvář, někdy se může provést po telefonu. Gavora (2010) charakterizuje rozhovor jako výzkumnou metodu, která umožňuje zachytit fakta a hlouběji proniknout do motivů a postojů respondentů. Podle Gavora je rozhovor postaven na interpersonálním kontaktu, jeho úspěšnost závisí na navození raportu výzkumníkem. Raport lze vysvětlit jako navázání přátelského vztahu a vytvoření otevřené atmosféry. Obsah rozhovoru tvoří otázky a odpovědi. Otázky mohou být uzavřené, polouzavřené a otevřené, které se v rozhovoru vyskytují nejčastěji. Optimální prostředí pro provedení rozhovoru by mělo být

tiché, klidné a podle možností izolované od dalšího dění. Přítomnost dalších lidí při rozhovoru může navodit nežádoucí reakci respondenta. Při zápisu rozhovoru je nutno zaznamenat i datum, kdy byl rozhovor proveden. (Gavora, 2010)

Rozhovor je většinou rozdělen do několika etap. První etapa se nazývá přípravná a probíhá před vlastním setkáním. V této fázi by se měl tazatel zamyslet, o čem rozhovor bude vést, s kým ho bude provádět, a jak rozhovor povede. Druhá etapa je úvodní etapa rozhovoru, kdy by měl výzkumník srozumitelně vysvětlit cíl, smysl a obsah rozhovoru respondentovi. V této etapě by mělo dojít k navození optimálního emocionálního klimatu, aby mohl respondent poskytnout co nejlépe požadované informace. Třetí etapa nese název jádro rozhovoru a jejím primárním cílem je získání jádrových informací. V této etapě může výzkumník pružně doplňovat chybějící informace formou doplňujících otázek. Čtvrtá etapa je označena jako závěr rozhovoru, ve které by měl výzkumník poděkovat respondentovi za jeho čas a poskytnutí informací. V této fázi nastává sumarizace hlavních bodů nebo témat o kterých byla řeč. Tazatel kontroluje, zda pochopil všechny základní informace tak, jak byly míněny. Poslední, tedy pátá etapa se zabývá vyhodnocením rozhovoru. Získaná data je potřeba utřídit, analyzovat a pečlivě vyhodnotit. (Ferjenčík, 2010)

Rozhovor svým charakterem spadá především do kvalitativního pedagogického výzkumu. Tazatel se snaží porozumět pohledu ostatních lidí na určité problémy či jevy kladením otázek. Odpovědi později vyhodnocuje a případně zevšeobecňuje pro chování a jednání celé vybrané sociální skupiny. Tazatel by se měl vyvarovat chyb v kladení otázek. Nejčastější chyby v kladení otázek jsou ty, kdy se tazatel ptá v jedné otázce současně na dvě věci. Otázky by neměly být sugestivní a neměly by obsahovat dvojitý zápor. Výzkumník by se měl vyvarovat nespisovným nebo příliš odborným termínům a otázky by neměly být formulovány příliš komplikovaně a široce. Měly by být adekvátní a neměly by překračovat hranice individuální intimity. Je dobré se v otázkách vyvarovat manipulaci a hodnotícím výrokům. (Svoboda, 2012)

7.3.2 Dotazník

Rozhovory musely být v době koronavirové pandemie nahrazeny elektronickým dotazníkem. Dotazník je způsob pokládání otázek písemně a získávání písemných odpovědí. Je to nejfrekventovanější metoda získávání dat, z důvodu lehkého vytvoření dotazníku. Tato metoda sběru dat je určena především pro hromadné získávání údajů o velkém počtu respondentů. Jednotlivé prvky dotazníku se označují jako otázky případně položky.

Každý dotazník má jasně stanovený cíl. Stanovení cíle je základní podmínkou plánovaného výzkumu. Při přípravě dotazníku je třeba si základní otázku, problém, rozdělit do několika okruhů. Každý z nich potom konkretizujeme položkami, otázkami.

Dotazník se skládá ze tří částí – vstupní část, vlastní otázky a poděkování. Ve vstupní části by měla být hlavička, která obsahuje jméno autora a cíl či cíle dotazníku. Obvykle bývá zdůrazněný i význam odpovědí od respondenta při řešení dané problematiky. To by mělo respondenta motivovat k pečlivému vyplňování dotazníku. Dále by v této části měly být pokyny, jak dotazník vyplňovat.

Ve druhé části jsou obsaženy vlastní otázky. Jejich seřazení nebývá vždy tematické, to znamená, že pořadí jednotlivých otázek neodpovídá logice. Toto řazení má psychologický důvod, na začátku bývají vždy otázky lehčí. Takto je to nastaveno z důvodu neodrazení respondenta hned na začátku. Na konci této části bývají zařazeny otázky důvěrnějšího charakteru. Na konci dotazníku najdeme většinou poděkování respondentovi za spolupráci. (Gavora, 2010)

V dotazníku nejčastěji nalezneme otázky otevřené a uzavřené. U otevřených otázek respondent odpovědi sám vytváří. U uzavřených otázek určitým způsobem manipuluje s odpověďmi již navrženými – vybírá, seřazuje apod. Abychom se vyhnuli tomu, že neuvedeme některou možnou odpověď, použijeme nabídky „jiná odpověď“. Této nabídky respondent využije v případě, že mu nevyhovuje žádná z nabízených možností. Otázky tohoto typu jsou označovány jako polouzavřené. Dle potřeby může do dotazníku dát i škálové otázky, na které respondent odpovídá tak, že vybírá určitý bod na předložené škále.

Otázky v dotazníku musí být jasné a srozumitelné, musíme respektovat to, jakým respondentům je dotazník určen. Formulace položek musí být naprosto jednoznačná a nesmí připouštět chápání více způsoby. (Chráška, 2016)

V dnešní době, kdy jsou počítače s přístupem na internet na všech školách, je možno využít dotazník elektronický. Tím je ulehčena dostupnost respondentů. Vyplněný elektronický dotazník se ve většině případů vrátí rychleji než dotazník zasílaný poštou. Webový dotazník je synchronní, což znamená, že odpovědi se přímo přenášejí do databáze. Dotazník má podobu webové stránky, výzkumník musí zabezpečit jeho přístupnost a propagaci např. e-mailem. Respondent odpovídá kliknutím na „tlačítka“ nebo se pohybuje na roletách, pomocí nichž vyhledává nejvhodnější odpověď. Do webového dotazníku je možné vkládat i otevřené otázky, respondent vepisuje svoji odpověď na určenou plochu. Tento typ dotazníku je z hlediska grafické podoby působivější než např. dotazník v příloze e-mailu. (Gavora, 2010)

Pro vlastní výzkumné šetření této práce byl vytvořen dotazník nestandardizovaný (viz. příloha I). Otázky v tomto dotazníku byly vytvořeny a sestaveny tak, aby naplnily cíle výzkumného šetření. Samotný dotazník obsahoval různé typy otázek. Objevily se v něm uzavřené otázky, které byly dichotomické, tedy že respondent vybíral ze dvou možností (ano/ne). V dotazníku se vyskytly také polouzavřené otázky, kdy respondent volil odpověď buď z připravených možností, anebo mohl vyjádřit svůj názor v podobě otevřené možnosti – „jiné“. Tři otázky byly otevřené, které umožňovaly volnou formu odpovědi. U jednotlivých otázek jsou uvedeny vysvětlivky jednotlivých druhů pomůcek, aby se respondent mohl lépe zorientovat v tom, na jakou skupinu pomůcek se otázka vztahuje. Hned v úvodu dotazníku byly informace o autorce, oslovení respondentů a vysvětlení účelu výzkumného šetření.

7.4 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek byl vybrán záměrně, výběr byl ovlivněn dostupností a souhlasem se spoluprací. Tvoří jej pedagogové prvního stupně ZŠ logopedických v celé ČR, logopedka ve speciálněpedagogickém centru při základní škole logopedické se sídlem v Olomouckém kraji, klinická logopedka a školní logopedka, jejichž pracoviště se nachází v Jihomoravském kraji.

Se třemi účastníky výzkumu byl proveden rozhovor o logopedických pomůčkách – jeden rozhovor byl proveden s paní logopedkou ve speciálněpedagogickém centru, jeden poskytla klinická logopedka a jeden proběhl se školní logopedkou.

S učiteli na ZŠ logopedických nemohly být realizovány rozhovory z důvodu nepříznivé situace způsobené pandemií koronaviru na jaře a na podzim 2020. Po domluvě s vedoucí práce byla změněna metoda sběru dat na elektronický dotazník, z toho důvodu byl vyučujícím zaslán odkaz na online dotazník. Do výzkumu se zapojilo celkem 16 respondentů z 9 základních škol logopedických, oslovených škol bylo 14.

8 Realizace výzkumu

8.1 Základní škola logopedická

Výzkum na základní škole logopedické v Jihomoravském kraji měl proběhnout v září 2020. Termín byl již dohodnut na základě e-mailové komunikace se zástupcem ředitele, avšak v důsledku vážné situace okolo pandemie nemoci Covid-19 byl sběr dat znemožněn. Po dohodě s vedoucí práce byla změněna metoda sběru dat na online dotazník. Po vypracování online dotazníku byl zaslán zástupcům ředitele i samotným ředitelům ZŠ logopedických e-mail s odkazem na online dotazník a s prosbou o rozeslání všem učitelům na 1. stupni. Později, když byla zjištěna malá návratnost dotazníků, byl odkaz na dotazník poslán e-mailem přímo pedagogům logopedických škol, na které byl nalezen kontakt na webových stránkách jednotlivých základních škol logopedických. Sběr dat formou dotazníku trval od konce září do půlky listopadu 2020.

Dotazník byl po tuto dobu dostupný na webové adrese: <https://forms.gle/ZQUuNYwW8vMgZea7>, podoba dotazníku je v příloze této práce.

Bylo osloveno celkem 14 základních škol logopedických – LOPES – Praha 8, Don Bosco – Praha 8, Moskevská – Praha 10, Týn nad Vltavou, Měcholupy, Choustníkovo Hradiště, Hradec Králové, Brno, Olomouc, Frýdek – Místek, Šumperk, Ostrava, Valašské Meziříčí a Liberec.

Výzkumu se zúčastnilo 16 respondentů z 9 základních škol logopedických – LOPES – Praha 8 (1 respondent), Don Bosco – Praha 8 (4 respondenti), Moskevská – Praha 10 (2 respondenti), Choustníkovo Hradiště (2 respondenti), Hradec Králové (2 respondenti), Brno (1 respondent), Ostrava (2 respondenti), Valašské Meziříčí (1 respondent) a Liberec (1 respondent).

Součástí dotazníku byla i otázka na oblíbené pomůcky u dětí, protože dílčím cílem této práce bylo zjistit, které pomůcky jsou oblíbené u dětí s logopedickou vadou při logopedické intervenci z pohledu vyučujících. Tato část výzkumu měla proběhnout formou rozhovorů se žáky, což díky nepříznivé situaci nebylo možné.

Vyhodnocení dotazníků je uvedeno v kapitole 9 Analýza výsledků výzkumného šetření, podkapitola 9.4 Pomůcky využívané v ZŠ logopedických.

8.2 Speciálněpedagogické centrum

15. června 2020 proběhl rozhovor s paní logopedkou ve speciálněpedagogickém centru, které se nachází v Olomouckém kraji. Termín byl dohodnut telefonicky po předchozím oslovení e-mailovou cestou. Poznámky při rozhovoru byly zaznamenávány na papír. V přepisu rozhovoru, je paní logopedka označena písmenem L. Výzkumník je označen písmenem V.

V: „*Jaké logopedické pomůcky využíváte při práci s klienty během logopedické intervence?*“.

L: „*Nezákladnějším vybavením každého logopeda je jeho kvalitní sluch, dokonalá znalost fonetiky a kvalitní výslovnost. Bez těchto tří věcí nemůže logoped vykonávat svoji činnost dobře. Dalším důležitým nástrojem, který se v logopedii hojně užívá, je nápodoba. V každé ordinaci nesmí chybět logopedické zrcadlo, bez něj se žádný logoped neobejde. Z typických logopedických pomůcek občas použiji dřevěnou špátli, mám zde více druhů, úzké i širší. Používají se především k aktivizaci jazyka a také pro přitlačení jazyka na správném místě v dutině ústní. Pokud má dítě problém se sykavkami, tak používám sondu, kterou si vyrobím z ušního drátku. Na jednom konci udělám očko a na druhém drátek zahnu, aby se dobře držel. Očko dám dítěti za dolní přední zuby a řeknu mu, ať hledá. Když dítě jazykem očko najde, následuje vyslovování hlásky S. Pro vytvoření hlásky Š jazyk sondou odtlačuji. Další klasickou pomůckou je rotavibrátor, který pomáhá s tvořením hlásky R. Ale pokud nemá dítě uvolněný jazyk a správné základní postavení jazyka při tvorbě hlásky R, rotavibrátor mu s tvořením hlásky nepomůže. Veškeré vyvozování hlásek je o správném postavení jazyka při tvoření jednotlivých hlásek. Kdysi jsem používala počítačový program Speechviewer, například k procvičování ostrých a tupých sykavek. Ale pokud dítě sykavky dobře nevyslovuje, s tímto programem pracovat nemůže, a navíc práce s tímto programem hrozně zdržovala. Ačkoli děti program bavil, tak práce s ním byla na delší časový úsek a v čekárně již čekalo další dítě. Důležitý úkol logopeda je naučit dítě dobře polohovat jazyk. Při upevňování hlásek používám různé baterie slov, za ty roky praxe mám vytvořeny svoje. Pokud chci dát dítěti básničku, musím zvolit takovou, kde nejsou ty hlásky, které dítě ještě neumí správně vyslovovat, jinak by to vedlo akorát ke kumulaci chyb. Existují samozřejmě různé didaktické materiály, ale já se snažím ty děti naučit spíš tu správnou výslovnost nápodobou. To jsou tedy všechny pomůcky, které já tu s dětmi využívám, takové ty pravé logopedické pomůcky, ostatní už jsou jen doplňkové. Diagnostiku většinou provádím pouze sluchem. Závěrem bych Vám chtěla říct, že po rozhovorech s kolegyněmi z různých koutů republiky, platí to, že žádná logopedická*

pomůcka nenaučí dítě správnou výslovnost, tu musí naučit logoped tím, že naučí dítě správně polohovat jazyk.“

V: *Velice Vám děkuji za umožnění tohoto rozhovoru a za poskytnutí cenných informací.“*

Po rozhovoru následovala ještě ukázka práce se špátlí, sondou a také ukázka práce s rotavibrátorem. Paní logopedka při rozhovoru vysvětlovala, jak upevňovat u dětí hlásku S. Pokud ji dítě již umí vyslovit, používá pro upevnění hlásky nejdříve slova začínající na SI (např. syčet, sypat) nebo slova se dvěma souhláskami vedle sebe, kdy po hlásce S se udělá malá pauza a pak se dořekne zbytek slova (např. s-pát, s-tát).

8.3 Ambulance klinického logopeda

Rozhovor s klinickou logopedkou proběhl 14. července 2020 v její logopedické ambulanci, která se nachází v Jihomoravském kraji. Termín byl dohodnut na základě telefonické domluvy po předchozí e-mailové komunikaci. Poznámky při rozhovoru byly zaznamenávány na papír. V přepisu rozhovoru je paní logopedka označena písmenem L. Výzkumník je označen písmenem V.

V: *„Jaké logopedické pomůcky využíváte při práci s klienty během logopedické intervence?“*

L: *„Na začátek bych chtěla podotknout, že v našem logopedickém zařízení vedeme logopedická cvičení formou hry. Snažíme se rozvíjet všechny roviny jazyka, paměť, pozornost, orientaci v prostoru a snažíme se naše klientu naučit i serialitu, to znamená, jak jdou věci po sobě. Mohou k nám chodit i dospělí klienti, kteří mají narušenu komunikační schopnost z jakéhokoli důvodu, ale soustředíme se hlavně na klienty v dětském věku. Využívám logopedickou terapii dle Elkonina. A teď k logopedickým pomůckám. Jak sama vidíte, máme jich tu opravdu hodně. Začnu tady s touhle farmou, je výborná na rozvoj motoriky, jelikož se zvířátka dají přesouvat z místa na místo, děti se zároveň učí barvy a také prostorovou orientaci, tím, že řeknu: „Dej strom za koně.“. Samozřejmě je vybavení pracoviště logopedickým zrcadlem. Mám tu spoustu různých obrázků na přiřazování, hledání, na paměť, orientaci v prostoru atd. Jak už jsem říkala, s dětmi si tu nejčastěji hrajeme, protože hrou jde všechno jednodušeji. Máme velkou sbírku her od společnosti Granna, např. Zajíc v pytli, Duha, Hádanky dráčka Fráčka atd., máme jich opravdu spousty a děti se mají hodně rády. Samozřejmě využíváme různé pracovní listy, ať už jsou to Šimonovy pracovní listy, pracovní sešity z nakladatelství Tobiáš, pracovní listy Mluv se mnou a čtenářské pracovní listy Ohrožený břichomluvec. Mám tu soubory VYKUK určené hlavně pro klienty s dysfázií a také soubor předložkových vazeb z OSKOLY. Vidíte tu i spoustu knih, mám ráda tyhle od Eriky Staré, hodně*

využívám knihy s Povídkem, vybírám si i cvičení z Diagnostiky předškoláka od Klenkové a hojně využívám knihy s říkankami. Hraji s klienty různá logopedická pexesa, Logorelo pro nácvik hlásek L, R, Ř, mám vždy po ruce kartičky na postřeh, orientaci v prostoru, logopedické karty pro trénink motoriky. Nedávno jsem si udělala kurz na Terapii orální pozice, mám tu proto spoustu pomůcek pro tuto terapii jako jsou vibrační jehličky, kartáčky, píšťalky. Mám tu nedávno zakoupený masážní stroj na relaxaci mluvidel. Ještě k těm hrám, co děti hodně baví je hra Hledej a najdi, kde musí hmatem poznat daný předmět. Hra Topologix je úplně výborná na trénink prostorové orientace, Hodně her máme z internetové stránky Agátin svět. Jak vidíte, pro menší děti tu mám tuhle obrázkovou vkládačku, kdy musí obrázky umístit správně podle jejich tvarů. Mám ráda hru Duch! nebo Duchová ve vaně, tyto hry rozvíjí postřeh a paměť, jsou opravdu výborné. Takže takové ty klasické logopedické pomůcky u nás moc nenajdete, mám tu pomůcku např. na vyvození hlásky L ale já jsem raději pro tu variantu naučit to dítě hrou. Mám již třicet let praxi v logopedii a tato varianta se mi velice osvědčila. To jsou asi ty nejvíce používané pomůcky, samozřejmě je to u každého dítěte individuální, záleží na jeho diagnóze.“

V: „Velice Vám děkuji za umožnění tohoto rozhovoru, za ukázkou vašich logopedických pomůcek a za všechny cenné informace.“

8.4 Kabinet školního logopeda

9. ledna 2020 proběhl rozhovor se školní logopedkou, která působí na běžné základní škole v Jihomoravském kraji. Termín byl domluven po telefonu a rozhovor proběhl po přímé ukázce logopedického cvičení s klientem T. ve věku 9 let, který měl potíže s výslovností hlásky R (rotacismus) a L (lambdacismus). Účast autorky této diplomové práce na logopedickém cvičení byla předem odsouhlasena rodiči klienta.

Na začátku hodiny se paní logopedka ptala klienta na to, jaké byly Vánoce, následovala spontánní promluva klienta, která sloužila ke zjištění aktuálního stavu komunikační schopnosti, tedy jak aktuálně klient vyslovuje problematické hlásky L a R. Ukázka promluvy klienta: „Pod stjomeček jsme s Nátou (sestra) dostali papíjové jetadlo. Z toho jsem měl největší jadosť, pjtože pojedeme v létě k moji.“ Ze spontánní promluvy klienta vyplynulo, že obě problematické hlásky R a L zaměňuje za hlásku J. Hlásku Ř nemá vůbec vyvozenou, nahrazuje ji rovněž hláskou J.

Po spontánní promluvě ho paní logopedka přezkoušela z básniček, které se měl naučit doma. Po básničkách následovalo opakování slov po logopedce, které měl klient za úkol taktéž procvičovat doma. Při spontánní promluvě i přednesu básniček bylo vidět, že se klient

nesoustředí na správnou výslovnost problematických hlásek, při opakování slov po logopedce už si dával pozor, ale dával velký důraz na hlásku R v jednotlivých slovech, říkal ji mnohem hlasitěji než ostatní hlásky. Hláška L mu šla vyslovovat mnohem lépe, když se na ni soustředil.

Následovala klientova oblíbená část, cvičení jazyka s gumičkami před logopedickým zrcadlem. Paní logopedka ukazovala jednotlivé cviky a klient je musel zopakovat. Např. dát gumičku za horní zuby, za dolní zuby, přitisknout gumičku jazykem na horní patro atd. Proběhla i artikulační cvičení, např. kmitání jazykem z jednoho koutku do druhého, nafukování tváří, jazykem se zkusit dotknout nosu/brady, olizování obou rtů atd. Po rozcvičení jazyka přišla na řadu práce s bzučákem.

Pro lepší upevnění hlásek R a L paní logopedka ukázala klientovi a posléze i mamince, jak mají hlásky procvičovat pomocí jednoduchých cviků z eurytmie, tím se uvolní celé tělo a napomáhá ke vnímání dané hlásky hlavně sluchem.

Na závěr cvičení dala paní logopedka klientovi materiály se slovy na procvičování doma, do sešitu mu zapsala, co vše má doma procvičovat, vše ukázala i mamince, aby věděla, jak to má být správně. Klient dostal za odměnu samolepky, ze kterých si mohl vytvořit libovolný nápis na sešit.

Poznámky při rozhovoru byly zaznamenávány na papír. V přepisu rozhovoru je paní logopedka označena písmenem L. Výzkumník je označen písmenem V.

V: „*Jaké logopedické pomůcky využíváte při práci s klienty během logopedické intervence?*“.

L: „*Při práci s dětmi využívám hodně často pomůcku s názvem Logico primo/piccolo. Vždycky mám po ruce různé obrázky, ať už kvůli spontánní promluvě nebo hledání rozdílů a tím trénování pozornosti. Dost často využívám různé pomůcky pro dechová cvičení jako např. foukačku nebo koncovou flétnu. Z těch klasických logopedických pomůcek výjimečně použiji rotavibrátor, častěji pak špátle. Oblíbila jsem si cvičení jazyka s gumičkami, které občas nahrazuji jedlým papírem nebo medovými kroužky, na to se děti vždycky nejvíc těší. Dále využívám při své práci stolní logopedické hry jako je pexeso pro uši a různá logopedická pexesa. S menšími dětmi pro navázání lepšího kontaktu využívám maňásky. Pro uvolnění na konci cvičení používám masážní míčky, kartáče atd. Po absolvování přednášky o eurytmii hodně ráda využívám její cviky, děti to aktivizuje a rodiče jsou rádi, že při domácím procvičování nesedí jen nad papíry, které jim dám, aby měli z čeho procvičovat. Mám tu také spoustu baterií slov na procvičování, obrázky se slovy atd. a samozřejmě knihy, ze kterých čerpám informace a samozřejmě při každém cvičení používám logopedické zrcadlo. To jsou asi tak všechny mnou využívané pomůcky.*“

V: „*Velice Vám děkuji za umožnění tohoto rozhovoru a za poskytnutí cenných informací.*“

9 Analýza výsledků výzkumného šetření

Tato část diplomové práce je věnována vyhodnocení dat získaných během výzkumu v ZŠ logopedických, u klinického logopeda, u školního logopeda a v SPC logopedickém, který probíhal formou rozhovorů a online dotazníku.

9.1 Pomůcky využívané ve speciálněpedagogickém centru

Ve speciálně pedagogickém centru jsou využívány zejména špátle, sondy a rotavibrátor. Ve většině případů logopedka s dětmi pracuje nápodobou u logopedického zrcadla. Pro upevnění hlásek logopedka využívá jí sestavenou baterii slov. V minulosti byl hojně využíván počítačový program Speechviewer, ale z časových důvodů se již nevyužívá. Každý logoped by měl mít kvalitní sluch a výbornou znalost fonetiky, bez toho nemůže svoji práci vykonávat dobře. Samozřejmostí je kvalitní mluvní vzor pro klienty. Ostatní pomůcky jsou doplňkové, ale dítě nenaučí správné výslovnosti hlásek.

9.2 Pomůcky využívané školním logopedem

Školní logopedka z klasických logopedických pomůcek využívá rotavibrátor, logopedické zrcadlo, špátle a bzučák. Z dalších pomůcek je to Logico primo/piccolo, různé obrázky např. na hledání rozdílů nebo popis obrázku kvůli spontánní promluvě. Hojně využívá dechové pomůcky jako je foukačka nebo koncová flétna. Pro cvičení s jazykem využívá logopedka gumičky, jedlý papír nebo medové kroužky. Ze stolních logopedických her používá pexeso pro uši a různá logopedická pexesa. Pro lepší navázání kontaktu s klienty mladšího věku využívá maňásky. Pro aktivizaci dětí využívá cviků eurytmie. A samozřejmostí jsou různé baterie slov pro fixaci dané hlásky.

9.3 Pomůcky využívané klinickým logopedem

Klinická logopedka využívá prostorové hračky (farma), kde se klienti učí prostorou orientaci, popis aktuální situace, barvy atd., pro starší klienty používá reálně fotky. Samozřejmostí je logopedické zrcadlo. Používá různé pracovní sešity s obrázky a na pojmenování obrázků, prostorovou orientaci, rozvoj paměti, přiřazování – Mluv se mnou, Šimonovy pracovní listy, pracovní sešity z nakladatelství Tobiáš, hodně využívá knihy s říkankami a knihy od Ester Staré, Logopedie s Povídkem, Diagnostika předškoláka, Ohrožený břichomluvec. Svoji ordinaci má vybavenou spoustou her značky Granna, hru

Duchová v koupelně, Duch!, Zajíc v pytli, Hmatej a najdi atd. Pro rozvoj paměti a prostorové orientace logopedka vyžívá různá logopedická pexesa, karty Logorelo, hru Topologix, Logokarty, Dobble. Pro stimulaci mluvních orgánů využívá terapii orální pozice – vibrační jehličky, kartáčky, píšťalky, logopedické vibrátory s různými nastavci, masážní stroj pro relaxaci a uvolnění mluvních orgánů. Pro klienty s dysfázií má v ordinaci soubor pracovních listů VYKUK – terapeutický materiál pro rehabilitaci narušené komunikační schopnosti, kartičky z OSKOLY.

9.4 Pomůcky využívané v ZŠ logopedických

Tato podkapitola je věnovaná vyhodnocení jednotlivých otázek v dotazníku, který byl určen pro pedagogy na prvním stupni základních škol logopedických. Výsledky byly zpracovány na základě dotazníkového šetření do následujících tabulek a grafů. Výsledky jednotlivých otázek jsou slovně komentovány.

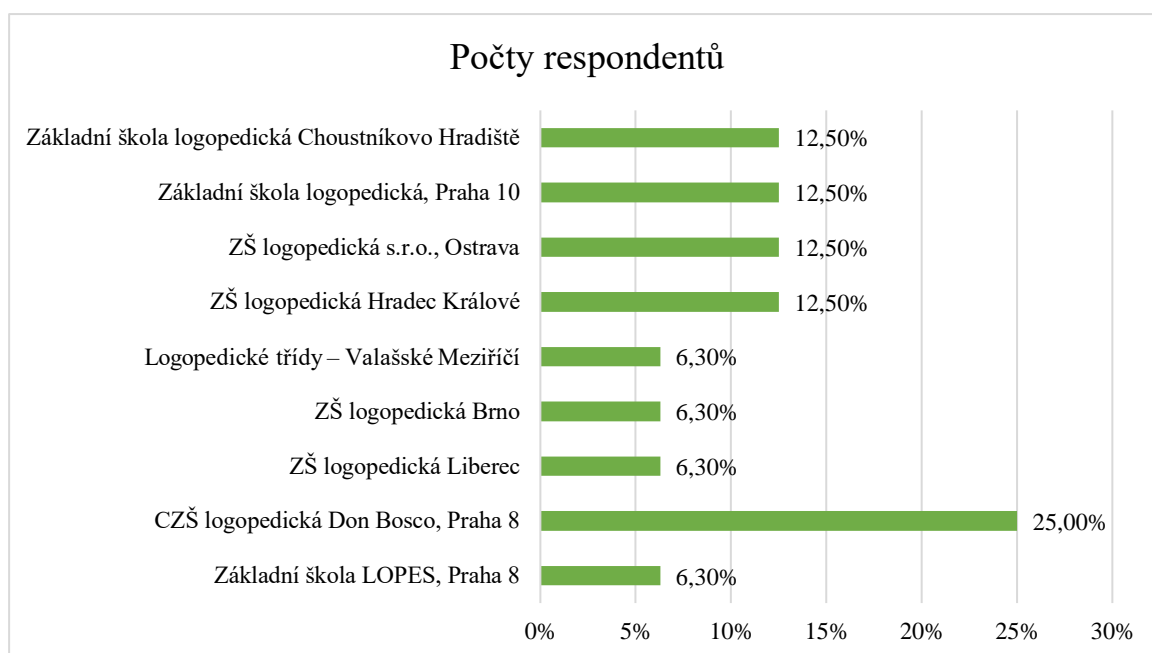
9.4.1 Vyhodnocení jednotlivých otázek z dotazníkového šetření

1. Ve které ZŠ logopedické pracujete?

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Základní škola logopedická Choustníkovo Hradiště	2	12,50 %
Základní škola logopedická, Praha 10	2	12,50 %
ZŠ logopedická s.r.o., Ostrava	2	12,50 %
ZŠ logopedická Hradec Králové	2	12,50 %
Logopedické třídy – Valašské Meziříčí	1	6,30 %
ZŠ logopedická Brno	1	6,30 %
ZŠ logopedická Liberec	1	6,30 %
CZŠ logopedická Don Bosco, Praha 8	4	25,00 %
Základní škola LOPES, Praha 8	1	6,30 %

Tabulka 2: Počet respondentů z jednotlivých ZŠ logopedických

zdroj: vlastní

Graf 1: Počet respondentů z jednotlivých ZŠ logopedických

zdroj: vlastní

V první otázce bylo zjišťováno, ve které škole pedagogové, kteří se zapojili do dotazníkového šetření, pracují. Dotazník vyplnilo celkem 16 respondentů z 9 základních škol logopedických. V tabulce je zaznamenán počet respondentů z jednotlivých logopedických škol.

2. Využíváte při práci se žáky logopedické pomůcky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	16	100 %
Ne	0	0 %

Tabulka 3: Využívání logopedických pomůcek při práci s dětmi

zdroj: vlastní

Na tuto otázku odpovědělo všech 16 respondentů ano. Pokud by někdo odpověděl ne, dotazník by se automaticky ukončil.

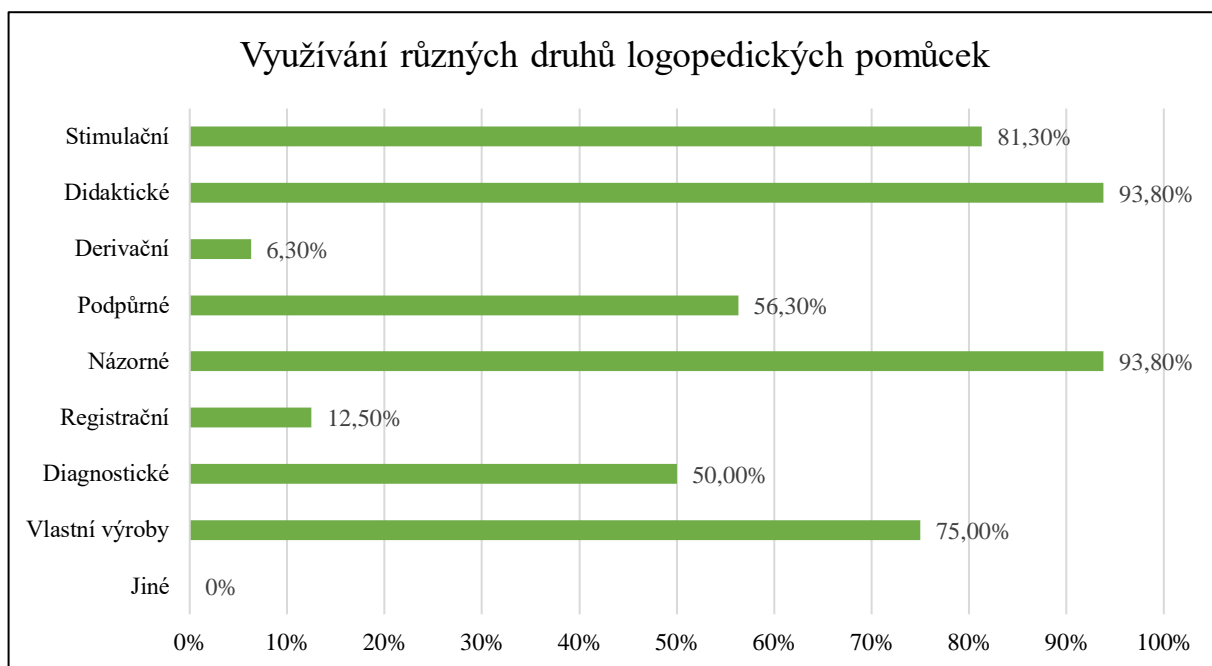
3. Které pomůcky využíváte nejčastěji?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Stimulační	13	81,30 %
Motivační	15	93,80 %
Didaktické	15	93,80 %
Derivační	1	6,30 %
Podpůrné	9	56,30 %

Názorné	15	93,80 %
Registrační	2	12,50 %
Diagnostické	8	50,00 %
Vlastní výroby	12	75,00 %
Jiné	0	0 %

Tabulka 4: Využívané druhy logopedických pomůcek

zdroj: vlastní

Graf 2: Využívané druhy logopedických pomůcek

zdroj: vlastní

Z tabulky a grafu vyplývá, že pedagogové na základních školách logopedických nejvíce využívají motivační, didaktické a názorné pomůcky (15 respondentů, 93,80 %). Hojně jsou při práci se žáky s logopedickými vadami využívány stimulační pomůcky (13 respondentů, 81,30 %). Někteří učitelé vyrábí žákům vlastní pomůcky (12 respondentů, 75,00 %). Při logopedické intervenci se žáky jsou zastoupeny i pomůcky podpůrné (9 respondentů, 56,30 %) a diagnostické (8 respondentů, 50,00%). Nikdo nevyužil možnosti „jiné“.

4. Využíváte při intervenci STIMULAČNÍ pomůcky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	16	100 %
Ne	0	0 %

Tabulka 5: Používání stimulačních pomůcek

zdroj: vlastní

Na tuto otázku odpovědělo všech 16 respondentů ano, což znamená že všichni, kteří vyplňovali dotazník, používají při své práci se žáky s logopedickými vadami stimulační

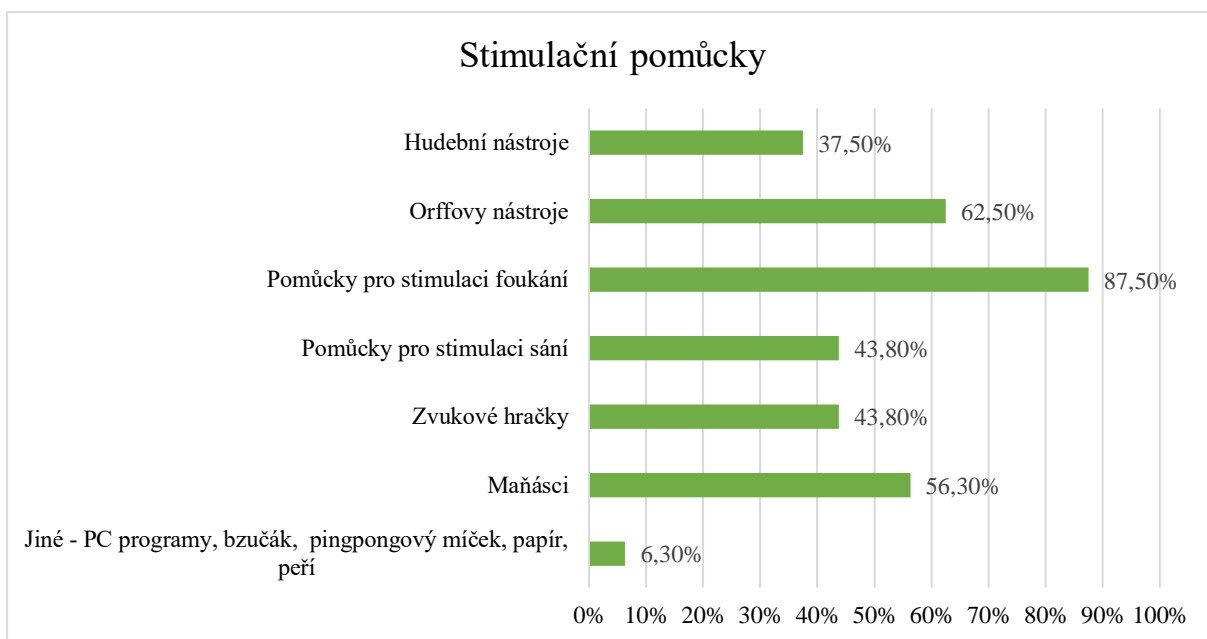
pomůcky. Tyto pomůcky se používají se s cílem vyvolat u klienta imitaci, napodobování zvuků, promluvu, aktivizaci respirace, fonace, rezonance a artikulace.

5. Se kterými STIMULAČNÍMI pomůckami pracujete nejčastěji?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Hudební nástroje	6	37,50 %
Orffovy nástroje	10	62,50 %
Pomůcky pro stimulaci foukání	14	87,50 %
Pomůcky pro stimulaci sání	7	43,80%
Zvukové hračky	7	43,80 %
Maňásci	9	56,30 %
Jiné – PS programy, bzučák, pingpongový míček, papír, peří	1	6,3 %

Tabulka 6: Využívání stimulačních pomůcek

zdroj: vlastní

Graf 3: Využívané stimulační pomůcky

zdroj: vlastní

Z tabulky i grafu lze vyčíst, že nejpoužívanějšími stimulačními pomůckami jsou pomůcky pro stimulaci foukání (14 respondentů, 87,50 %). V hojné míře jsou využívány Orffovy nástroje (10 respondentů, 62,50 %), hudební nástroje využívá 37,50 % dotázaných (6 respondentů). Pomůcky pro stimulaci sání a zvukové hračky zapojuje do logopedické

intervence 7 respondentů (43,80 %). V odpovědi „jiné“ napsal 1 respondent (6,30 %), že využívá PC programy, bzučák, pingpongový míček, peří a papír.

6. Pracujete s MOTIVAČNÍMI pomůckami?

Odpoověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	16	100 %
Ne	0	0 %

Tabulka 7: Používání motivačních pomůcek

zdroj: vlastní

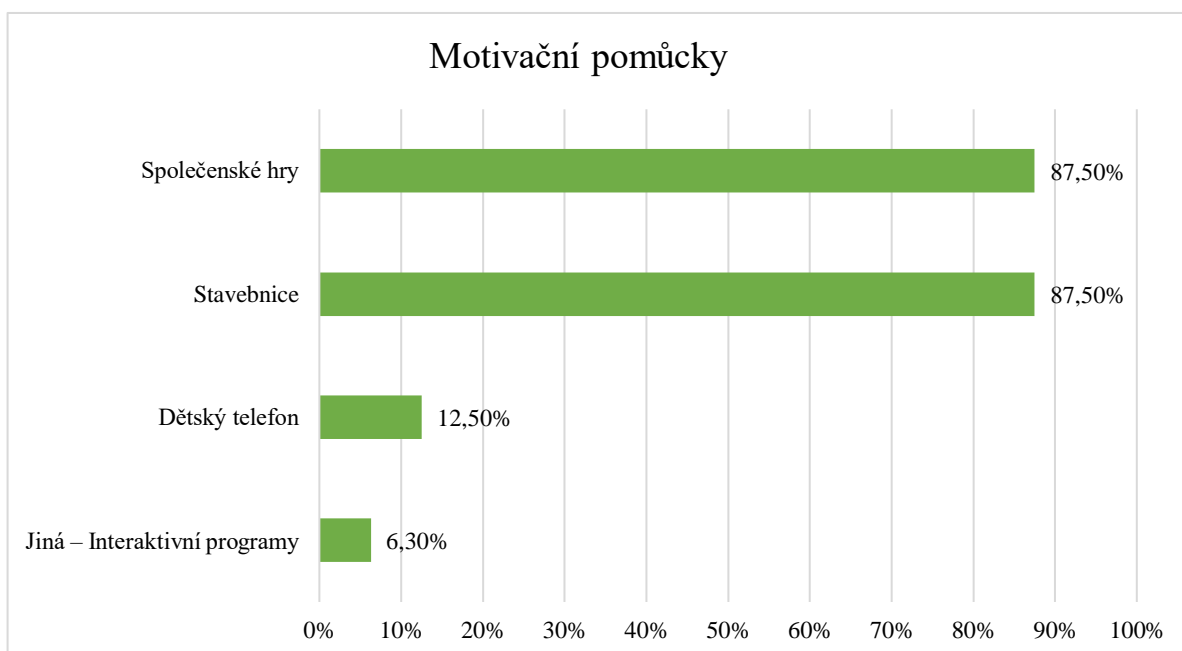
Všech 16 respondentů odpovědělo, že používají motivační pomůcky při logopedické intervenci. Tyto pomůcky mají za úkol motivovat klienta k lepší spolupráci s logopedem, podporovat vzájemnou komunikaci.

7. Se kterými MOTIVAČNÍMI pomůckami pracujete nejčastěji?

Odpoověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Společenské hry	14	87,50 %
Stavebnice	14	87,50 %
Dětský telefon	2	12,5 %
Jiné – Interaktivní programy	1	6,3 %

Tabulka 8: Využívané motivační pomůcky

zdroj: vlastní

Graf 4: Využívané motivační pomůcky

zdroj: vlastní

Nejvíce využívané motivační pomůcky jsou společenské hry a stavebnice (14 respondentů, 87,50 %), 2 respondenti (12,50 %) zařazují do práce se žáky dětský telefon. Poslední odpověď, interaktivní programy, byla od 1 respondenta (6,30 %) zapsána do odpovědi „jiné“.

8. Používáte při práci se žáky DIDAKTICKÉ pomůcky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	16	100 %
Ne	0	0 %

Tabulka 9: Využívání didaktických pomůcek

zdroj: vlastní

Didaktické logopedické pomůcky při práci se žáky při logopedické intervenci využívají všichni respondenti (16, 100 %).

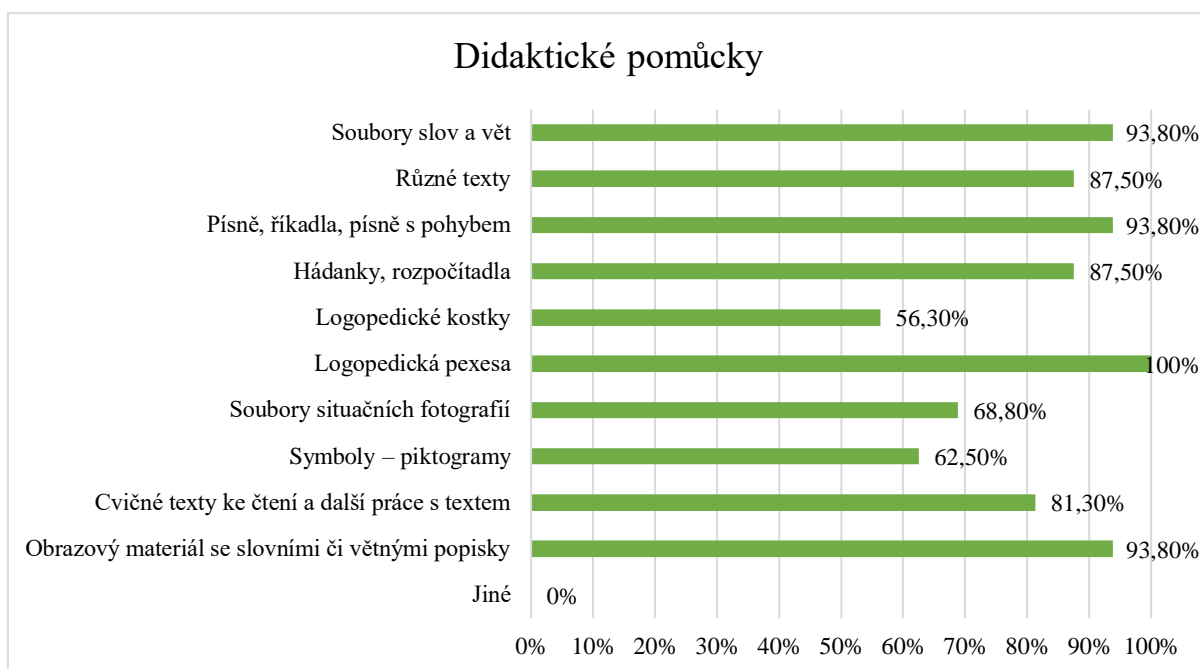
9. Jaké DIDAKTICKÉ pomůcky využíváte při práci se žáky s logopedickými vadami?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Soubory slov a vět	15	93,80 %
Různé texty	14	87,50 %
Písně, říkadla, písně s pohybem	15	93,80 %
Hádky, rozpočítadla	14	87,50 %
Logopedické kostky	9	56,30 %
Logopedická pexesa	16	100 %
Soubory situačních fotografií	11	68,80 %
Symbyly – piktogramy	10	62,50 %
Cvičné texty ke čtení a další práce s textem	13	81,30 %
Obrazový materiál se slovními či větnými popisky	15	93,8 %
Jiné	0	0 %

Tabulka 10: Využívané didaktické pomůcky

zdroj: vlastní

Graf 5: Využívané didaktické pomůcky

zdroj: vlastní

Logopedická pexesa využívá všech 16 respondentů (100 %), Písně, říkadla a písňe s pohybem zařazuje do své práce se žáky 15 respondentů (92,80 %). Shodně, 15 respondentů (92,80 %) odpovědělo, že pracuje s obrazovým materiálem se slovními nebo větnými popisky a soubory slov a vět. Hádanky, rozpočítadla a různé texty využívá 87,50 % dotázaných (14 respondentů). 13 respondentů (81,30 %) uvedlo cvičné texty ke čtení a další práci s textem jako didaktické pomůcky, které využívá při logopedické intervenci se žáky. 11 respondentů (69,80 %) využívá soubory situačních fotografií. Se symboly – piktogramy pracuje 62,50 % (10) respondentů. 9 respondentů (56,30 %) vybralo logopedické kostky jako odpověď na tuto otázku. Nabízenou odpověď „jiné“ žádný z respondentů nevyužil.

10. Využíváte při své práci DERIVAČNÍ pomůcky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	1	6,30 %
Ne	15	93,80%

Tabulka 11: Využívání derivačních pomůcek

zdroj: vlastní

1 respondent (6,30 %) uvedl, že využívá derivační pomůcky, jejichž smyslem je odpoutání pozornosti od vlastního mluvního projevu, zejména u klientů s koktavostí. Ostatní (15 respondentů, 93,80 %) derivační pomůcky při práci se žáky s logopedickými vadami nevyužívají.

11. Které DERIVAČNÍ pomůcky uplatňujete při práci se žáky s logopedickými vadami?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Aplikace tzv. bílého šumu do sluchátek	1	100 %
Jiné	0	0 %

Tabulka 12: Využívané derivační pomůcky

zdroj: vlastní

Pouze 1 respondent odpověděl, že využívá aplikaci bílého šumu, ostatní respondenti (15) tyto pomůcky, jejichž smyslem je odpoutání pozornosti od vlastního mluvního projevu, zejména u klientů s koktavostí, nepoužívají. Nikdo s respondentů nevyužil „jinou“ odpověď, kam bylo možné dopsat vlastní odpověď.

12. Pracujete s PODPŮRNÝMI pomůckami během intervence se žáky na 1. stupni ZŠ?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	10	62,50 %
Ne	6	37,50 %

Tabulka 13: Využívání podpůrných pomůcek

zdroj: vlastní

Podpůrné prostředky využívá během logopedické intervence se žáky 62,50 % dotázaných (10 respondentů). Ostatní (6 respondentů, 37,50 %) tyto pomůcky, které napomáhají např. při nácvičku artikulace nebo při nápravě koktavosti, při své práci nevyužívají.

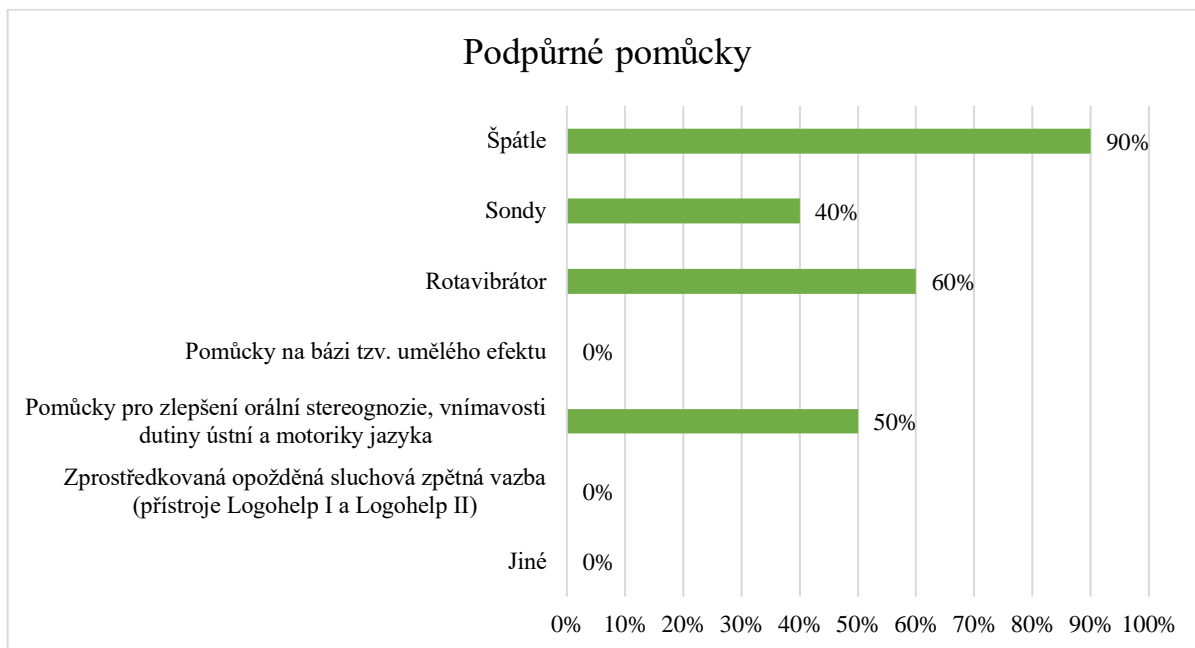
13. Které PODPŮRNÉ pomůcky využíváte během práce se žáky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Špátle	9	90 %
Sondy	4	40 %
Rotavibrátor	6	60 %
Pomůcky na bázi tzv. umělého efektu	0	0 %
Pomůcky pro zlepšení orální stereognozie, vnímavosti dutiny ústní a motoriky jazyka	5	50 %

Zprostředkovaná opožděná sluchová zpětná vazba (Logohelp I a Logohelp II)	0	0 %
Jiné	0	0 %

Tabulka 14: Využívané podpůrné logopedické pomůcky

zdroj: vlastní

Graf 6: Využívané podpůrné pomůcky

zdroj: vlastní

Z tabulky a grafu je patrné, že respondenti z nabízených podpůrných logopedických pomůcek využívají pouze špátle (9 respondentů, 90 %), sondy (4 respondenti, 40 %), rotavibrátor (6 respondentů, 60 %) a pomůcky pro zlepšení orální stereognozie, vnímavosti dutiny ústní a motoriky jazyka (5 respondentů, 50 %). Nikdo z respondentů nevyužívá při práci pomůcky na bázi tzv. umělého efektu a ani zprostředkovanou opožděnou sluchovou zpětnou vazbu, ke které se využívají přístroje např. Logohelp I a Logohelp II. Žádný z respondentů nevyužil odpověď „jiné“.

14. Využíváte při práci se žáky s logopedickými vadami NÁZORNÉ pomůcky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	16	100 %
Ne	0	0 %

Tabulka 15: Využívání názorných pomůcek

zdroj: vlastní

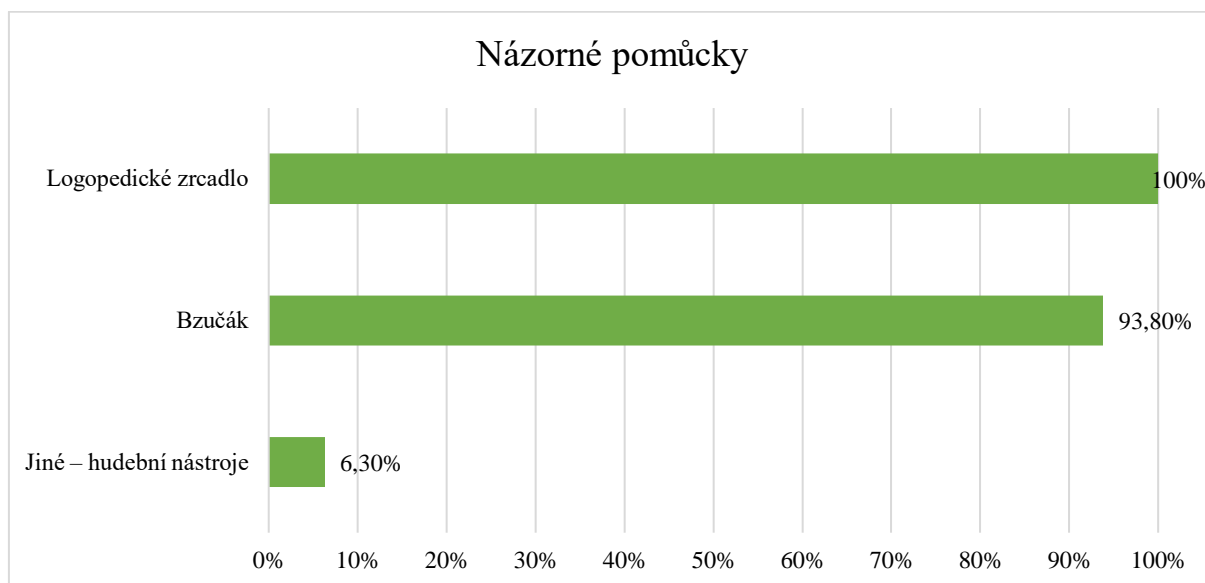
Všech 16 respondentů (100 %) odpovědělo, že využívají názorné pomůcky, které slouží pro úpravu výslovnosti, při práci se žáky s logopedickými vadami.

15. S jakými NÁZORNÝMI pomůckami pracujete?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Logopedické zrcadlo	16	100 %
Bzučák	15	93,80 %
Jiné – hudební nástroje	1	6,30 %

Tabulka 16: Využívané názorné pomůcky

zdroj: vlastní

Graf 7: Využívané názorné pomůcky

zdroj: vlastní

Logopedické zrcadlo využívají všichni respondenti (16, 100 %). Bzučák používá 15 respondentů (93,80 %) a 1 respondent (6,30 %) využil odpovědi „jiné“, kam napsal, že při práci se žáky s logopedickými vadami využívá hudební nástroje.

16. Využíváte při intervenci REGISTRACÍ pomůcky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	5	31,30 %
Ne	11	68,80 %

Tabulka 17: Používání registračních pomůcek při logopedické intervenci

zdroj: vlastní

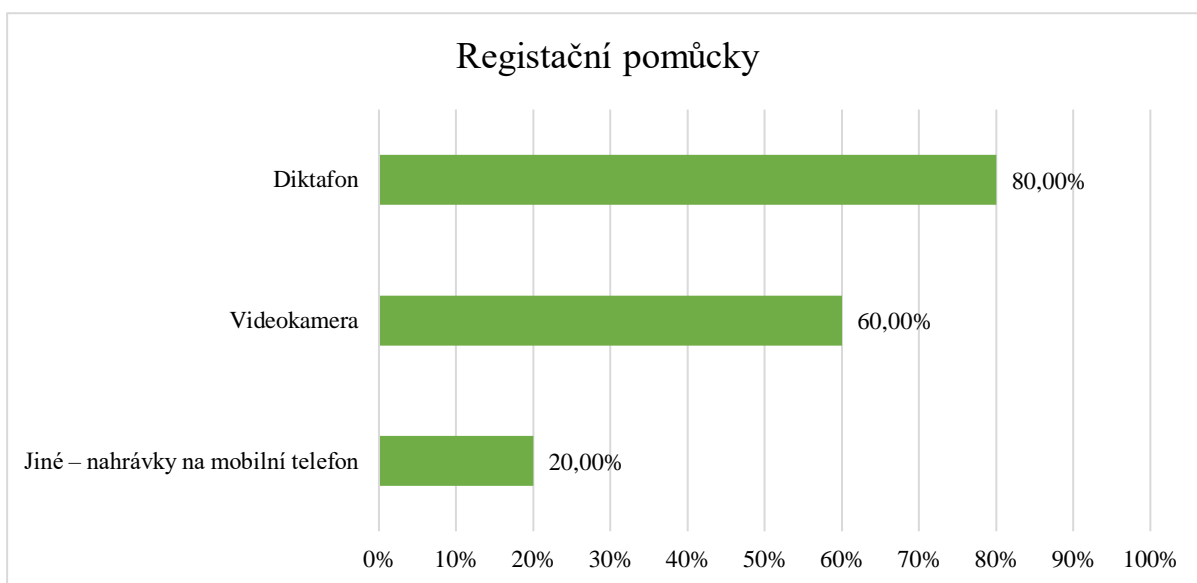
Z této tabulky vyplývá, že 5 respondentů (31,30 %) využívá při logopedické intervenci registrační pomůcky, ostatní (11 respondentů, 68,80 %) tyto pomůcky, které slouží pro pořízení zvukového záznamu mluvního projevu klienta, nevyužívají.

17. Jaké REGISTRAČNÍ pomůcky používáte v intervenci se žáky mladšího školního věku?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Diktafon	4	80,00 %
Videokamera	3	60,00 %
Jiné – nahrávky na mobilní telefon	1	20,00 %

Tabulka 18: Registrační pomůcky využívané při logopedické intervenci

zdroj: vlastní

Graf 8: Využívané registrační pomůcky

zdroj: vlastní

Nejvíce využívanou registrační pomůckou (4 respondenti, 80,00 %) je diktafon. Videokameru využívá 60,00 % dotázaných (3 respondenti) a v odpovědi „jiné“ 1 respondent (20,00 %) uvedl využití mobilního telefonu k pořízení nahrávek mluvních projevů žáků.

18. Při práci se žáky s logopedickými vadami využíváte DIAGNOSTICKÉ pomůcky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	11	68,80 %
Ne	5	31,30 %

Tabulka 19: Využívání diagnostických pomůcek

zdroj: vlastní

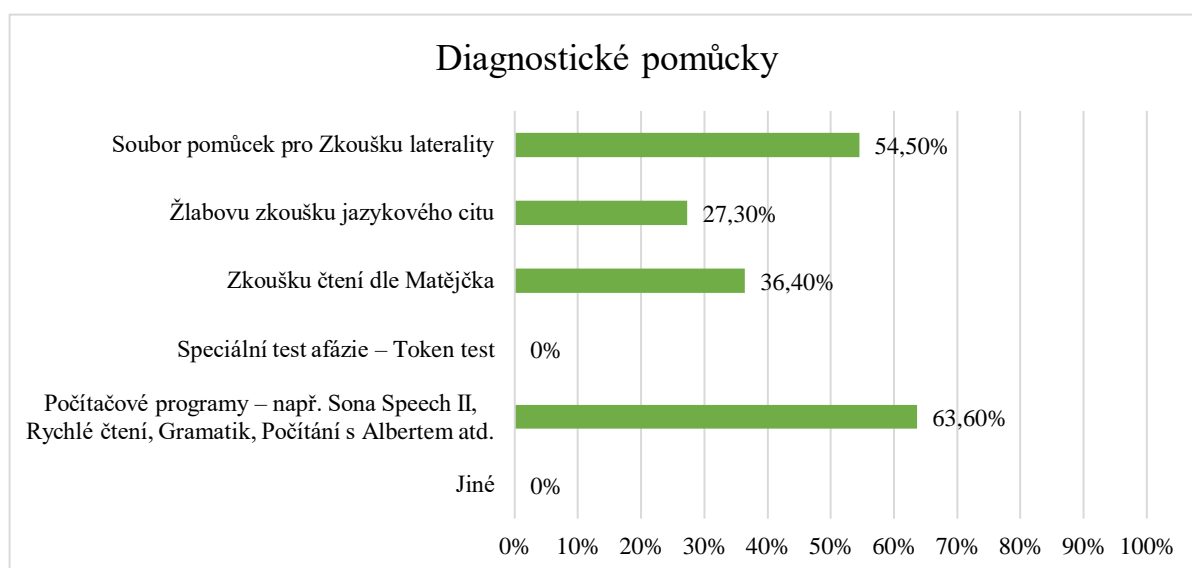
Diagnostické pomůcky, které uplatňujeme při diagnostice jednotlivých NKS, využívá 11 respondentů (68,80 %), 5 respondentů (31,30 %) odpovědělo, že diagnostické pomůcky nevyužívá.

19. Když pracujete se žáky s logopedickými vadami, jaké DIAGNOSTICKÉ pomůcky používáte?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Soubor pomůcek pro Zkoušku laterality	6	54,50 %
Žlabovu zkoušku jazykového citu	3	27,30 %
Zkoušku čtení dle Matějčka	4	36,40 %
Speciální test afázie – Token test	0	0 %
Počítačové programy – např. Sona Speech II, Rychlé čtení, Gramatik, Počítání s Albertem atd.	7	63,60 %
Jiné	0	0 %

Tabulka 20: Využívané diagnostické pomůcky

zdroj: vlastní

Graf 9: Využívané diagnostické pomůcky

zdroj: vlastní

Nejvyužívanější diagnostickou pomůckou jsou počítačové programy (např. Sona Speech II, Rychlé čtení, Gramatik, Počítání s Albertem atd.), tyto programy používá 7 respondentů (63,60 %). 6 respondentů (54,50 %) provádí diagnostiku pomocí souboru pomůcek pro Zkoušku laterality. Zkoušku čtení dle Matějčka využívají při diagnostice 4 respondenti (36,40 %) a 3 respondenti (27,30 %) diagnostikují podle Žlabovy zkoušky

jazykového citu. Žádný z respondentů nepoužívá při diagnostice speciální test afázie – Token test. Nikdo nevyužil odpovědi „jiné“.

20. Vyrábíte dětem logopedické pomůcky tzv. „na míru“?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	12	75,00 %
Ne	4	25,00 %

Tabulka 21: Vytváření logopedických pomůcek

zdroj: vlastní

Logopedické pomůcky tzv. „na míru“ vyrábí svým žákům 12 respondentů (75,00 %). 4 respondenti (25,00 %) odpověděli, že logopedické pomůcky pro své žáky nevytváří.

21. Které pomůcky si vyrábíte sami?

Odpověď na tuto otázku respondenti vypisovali, nebyly zde na výběr možnosti, ze kterých by vybírali. Respondenti odpověděli takto:

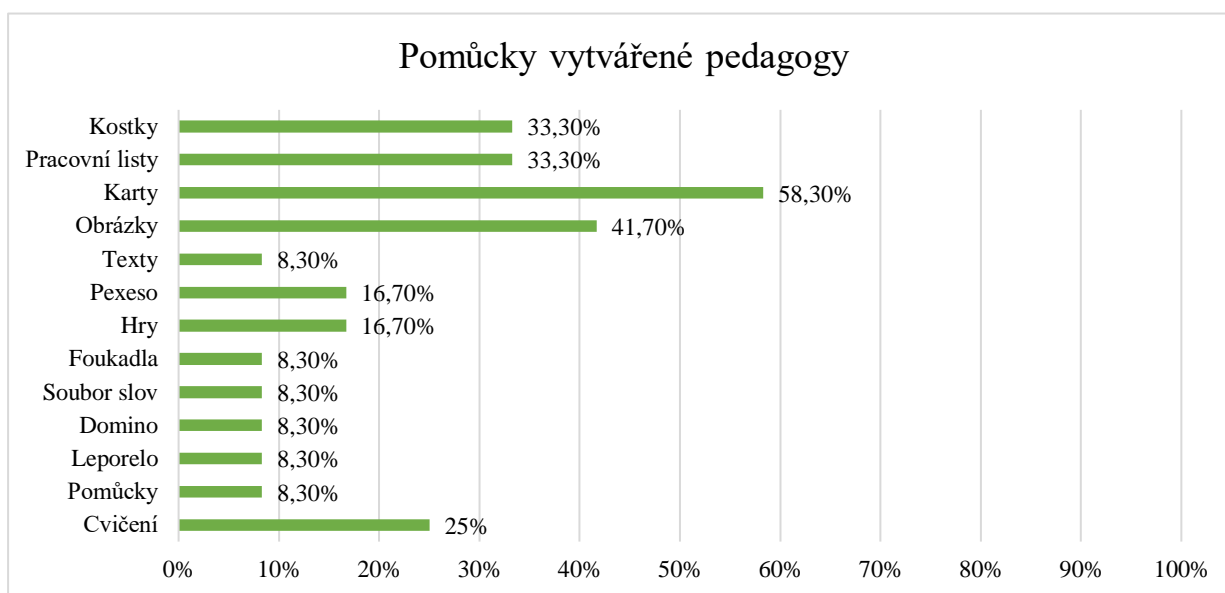
Odpověď	Charakteristika	Absolutní četnost	Relativní četnost
Kostky	Měkké, tvrdé	1	33,30 %
	Logopedické	1	
	S písmenky	1	
	Barevné	1	
Pracovní listy	Podle potřeb a zájmu dítěte	3	33,30 %
	Na upevňování výslovnosti	1	
Karty	Přehledové	1	58,30 %
	K procvičování pravolevé orientace, se slovními druhy	1	
	S texty a obrázky	1	
	Se slovy, úkoly, větami	2	
	Se slovními druhy	1	
	Na tvoření vět	1	

Obrázky	Dějové	1	41,70 %
	Minulost, přítomnost, budoucnost	1	
	-	1	
	Kreslené na bázi piktogramů	1	
	Pro tvoření vět	1	
Texty	Jednoduché	1	8,30 %
Pexeso	Sluchové	1	16,70 %
	-	1	
Hry	Na určitou hlásku	1	16,70 %
	Upevňující výslovnost	1	
Foukadla	-	1	8,30 %
Soubor slov	-	1	8,30 %
Domino	-	1	8,30 %
Leporelo	-	1	8,30 %
Pomůcky	Pro rozlišování podobných hlásek	1	8,30 %
Cvičení	Na pravolevou orientaci	1	25 %
	Na jemnou motoriku – zavazování, vkládání, manipulace	1	
	-	1	

Tabulka 22: Pomůcky, které si pedagogové sami vyrábí

zdroj: vlastní

Graf 10: Pomůcky vyráběné pedagogy žákům "na míru"

zdroj: vlastní

Z tabulky i grafu je vidět, že učitelé svým žákům nejčastěji vyrábí karty, ať už se slovy, s obrázky, textem, nebo přehledové (7 respondentů, 58,30 %). Další pomůckou, kterou si pedagogové (5 respondentů, 41,70 %) sami vytváří jsou obrázky (dějové, kreslené na bázi piktogramů aj.) Různé pracovní listy a kostky si pro své žáky tvoří 4 respondenti (33,30 %). 3 respondenti (25 %) uvedli, že si sami vyrábí různá cvičení (na procvičování pravolevé orientace, na procvičování jemné motoriky aj.) Hry pro upevnění výslovnosti či na určitou hlásku a pexesa tvoří 2 respondenti (16,70 %) svým žákům tzv. „na míru“, to znamená, přesně podle potřeb žáků s logopedickými vadami. Méně často pedagogové (1 respondent, 8,30 %) vytvářejí pro své žáky foukadla, domina, soubor slov, leporelo a různé pomůcky pro rozlišování podobných hlásek.

22. Prostor pro Váš názor na oblíbené pomůcky při logopedické intervenci u žáků.

Tato otázka obsahuje doslovné odpovědi respondentů, čtenář si tak udělá vlastní představu o oblíbených pomůckách žáků z pohledu pedagogů.

Respondent 1:

„Pomůcky pro podporu správného dechu (foukaný fotbal, papírové hračky, brčka)“

Respondent 2:

„Děti jsou velice rády za nové nápady či zpestření hodin, nejvíce pomůcky využíváme vždy na začátku dne, v HV či v hodinách Komunikativních dovedností, ČJ, individuální logopedie. Do školy se nejen díky tomu velmi těší.“

Respondent 3:

„Děti nejraději pracují s motivačními, stimulačními a didaktickými pomůckami.“

Respondent 4:

„Cokoli, jsou rády za individuální přístup a pozornost.“

Respondent 5:

„Jako motivaci i didaktickou pomůcku využívám různé aplikace v iPadu – Včelka, Logopedie, aj.“

Respondent 6:

„Nejvíce je baví hrát hry, ve kterých upevňují výslovnost – deskové hry, pexesa, domino, loto.“

Respondent 7:

„Je to individuální, především jde o didaktické hry.“

Respondent 8:

„Obrázky, pexesa, deskové hry.“

Respondent 9:

„Logopedické pohádky a písničky, Albi Kouzelné čtení s perem, Když myšky šeptají, bzučáky, bublifuk.“

Respondent 10:

„Rotavibrátor (i když se už používat nesmí), Z-Vibe, Logico Picolo, Včelka, obrázkové čtení atd.“

Respondent 11:

„Hra bomba, v textu hledání vetřelce (slovo, které tam nepatří), zvukové hádanky (poznaj zvuk), přiřazování obrázků dle délky slabiky, tvoření slov na dané písmeno, různé slovní rébusy, dokončení příběhu dle obrazové osnovy, hra „Přijela babička z městečka a přivezla...“, Kimovy hry, hledání rozdílů v obrázku.“

Respondent 12:

„Programy na počítači – DYSCOM, Včelka, Školákov.“

Respondent 13:

„Zrcadlo, básničky, špachtle, maňásci.“

Respondent 14:

„Počítačové programy, bzučák, Orffův instrumentář, bublifuky, foukací fajfka s míčkem, apod.“

Respondent 15:

„Mám už dlouho oblíbenou knihu slovních cvičení.“

Respondent 16:

„Děti jsou rády, když se pomůcky střídají.“

10 Výsledky šetření

Na základě analýzy výzkumných dat jsou v této kapitole zodpovězeny výzkumné otázky a přijaty hypotézy, které byly stanoveny.

Výzkumná otázka č. 1: Používají pedagogové na prvním stupni základních logopedických škol logopedické pomůcky při logopedické intervenci se žáky?

Na základě analýzy dat z dotazníku jasně vyplývá, že pedagogové na prvním stupni základních škol logopedických používají logopedické pomůcky.

Po verifikaci výše zmíněných dat můžeme přijmout hypotézu H1: Pedagogové na prvním stupni základní školy logopedické využívají logopedické pomůcky při logopedické intervenci se žáky.

Výzkumná otázka č. 2: Jaké logopedické pomůcky využívají učitelé při logopedické intervenci se žáky prvního stupně základní školy?

V základních školách logopedických používají pedagogové všechny typy logopedických pomůcek, nejvíce však pomůcky didaktické, názorné a stimulační. V hojně míře si vyučující vytvářejí svoje vlastní pomůcky, např. různé karty, pracovní listy nebo kostky a obrázky. Z didaktických pomůcek využívají nejvíce soubory slov a vět, písňe, říkadla, hádanky, logopedická pexesa a obrazový materiál. Názorné pomůcky využívají všichni učitelé, jedná se o logopedické zrcadlo a bzučák. Ze stimulačních používají nejvíce pomůcky pro stimulaci foukání, Orffovy nástroje a u mladších klientů maňásky. Nejméně využívanými pomůckami v ZŠ logopedických jsou pomůcky derivační a registrační.

Výzkumná otázka č. 3: Jaké logopedické pomůcky využívá školní logoped při logopedické intervenci s klienty mladšího školního věku?

Školní logopedka při práci s klienty mladšího školního věku používá nejvíce didaktické pomůcky, např. Logico primo/piccolo, logopedická pexesa, baterie slov a obrazový materiál. Různá foukadla a koncové flétny patří mezi její oblíbené a hojně využívané stimulační pomůcky. Netradiční metodu, kterou školní logopedka využívá k aktivizaci klientů, jsou cviky z eurytmie. Logopedické zrcadlo nesmí v jejím kabinetě chybět, u něho provádí veškerá mluvní cvičení.

Výzkumná otázka č. 4: Jaké logopedické pomůcky využívá logoped ve speciálněpedagogickém centru při práci s klienty mladšího školního věku?

V SPC logopedickém jsou využívány klasické pomůcky jako jsou dřevěné špátle, sondy či rotavibrátor. K upevnění hlásek je potřeba baterie slov, které si logopedka za léta praxe sama sestavila. Nejdůležitější je však logopedův kvalitní sluch, kvalitní výslovnost a dobrá znalost fonetiky. Ostatní pomůcky jsou doplňkové. V každém centru by nemělo chybět logopedické zrcadlo, které slouží pro lepší napodobování cviků, které logoped předvádí.

Výzkumná otázka č. 5: Jaké logopedické pomůcky využívá klinický logoped při logopedické intervenci s klienty mladšího školního věku?

Klinická logopedka nejčastěji využívá různé prostorové hračky, hry, knihy, logopedická pexesa, karty a pracovní sešity s obrázky. Samozřejmostí je využívání logopedického zrcadla. U některých klientů využívá terapii orální pozice, ke které se používají různé vibrační jehličky a kartáčky. Velmi často využívá i masážní stroj k relaxaci a uvolnění mluvních orgánů.

Výzkumná otázka č. 6: Jaké logopedické pomůcky jsou u žáků prvního stupně základní školy logopedické nejoblíbenější z pohledu jejich pedagogů?

Žáci dle názoru pedagogů rádi pracují s foukadly, obrázky, pexesy, deskovými hrami. V dnešní době moderních technologií mají žáci rádi různé logopedické počítačové programy, aplikace v tabletu a čtení s Albi tužkou. Žáci jsou rádi za individuální přístup a pozornost. Mají rádi logopedické písničky a básničky, rádi pracují s bzučákem a také s Orffovými nástroji. Žáky baví hledat v textu slova, která tam nepatří, hádat zvukové hádanky, přiřazování obrázků dle délky slabiky nebo dokončení příběhu podle osnovy. Z klasických pomůcek rádi pracují i se zrcadlem a špátlemi. Žáci jsou nejraději, když se pomůcky co nejvíce střídají.

11 Diskuze

Cílem výzkumu bylo zmapovat logopedické pomůcky, které jsou používány v logopedické škole, u klinického logopeda, ve speciálněpedagogickém centru a u školního logopeda. Dílčím cílem bylo zjištění oblíbených pomůcek u žáků prvního stupně ZŠ logopedické. Výzkum měl být proveden formou rozhovorů se žáky a učiteli ZŠ logopedické, ale kvůli pandemii nemoci Covid-19 nebyly rozhovory uskutečněny. Pedagogům na prvním stupni ZŠ logopedických byl zaslán e-mail s odkazem na online dotazník. Realizovány byly rozhovory s paní logopedkou v SPC, s klinickou logopedkou v logopedické ambulanci a se školní logopedkou v jejím kabinetě v běžné základní škole.

Výsledek však nelze generalizovat vzhledem k nízkému počtu respondentů – učitelů na prvním stupni ZŠ logopedických.

Pro srovnání byly vyhledány výzkumy, které se zabývají stejným nebo podobným tématem. Výzkumné části se však týkali spíše počítačových programů pro logopedy, anebo samotné logopedické intervence než klasických logopedických pomůcek, které jsou využívány ať už v logopedických školách nebo u klinických logopedů. Důvodem může být, že téma logopedických pomůcek není ještě zcela prozkoumáno nebo není dost atraktivním tématem pro výzkum.

Přínos diplomové práce můžeme spatřovat v ucelení informací o logopedických pomůčkách a také o vybraných logopedických školách. V části teoretické práce jsou zpracovány informace o jednotlivých logopedických školách, které byly osloveny k vyplnění dotazníkového šetření. Samotné výzkumné šetření přináší data o používání logopedických pomůcek ve vybraných zařízeních. Ve všech zařízeních, které se zúčastnili výzkumu, jsou logopedické pomůcky využívány. Pomáhají při logopedické intervenci klientů mladšího školního věku, aby byla pro ně co nejpříjemnější a nejzábavnější. Klienti se poté do zařízení více těší, když vědí, že si budou moci hrát a při tom se nenásilnou formou učí např. správnou výslovnost jednotlivých hlásek nebo posilují sluchovou diferenciaci.

Při analýze dat vyplynulo, s jakými pomůčkami žáci a klienti rádi pracují z pohledu jejich pedagogů a logopedů. V této práci jsou proto tyto odpovědi interpretovány tak, jak je respondenti zapsali do dotazníku. Čtenář si může udělat přehled o tom, že každý pedagog má na tuto problematiku zcela jiný názor a považuje jiné pomůcky za oblíbené.

11.1 Limity studie

Výzkumné šetření proběhlo formou rozhovorů s klinickým logopedem, s logopedem pracujícím v SPC a také se školním logopedem. Kvůli nepříznivé epidemiologické situaci na jaře a na podzim 2020 a zákazu vstupu do logopedických škol cizím osobám, musela být v průběhu výzkumu změněna metoda sběru dat. Tato změna proběhla po dohodě s vedoucí práce. Rozhovory byly nahrazeny online dotazníkem pro učitele prvního stupně základních škol logopedických po celé České republice. Nejdříve byl zaslán e-mail s průvodním dopisem a prosbou o rozeslání odkazu na online dotazník zástupcům ředitele a samotným ředitelům základních škol logopedických. Avšak po zjištění malé návratnosti dotazníků, která byla zřejmě způsobena neochotou oslovených zástupců a ředitelů rozeslat e-mail s odkazem na online dotazník kolegům na prvním stupni. Proto byl odkaz rozeslán přímo samotným vyučujícím, na které byly nalezeny kontakty na webových stránkách jednotlivých škol. Bohužel ani ze strany pedagogů nebyla ochota spolupracovat a vyplnit online dotazník.

Pro další výzkum by se měl vzorek rozšířit o další klinické logopedy a logopedy pracující v SPC, čímž by se zvýšila validita dat při srovnávání používání logopedických pomůcek při logopedické intervenci u klientů mladšího školního věku. Problematikou logopedických pomůcek se dosud zabývalo jen pár autorů. Další výzkum by poskytl podrobnější seznam pomůcek využívaných na jednotlivých pracovištích školských zařízeních.

Tématem logopedických pomůcek se v zahraničí, konkrétně na Slovensku, zabývá prof. Lechta, z jehož knih bylo během zpracování diplomové práce čerpáno. Žádné další zahraniční publikace, ve kterých by bylo podrobněji zpracováno toto téma nejsou dostupné.

Záznamy z rozhovorů s logopedy a vyplněné dotazníky jsou uloženy v počítači autorky práce.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá využíváním logopedických pomůcek v logopedické intervenci u klientů mladšího školního věku. Pro zjištění dat byla použita metoda nestrukturovaných rozhovorů a online dotazníku. Do základních škol logopedických byl zaslán online dotazník z důvodu nepříznivé epidemiologické situace nemoci Covid-19. Rozhovory, které byly zrealizovány ještě před pandemií koronaviru, proběhly s paní logopedkou v SPC a u klinické a školní logopedky.

Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část je rozdělena do šesti kapitol. První kapitola se zabývá vymezením oboru logopedie, jejího překladu do anglického jazyka a je v ní uvedeno několik definic logopedie od různých autorů. Druhá kapitola je věnována logopedickým pomůckám, jejich klasifikaci a také přístrojům, které se používají v oblasti logopedické diagnostiky. Ve třetí kapitole je shrnuta organizace logopedické péče v České republice, jsou v ní uvedena logopedická pracoviště rozdělená podle resortů a také logopedické organizace, které působí v ČR i v zahraničí. Čtvrtá kapitola se zabývá tématem logopedických zařízení, jsou v ní popsána všechna školská zařízení – PPP, SPC a logopedické školy, charakteristiky jednotlivých logopedických škol a seznam SPC pro vady řeči v jednotlivých krajích. Tato kapitola je doplněná tabulkou, která tvoří přehled služeb jednotlivých logopedických škol. V páté kapitole jsou uvedeny základní kategorie narušené komunikační schopnosti. Šestá kapitola popisuje problematiku logopedické intervence u osob s narušenou komunikační schopností, zabývá se principy v rámci edukace žáků s NKS na prvním stupni ZŠ a také principy, které jsou využitelné v rámci logopedické intervence.

Praktická část obsahuje charakteristiku výzkumného šetření, cíle výzkumného šetření a výzkumné otázky, metodologii výzkumu a popis výzkumného vzorku, dále je v ní popsána realizace výzkumu a analýza výsledků. V diskuzi jsou uvedeny i limity studie.

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jaké logopedické pomůcky využívají učitelé v ZŠ logopedické, jaké v logoped v SPC a jaké klinický a školní logoped. Dílčím cílem bylo zjistit, které pomůcky jsou nejoblíbenější u žáků na prvním stupni ZŠ logopedické. Dílčí cíl nemohl být zjištěn přímo rozhovory se žáky, ale byl zajištěn sběrem dat pomocí otázky v online dotazníku pro učitele 1. stupně základních škol logopedických. Výzkumu se účastnilo celkem 16 pedagogů prvního stupně základních škol logopedických z 9 základních škol logopedických, jeden klinický logoped, jeden školní logoped a jeden logoped z SPC. Výzkum prokázal, že pedagogové na prvním stupni základních škol logopedických využívají logopedické pomůcky při intervenci s klienty mladšího školního věku. Využívají všechny typy

logopedických pomůcek – stimulační, motivační, didaktické, derivační, podpůrné, názorné, registrační a diagnostické. Žáci nejraději pracují s didaktickými hrami, deskovými hrami nebo různými foukacími hrami. Mají také rádi logopedické pohádky a písničky, pexesa, čtení s Albi tužkou a práci s programy na PC (Včelka, Školákov) a s aplikacemi v tabletu (Logopedie). Dle názoru některých pedagogů jsou žáci rádi, když se jim učitel věnuje individuálně, věnuje jim veškerou svoji pozornost a když se pomůcky střídají.

Logopedka v SPC logopedickém využívá klasické pomůcky jako jsou dřevěné špátle, sondy či rotavibrátor, k upevnění hlásek u klientů jí slouží baterie slov, které si sama za léta praxe sestavila. Pro práci logopeda je však nejdůležitější kvalitní sluch, kvalitní výslovnost a dobrá znalost fonetiky. Ostatní pomůcky jsou jen doplňkové.

Klinická logopedka při práci s klienty mladšího školního věku využívá nejrůznější prostorové hračky, deskové hry, logopedické knihy a pexesa. Pracuje také s logopedickými kartami nebo pracovní sešity s obrázky, které slouží např. k vyšetření spontánní promluvy klienta při popisu obrázku. Samozřejmostí je využívání logopedického zrcadla. V častých případech využívá terapii orální pozice, která se provádí různými vibračními jehličkami a kartáčky. Velmi často využívá i masážní stroj k relaxaci a uvolnění mluvních orgánů u jednotlivých klientů.

Školní logopedka taktéž využívá velké množství pomůcek při práci se svými klienty mladšího školního věku. Jsou to např. didaktické pomůcky – Logico primo/piccolo, logopedická pexesa, baterie slov nebo obrazový materiál. Ze stimulačních pomůcek ráda používá různá foukadla a koncové flétny. Netradiční metodu, která slouží k celkové aktivizaci klientů, jsou cviky z eurytmie. Samozřejmostí je logopedické zrcadlo, u kterého pracuje se všemi klienty, ukazuje jim, jak cvičit s gumičkou na jazyku, nebo jak polohovat jazyk při výslovnosti jednotlivých hlásek.

Závěrem lze konstatovat, že ve všech oslovených zařízeních využívají logopedické pomůcky ke stimulaci řeči a nápravě logopedických vad, tím žákům a svým klientům poskytují rozmanitější možnosti práce než jen pouhý nácvik správné výslovnosti jednotlivých hlásek, jak si mnozí dospělí myslí.

SEZNAM ZKRATEK

AAK	alternativní a augmentativní komunikace
aj.	a jiné
AKL ČR	Asociace klinických logopedů České republiky
a kol.	a kolektiv
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
atp.	a tak podobně
č.	číslo
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
j. č.	jednací číslo
LSMS	Logopedická společnost Miloše Sováka
MKN – 10	Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů, 10. revize
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
např.	například
NKS	narušená komunikační schopnost
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
popř.	popřípadě
RVP ZV	rámcový vzdělávací plán pro základní vzdělávání
SAL	Slovenská asociace logopedů
Sb.	sbírky
SPC	speciálně pedagogické centrum
SPC pro VŘ	speciálně pedagogické centrum pro děti a žáky s vadami řeči
SPU	specifické poruchy učení
SPCH	specifické poruchy chování
SŠ	střední škola
ŠVP	školní vzdělávací program
VŘ	vady řeči

tj.	to je
tzv.	takzvaný
ZŠ	základní škola

SEZNAM TABULEK

- Tabulka 1: Přehled služeb školských zařízení
- Tabulka 2: Počet respondentů z jednotlivých ZŠ logopedických
- Tabulka 3: Využívání logopedických pomůcek při práci s dětmi
- Tabulka 4: Využívané typy logopedických pomůcek
- Tabulka 5: Používání stimulačních pomůcek
- Tabulka 6: Využívání stimulačních pomůcek
- Tabulka 7: Používání motivačních pomůcek
- Tabulka 8: Využívané motivační pomůcky
- Tabulka 9: Využívání didaktických pomůcek
- Tabulka 10: Využívané didaktické pomůcky
- Tabulka 11: Využívání derivačních pomůcek
- Tabulka 12: Využívané derivační pomůcky
- Tabulka 13: Využívání podpůrných pomůcek
- Tabulka 14: Využívané podpůrné logopedické pomůcky
- Tabulka 15: Využívání názorných pomůcek
- Tabulka 16: Využívané názorné pomůcky
- Tabulka 17: Používání registračních pomůcek při logopedické intervenci
- Tabulka 18: Registrační pomůcky využívané při logopedické intervenci
- Tabulka 19: Využívání diagnostických pomůcek
- Tabulka 20: Využívané diagnostické pomůcky
- Tabulka 21: Vytváření logopedických pomůcek
- Tabulka 22: Pomůcky, které si pedagogové sami vyrábí

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Počet respondentů z jednotlivých ZŠ logopedických

Graf 2: Využívané druhy logopedických pomůcek

Graf 3: Využívané stimulační pomůcky

Graf 4: Využívané motivační pomůcky

Graf 5: Využívané didaktické pomůcky

Graf 6: Využívané podpůrné pomůcky

Graf 7: Využívané názorné pomůcky

Graf 8: Využívané registrační pomůcky

Graf 9: Využívané diagnostické pomůcky

Graf 10: Pomůcky vyráběné pedagogy žákům "na míru"

SEZNAM ZDROJŮ A ODBORNÉ LITERATURY

BENDOVIÁ, Petra, ed. *Základy speciální pedagogiky nejen pro speciální pedagogy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015, ISBN 978-80-7435-422-9.

BENDOVIÁ, Petra. *Dítě s narušenou komunikační schopností ve škole*. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3853-6.

DVOŘÁK, Josef. *Logopedický slovník*. 2. upr. a rozš. vyd. Žďár nad Sázavou: Logopedické centrum, 2001, 223 s. ISBN 80-902536-2-8.

DVOŘÁK, Josef. *Logopedický slovník: [terminologický a výkladový]*. 3., upr. a rozš. vyd. Žďár nad Sázavou: Logopedické centrum, 2007. Logopaedia clinica. ISBN 978-80-902536-6-7.

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-815-9.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-1110-9.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2005. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-736-7056-9.

LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitóriium: teoretické východiská súčasnej logopédie, moderné prístupy k logopedickej starostlivosti o osoby s narušenou komunikačnou schopnosťou*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1990, ISBN 80-0800447-9.

LECHTA, Viktor. *Terapia narušenej komunikačnej schopnosti*. Přeložil Ladislav VAŇHARA. Martin: Vydavateľstvo Osveta, 2002, 270 s. ISBN 80-8063-092-5.

LECHTA, Viktor. *Terapie narušené komunikační schopnosti*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-901-9.

- MICHALÍK, Jan, Pavlína BASLEROVÁ a Lenka FELCMANOVÁ. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění: obecná část*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4654-7.
- MICHALÍK, Jan. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-859-3.
- MLČÁKOVÁ, R. Osoby s narušením komunikační schopnosti. In MICHALÍK, J. a kol. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011, s. 409-497. ISBN 978-80-7367-859-3.
- MLČÁKOVÁ, Renata a Kateřina VITÁSKOVÁ. *Základy logopedie a organizace logopedické péče*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3722-4.
- NEUBAUER, Karel. *Kompendium klinické logopedie: diagnostika a terapie poruch komunikace*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1390-1.
- NEUBAUER, Karel. *Logopedie: učební text pro bakalářské studium speciální pedagogiky. 2., přeprac. a rozš. vyd.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-093-6.
- SVOBODA, Pavel. *Metodologie kvantitativního speciálněpedagogického výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3068-3.
- ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1.
- ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. *Klinická logopedie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8546-6.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- VALENTA, Milan. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0937-9.
- VITÁSKOVÁ, Kateřina a Alžběta PEUTELSCHMIEDOVÁ. *Logopedie*. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1088-5.

Internetové zdroje

Charakteristika. *Základní škola LOPES Čimice* [online]. [cit. 2020-03-26]. Dostupné z: <http://www.zslogopedicka.cz/home/charakteristika>

Základní škola. *Církevní základní škola logopedická a mateřská škola logopedická Don Bosco* [online]. [cit. 2020-03-26]. Dostupné z: <https://www.donbosco.cz/index.php/zakladni-skola/>

Mateřská škola. *Církevní základní škola logopedická a mateřská škola logopedická Don Bosco* [online]. [cit. 2020-03-26]. Dostupné z: <https://www.donbosco.cz/index.php/materska-skola/>

O škole. *Základní škola logopedická Týn nad Vltavou* [online]. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: http://www.zslogopedicka-tnv.cz/viewpage.php?page_id=1

Základní škola. *Základní škola logopedická a Mateřská škola logopedická* [online]. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.logopedickaskola.cz/index.html>

Profil školy. *Logopedická základní škola, Měcholupy I, příspěvková organizace* [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://www.lzs-mecholupy.cz/zakladni-skola/profil-skoly/>

O škole. *Základní škola logopedická a Mateřská škola logopedická Choustníkovo Hradiště* [online]. [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://www.specskola.cz/o-skole/>

Úvodní stránka. *Střední škola, Základní škola a Mateřská škola Základní škola logopedická Hradec Králové* [online]. [cit. 2020-04-24]. Dostupné z: <https://www.zs-logopedicka.cz/>

Základní škola. *Základní škola a mateřská škola logopedická, Brno* [online]. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://www.zslogo.cz/zakladni-skola.php>

Mateřská škola. *Základní škola a Mateřská škola logopedická, Brno* [online]. [cit. 2020-04-28]. Dostupné z: <https://www.zslogo.cz/materska-skola.php>

Představení ZŠ logopedické. *Základní škola a Mateřská škola logopedická Olomouc* [online]. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <http://www.logopaed.cz/zs-logopedicka/predstaveni-zs-logopedicke-3>

Představení MŠ logopedické. *Základní škola a Mateřská škola logopedická Olomouc* [online]. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <http://www.logopaed.cz/ms-logopedicka/predstaveni-ms-logopedicke-4>

Charakteristika Schola Viva. *Základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení a mateřská škola logopedická Schola Viva, o.p.s., Šumperk* [online]. [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <http://www.schola-viva.cz/index.php/charakteristika-schola-viva>

Základní informace. *Střední škola, Základní škola a Mateřská škola logopedická Frýdek – Místek* [online]. [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <http://www.ruzovka.eu/pracoviste/pionyr-2352-zs-prakticka/zakladni-informace.php>

Základní informace. *Střední škola, Základní škola a Mateřská škola logopedická Frýdek – Místek* [online]. [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <http://www.ruzovka.eu/pracoviste/pesihopluku-materska-skola/zakladni-informace.php>

Základní informace. *Střední škola, Základní škola a Mateřská škola logopedická Frýdek – Místek* [online]. [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <http://www.ruzovka.eu/pracoviste/28.-rijna-zs-spec.-a-prs/zakladni-informace.php>

Informace o škole. *Základní škola logopedická s. r. o.* [online]. [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <https://www.zs-klokane.cz/skola/informace-o-skole/>

Logopedické třídy. *Základní škola pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí* [online]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <http://zs.val-mez.cz/stranka.php?stranka=16>

Logopedické třídy. *Mateřská škola pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí* [online]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <http://ms.val-mez.cz/stranka.php?stranka=7>

Internát ZŠ. *Internát* [online]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <http://internat.val-mez.cz/stranka.php?stranka=2>

Studijní obory. *Střední škola pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí* [online]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <http://ss.val-mez.cz/obory.php>

SPC pro žáky s vadami řeči. *Speciálně pedagogické centrum* [online]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <http://spc.val-mez.cz/stranka.php?stranka=9>

O škole, podmínky pro přijetí žáka. *ZŠ a MŠ logopedická Liberec* [online]. [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.ssplbc.cz/o-skole-podminky-pro-prijeti>

Internát. *ZŠ a MŠ logopedická Liberec* [online]. [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://www.ssplbc.cz/internat>

MŠMT (2009). *Metodické doporučení č.j. 14 712/2009-61 k zabezpečení logopedické péče ve školství* [online]. [cit. dne 2020-05-11]. Dostupné z: http://www.spcjicin.cz/files/MT_Metodicke_doporuceni_logopedie.pdf

Asociace logopedů ve školství o.s. *Asociace logopedů ve školství o.s.* [online]. 2008 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://aloz.cz/>

O nás. *Asociace klinických logopedů České republiky* [online]. [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.klinickalogopedie.cz/index.php?pg=home--o-nas>

O společnosti. *Logopedická společnost Miloše Sováka* [online]. [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <http://www.logopedicka-spolecnost.cz/cs/o-lsms/o-spolecnosti/>

Stanovy. *Slovenská asociácia logopédov* [online]. [cit. 2020-05-19]. Dostupné z: <https://sal.sk/index.php?page=asociacia&sub=stanovy>

About us. *American Speech-Language-Hearing Association – ASHA* [online]. [cit. 2020-05-20]. Dostupné z: <https://www.asha.org/about/>

PŘÍLOHY

Příloha I: Online dotazník pro učitele 1. stupně základních škol logopedických (nestandardizovaný dotazník vlastní konstrukce)

Logopedické pomůcky a jejich uplatnění v logopedické intervenci u klientů mladšího školního věku

Jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, obor Učitelství pro 1. stupeň a speciální pedagogika (specializace logopedie, tyflopédie).

Chtěla bych Vás co nejsrdečněji poprosit o vyplnění dotazníku do mé diplomové práce, kterou vede PhDr. Renata Mlčáková, Ph.D. z Ústavu v speciálněpedagogických studiích PdF UPOL.

Kvůli přetrvávající pandemii nemoci Covid-19 jsem musela studium prodloužit, protože mi na jaře nebyl umožněn vstup do ZŠ logopedických kvůli sběru dat do výzkumu. Jelikož se situace i nadále zhoršuje, jsem nucena využít pouze elektronickou komunikaci, proto jsem si vybrala formu online dotazníku.

Dotazník je zaměřen na používání logopedických pomůcek v intervenci u klientů mladšího školního věku na ZŠ logopedických.

Vyplnění dotazníku Vám nezabere více než 10 minut.

Velice si vážím Vaší ochoty dotazník vyplnit, předem všem velice děkuji a přeji klidné dny.

Helena Šavrňáková

---

1. Ve které ZŠ logopedické pracujete?

2. Využíváte při práci se žáky logopedické pomůcky?

- ano
- ne

3. Které pomůcky využíváte nejčastěji? (Můžete vybrat více možností.)

- stimulační
- motivační
- didaktické

- derivační
  - podpůrné
  - názorné
  - registrační
  - diagnostické
  - vlastní výroby
  - jiné
-

STIMULAČNÍ POMŮCKY – používají se s cílem vyvolat u klienta imitaci, napodobování zvuků, promluvu, aktivizaci respirace, fonace, rezonance a artikulace.

4. Využíváte při intervenci STIMULAČNÍ pomůcky?

- ano
- ne

5. Se kterými STIMULAČNÍMI pomůckami pracujete nejčastěji?

- hudební nástroje
  - Orffovy nástroje
  - pomůcky pro stimulaci foukání
  - pomůcky pro stimulaci sání
  - zvukové hračky
  - maňásci
  - jiné
-

MOTIVAČNÍ POMŮCKY – mají za úkol motivovat klienta k lepší spolupráci s logopedem, podporovat vzájemnou komunikaci.

6. Pracujete s MOTIVAČNÍMI pomůckami?

- ano
- ne

7. Se kterými MOTIVAČNÍMI pomůckami pracujete nejčastěji?

- společenské hry
- stavebnice

- dětský telefon
  - jiné
-

DIDAKTICKÉ POMŮCKY

8. Používáte při práci se žáky DIDAKTICKÉ pomůcky?

- ano
- ne

9. Jaké DIDAKTICKÉ pomůcky využíváte při práci se žáky s logopedickými vadami?

- soubory slov a vět
  - různé texty
  - písňe, básně, říkadla, písňe s pohybem
  - hádanky, rozpočítadla
  - logopedické kostky
  - logopedická pexesa
  - soubory situačních fotografií
  - symboly – piktogramy
  - cvičné texty ke čtení a další práci s textem
  - obrazový materiál se slovními či větnými popisky
  - jiné
-

DERIVAČNÍ POMŮCKY – jejich smyslem je odpoutání pozornosti od vlastního mluvního projevu, zejména u klientů s koktavostí.

10. Využíváte při své práci DERIVAČNÍ pomůcky?

- ano
- ne

11. Které DERIVAČNÍ pomůcky uplatňujete při práci se žáky s logopedickými vadami?

- aplikace tzv. bílého šumu do sluchátek
- jiné

PODPŮRNÉ POMŮCKY – napomáhají nácvičku artikulace, upravují koktavost aj.

12. Pracujete s PODPŮRNÝMI pomůckami během intervence se žáky na 1. stupni ZŠ?

- ano
- ne

13. Které PODPŮRNÉ pomůcky využíváte během práce se žáky?

- špátle
- sondy
- rotavibrátor
- Lee efekt
- pomůcky na bázi tzv. umělého efektu
- pomůcky pro zlepšení orální stereognozie, vnímavosti dutiny ústní a motoriky jazyka
- zprostředkovaná opožděná zvuková zpětná vazba – přístroje Logohelp I a Logohelp II
- jiné

NÁZORNÉ POMŮCKY – slouží pro úpravu výslovnosti.

14. Využíváte při práci se žáky s logopedickými vadami NÁZORNÉ pomůcky?

- ano
- ne

15. S jakými NÁZORNÝMI pomůckami pracujete?

- logopedické zrcadlo
- bzučák
- jiné

REGISTRAČNÍ POMŮCKY – využíváme je, pokud potřebujeme pořídit zvukový záznam mluvního projevu klienta.

16. Využíváte při intervenci REGISTRAČNÍ pomůcky?

- ano
- ne

17. Jaké REGISTRACÍ pomůcky používáte v intervenci se žáky mladšího školního věku?

- diktafon
  - videokamera
  - jiné
-

DIAGNOSTICKÉ POMŮCKY – při logopedické diagnostice jednotlivých NKS uplatňujeme diagnostické pomůcky.

18. Při práci se žáky s logopedickými vadami využíváte DIAGNOSTICKÉ pomůcky?

- ano
- ne

19. Když pracujete se žáky s logopedickými vadami, jaké DIAGNOSTICKÉ pomůcky používáte?

- soubor pomůcek pro Zkoušky laterality
  - Žlabovu zkoušku jazykového citu
  - Zkoušku čtení dle Matějčka
  - speciální test afázie – Token test
  - počítačové programy jako např. Sona Speech II, Rychlé čtení, Gramatik, Počítání s Albertem atd.
  - jiné
-

20. Vyrábíte žákům logopedické pomůcky tzv. "na míru"?

- ano
- ne

21. Které pomůcky si vyrábíte sami?

22. Prostor pro Váš názor na oblíbené pomůcky při logopedické intervenci u žáků.